

REGIONŲ PROJEKTŲ PLANAVIMO IR ĮGYVENDINIMO SISTEMOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Galutinė ataskaita

Užsakovas: LR vidaus reikalų ministerija

Paslaugų teikėjas: BGI Consulting, UAB

Vertinimas atliktas įgyvendinant Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis bendrai finansuojamą projektą „Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas“ Nr.VP4-1.3-FM-01-V-02-002

Vilnius, 2010 sausis

Turinys

SANTRAUKA	4
SUMMARY	6
NAUDOJAMI SUTRUMPINIMAI	9
ĮVADAS	10
1. VERTINIMO TIKSLAS IR VERTINIMO KLAUSIMAI	11
2. VERTINIMO METODIKA IR VERTINIMO INFORMACIJOS ŠALTINIAI	13
3. REGIONŲ PROJEKTŲ PLANAVIMO IR ĮGYVENDINIMO SISTEMOS REGLAMENTAVIMAS BEI ŠIOS SISTEMOS VERTINIMAS	14
3.1. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistema 2007-2013 metų ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemoje.....	14
3.1.1. 2007-2013 metų ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistema	14
3.1.2. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistema.....	17
3.2. Regioninių priemonių bei joms skiriamų lėšų planavimas	22
3.2.1. Regioninių priemonių identifikavimas.....	22
3.2.2. Lėšų skyrimas regioninių priemonių įgyvendinimui	23
3.3. Kvietimo teikti paraiškas dokumentų parengimas ir patvirtinimas.....	28
3.4. Projektinių pasiūlymų teikimas ir apibendrinimas regiono plėtros tarybos sekretoriatoje.....	31
3.4.1. Galimų pareiškėjų informavimas ir projektinių pasiūlymų rengimas	31
3.4.2. Projektinių pasiūlymų atitikties nustatytiems reikalavimams tikrinimas ir projektinių pasiūlymų apibendrinimas	36
3.5. Regionų projektų planavimas ir atranka vykdoma regiono plėtros tarybos	41
3.6. Paraiškų rengimas ir pateikimas įgyvendinančiajai institucijai.....	49
3.7. Paraiškų vertinimas įgyvendinančioje institucijoje. Projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymas ir projektų įgyvendinimas.....	52
4. ES ŠALIŲ NARIŲ PATIRTIES PAMOKOS	56
4.1. Čekija.....	56
4.2. Vengrija	59
4.3. Estija	61
4.4. Apibendrinimas	62

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	64
APIBENDRINTOS VERTINIMO IŠVADOS	74
1 PRIEDAS	76
2 PRIEDAS	81
3 PRIEDAS	85
4 PRIEDAS	88
5 PRIEDAS	89
6 PRIEDAS	90

SANTRAUKA

UAB „BGI Consulting“ (toliau - Paslaugų teikėjas), vadovaudamasi 2009 rugpjūčio 24 d. paslaugų teikimo sutartimi sudaryta su LR vidaus reikalų ministerija (toliau - Užsakovas), atliko regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimą. Sutartyje numatytas vertinimo tikslas - tobulinti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, taikomą 2007 - 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu. Sąvoka „sistemos efektyvumo vertinimas“ suprantama kaip administravimo sistemos tinkamumo, teisinio apibrėžtumo ir kitų sistemos požymių vertinimas pagal nustatytus vertinimo klausimus.

Užsakovo suformuoti vertinimo klausimai ir papildomi vertintojų pasiūlyti klausimai sąlygojo vertinimui pasirinktus metodus.

Vertinimo metu didelis dėmesys buvo skirtas regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos ir procesų reglamentavimui. Nagrinėti Vyriausybės nutarimai, ministrų įsakymai, visų regionų dokumentai, reglamentuojantys regionų projektų planavimą ir atranką.

Taip pat buvo analizuojamos su vertinimo objektu susijusios studijos ir kiti tyrimai, atlikti Lietuvoje, ir valdymo ir įgyvendinimo sistemų vertinimai, atlikti kitose ES šalyse (Estijoje, Čekijoje ir Vengrijoje).

Vertintojai plačiai naudojo pagilinto interviu metodą. Interviu buvo atlikti su vadovaujančios institucijos, LR vidaus reikalų ministerijos kaip regionų projektų atrankos ir įgyvendinimo sistemos koordinatoriaus, ministerijų, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretoriatų atstovais.

Pareiškėjų pagal regionines priemones nuomonė buvo įvertinta anketinės apklausos metu. Atsakymus į anketos klausimus pateikė 52 institucijos (37 savivaldybių administracijos, 7 apskričių viršininkų administracijos, 8 kiti pareiškėjai).

Vertintojai siekdami kuo tiksliau atsakyti į vertinimo klausimus, regionų projektų planavimo ir atrankos procesą suskaidė į etapus. Šių etapų analizė ir sudaro vertinimo ataskaitos pagrindinę analitinę dalį.

Vertinimo išvados ir rekomendacijos orientuotos į sistemos tobulintinų vietų ir elementų identifikavimą ir į pasiūlymus, sudarančius prielaidas didesniai regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumui.

Vidaus reikalų ministerijos kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, buvo ribotas. Išskyrus atskirus atvejus, planuojant ir įgyvendinant regionines priemones, buvo stokojama VRM, kaip institucijos, atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. Šią situaciją iš dalies nulemia faktas, kad ES sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą Lietuvoje 2007-2013 m. laikotarpiu reglamentuojančiuose dokumentuose Vidaus reikalų ministerijai priskirta ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimo funkcija, tačiau šios funkcijos turinys ir įgaliojimai VRM nėra detalizuoti. Kita vertus, nacionaliniu lygmeniu VRM yra atsakinga už nacionalinės regioninės politikos intervencijos kryptis bei nacionalinės regioninės politikos stiprinimą tiek centriniu, tiek regionų ir savivaldos lygmeniu (iš apačios į viršų). Be regioninės politikos formavimo ir koordinavimo funkcijų, kurios priskirtos nacionaliniais teisės aktais, VRM taip pat atlieka tiesioginį darbą apskrityse per Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus vyriausiuosius specialistus, įdarbintus kiekvienoje apskrities viršininko administracijoje. Netgi neturint griežtai apibrėžtų privalomų regionų projektų koordinavimo funkcijų, būtent nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo instrumentais VRM būtų pajėgi labiau sinchronizuoti regionų plėtros tarybų ir jų sekretoriatų veiklą.

Siekis regionus plačiau įtraukti į sanglaudos politikos planavimo, valdymo ir įgyvendinimo etapus, kol kas yra ribojamas nacionalinėje politikoje įsitvirtinusio „iš viršaus į apačią“ principo. Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistema nėra visiškai atskiras elementas ir veikia nacionalinės sistemos sukurtose sąlygose. Nepakankamai įsitvirtinęs regioninis strateginis planavimas ir jo svarba formuojant šalies prioritetus nulemia tai, kad regionų savarankiškumas planuojant struktūrines investicijas yra apribotas iš anksto tarpinių institucijų nustatytų ir patvirtintų investavimo kryptių ir tam tikra dalimi apimčių. Visgi didesnę regionų indėlį planuojant struktūrinės paramos investavimo kryptis galėtų sustiprinti plačiau įgyvendinamas partnerystės principas. Neformali partnerystė turėtų

būti plėtojama tiek programavimo, tiek ir prioritetų bei priemonių planavimo etape. Viena iš galimų partnerystės principo įgyvendinimo krypčių - tarpinių institucijų konsultacijos su regionais rengiant PFSA. Tai kol kas taikoma labai retai, nepaisant to, kad potencialių pareiškėjų ratas yra pakankamai siauras ir iš anksto aiškus.

Regionų subjektų, dalyvaujančių regionų atrankos sistemoje, koordinavimui trūksta nuoseklumo. Poreikis labiau koordinuoti ir derinti atskirų regionų veiksmus, neturėtų reikšti savivaldos/regionų savarankiškumo mažinimo. Tai labiausiai susiję su administravimo proceso koordinavimu. Viena iš šiuo metu pastebimų problemų - sekretoriatų veikla, jų teikiamos konsultacijos projektinių pasiūlymų rengimo ir apibendrinimo metu faktiškai nekoordinuojamos tarpusavyje. Kilus neaiškumams, dažniausiai kiekvienas sekretoriatas atskirai bendrauja su tarpine ar įgyvendinančiąja institucija, atsakingomis už konkrečias priemones, atskirai aiškina PFSA reikalavimus, savo nuožiūra konsultuoja pareiškėjus bei teikėjus. Atsižvelgiant į tai, kad visi regionai įgyvendina tas pačias priemones pagal tas pačias veiksmų programas, bet kokia informacija nuo pat PFSA patvirtinimo turėtų būti vienoda ir suderinta. Tam būtinas vienodas informacijos koordinavimas ir perdavimas visiems regionų projektų atrankos sistemos dalyviams.

Remiantis teisės aktais, įtvirtinta atsakomybės ir funkcijų, įgyvendinant 2007 - 2013 m. struktūrinę paramą ir veiksmų programas, pasiskirstymo tarp institucijų schema, informacijos sisteminimo ir sklaidos veiklos gali būti realizuojamos VRM. Ši funkcija taip pat numatyta ir VRM Regioninės plėtros departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus nuostatuose. Regionuose ši funkcija gali būti realizuojama per Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų skyriaus darbuotojus, dirbančius kiekvienoje apskrityje, aiškiai apibrėžus šių darbuotojų funkcijas sekretoriatų darbe.

Galimą pareiškėjams ir teikėjams teikiamos informacijos ir konsultacijų asimetriją dar labiau sustiprina tas faktas, kad, remiantis Administravimo ir finansavimo taisyklėmis, pareiškėjai teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją, o įgyvendinančioji institucija pareigą informuoti pareiškėją projekto rengimo ir susijusiais klausimais įgyja tik po to, kai pareiškėjui pranešama, kad jo projektas yra įtrauktas į regiono projektų sąrašą. Tuo tarpu informavimas ir konsultavimas projektinių pasiūlymų teikimo metu plačiau nereglamentuotas ir praktikoje įprastai atliekamas sekretoriatų.

Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatos dėl projektinių pasiūlymų apibendrinimo regiono plėtros tarybų sekretoriatuose nėra pakankamai aiškios. Nors kiekvienas regionas patvirtina tvarką, kokių būdu turi būti tikrinami projektiniai pasiūlymai, tačiau pažymėtina, kad sekretoriatams susiduria su neaiškumu, kiek detaliai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu. Juolab, kad pagal patvirtintus regionų projektų sąrašus, parengtus paraiškas, įgyvendinančiosiose institucijose pateiktų paraiškų vertinimas atliekamas visa apimtimi, t.y. nepriklausomai nuo to, kokia apimtimi projektiniai pasiūlymai buvo tikrinami sekretoriatuose. Tai nėra efektyvu administracinių sąnaudų prasme, taip pat gali kelti tam tikrą sumaištį, susijusią su pakartotiniu informacijos pateikimu bei neaiškia atsakomybe, pareiškėjų tarpe.

Nepakankamai detalizuotos ir apibrėžtos teisės aktuose naudojamos sąvokos ir teiginiai, sukelia ir daugiau nesklandumų. Regionų projektų atrankos apraše nustatyta, kad, išskyrus kelis išvardintus atvejus, regiono plėtros taryba gali *keisti* patvirtintą regiono projektų sąrašą ne anksčiau kaip po metų nuo regiono projekto sąrašų patvirtinimo. Praktikoje poreikis keisti regionų projektų sąrašus atsiranda kur kas dažniau (pavyzdžiui, pareiškėjai nespėja parengti paraiškos iki planuoto ir projektų sąrašė įrašyto termino), todėl, siekiant išvengti minėtos Regionų projektų atrankos aprašo nuostatos, regionų plėtros tarybų atliekami taisymai patvirtintame projektų sąrašė vadinami regionų projektų sąrašo *tikslinimu*. Nepaisant to, kad vadinamieji tikslinimai dažniausiai savo turiniu yra greičiau keitimai.

Regionų plėtros tarybų vykdoma projektų atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios pasirenka, kokius atrankos instrumentus ir procedūras naudoti, kad atrinktų regionui naudingiausius projektus, ir šias procedūras pasitvirtina regiono tvarkose ir aprašuose. Praktika tarp skirtingų regionų ženkliai skiriasi. Dalis regionų taiko aiškiai apibrėžtus kiekybinius projektų naudingumo nustatymo metodus, kiti labiau linkę dėl projektų naudos spręsti taikant kokybinius atrankos metodus. Ši skirtinga regionuose taikoma projektų atrankos praktika yra vienas svarbesnių regionų savarankiškumo požymių ir iš dalies realizuoja subsidiarumo principą projektų atrankos sistemoje.

Pagrindinės vertinimo išvados ir rekomendacijos aptartos su Užsakovu susitikimų metu. Užsakovo pageidavimu, vertinimo rezultatai pristatyti ir kitiems regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos dalyviams.

SUMMARY

BGI Consulting Ltd. (hereinafter - the service provider), on the basis of the agreement of the service provision concluded with the Ministry of Interior of the Republic of Lithuania (hereinafter - The Mol) on 24th August, 2009, has carried out Evaluation of The Effectiveness of the Planning and Implementation System of the Regional Projects. The general aim of the evaluation foreseen in the agreement is to enhance the planning and implementation system of the regional projects financed from the EU structural support in the period 2007-2013. The term “evaluation of the effectiveness of the system” is understood as the evaluation of such elements as relevance of the administrative system, legal regulation of the system and other aspects affecting the effectiveness of the system.

The evaluation was carried out according the evaluation questions set by the Mol and supplementary questions set by the service provider. The methods of the evaluation were selected in order to meet the aim of the evaluation and to answer questions of the evaluation.

The evaluation was greatly focused on the legal regulation of the planning and implementation system of the regional projects. Evaluators have analyzed Governmental acts, decrees of ministers, legal acts of regional level related to regional project planning and selection.

Various studies, research articles related to the subject of the evaluation and evaluation reports on management and implementation systems’ of the other EU member states (Estonia, Czech Republic and Hungary) were invoked and analyzed.

Evaluators have extensively used in-depth interviews with the representatives of the Managing authority, the Mol as coordinating body, ministries, implementing agencies, regional development councils and secretariats.

The opinion of applicants and beneficiaries of regional measures was assessed by carrying out survey based on questionnaires. 52 institutions (37 municipal administrations, 7 governor administrations of counties, 8 other organizations) have responded by filling in the questionnaires.

In order to answer the evaluation question in a greater precision, the process of planning and implementation of the regional projects was divided into phases. The analysis of these phases is the main analytical part of the evaluation report.

Conclusions and recommendations of the evaluation focus on various dimensions and elements of the system to be improved and proposals laying grounds for higher effectiveness of the planning and implementation system of the regional projects.

It was founded that the role of the Ministry of Interior as coordinating body of the regional OP measures was limited in the process of programming and planning regional OP measures managed by the other Intermediate bodies. Despite a few cases, there was lack leadership and horizontal coordination of the Mol, especially having in mind that the Mol is responsible for the national regional policy. Such situation was partly determined by the fact that national legislature of the EU Cohesion policy management and implementation system of the period 2007 - 2013 only foresaw coordinating function of regional measures to the Mol, yet the content of the regulation was scarce and powers of the Mol were not detailed. On the other hand, the Mol did not sufficiently employed all of the tools and procedures of the national regional policy where it was responsible for the planning interventions and the overall system of the regional policy in central, regional and municipal levels. Except this, the Mol has direct interference into the implementation processes at the regional level via institutionalized structure and localized representatives of the Structural funds management division of the Regional policy department. Therefore the lack of the detailed functional regulation could be substituted by means and tools of the national regional policy leading to a better horizontal and vertical coordination and synchronization of the implementation activities at the level of regional development councils and regional development councils’ secretariats.

The aim to incorporate regions into the planning, management and implementation phases of the Cohesion policy is limited by the overall structure of public administration which could be characterized as a “top-down” decision making and implementation system. The Cohesion policy system does not operate separately from the national system and its preconditions. The deficiencies of regional strategic planning and its marginal role in the national framework of setting policy priorities limits disposition of the regional entities to plan the directions of the investment of the structural

funds and volumes on their own. Instead in most of the cases regional entities have to stick to the investment framework set by intermediate bodies. Therefore one of the solutions which could strengthen regional dimension in the process of planning structural aid is a more intense application on partnership principle. The partnership should be promoted during the programming phase when the priorities and measures are set. This should be followed by intensive consultations when detailed guidelines for applicants are drafted. Regrettably the partnership between the central institutions responsible for the cohesion policy planning and implementation and regional (incl. municipal) entities is underdeveloped.

Evaluators have identified that the regional bodies which participate in the regional selection system are also poorly coordinated. This does not cover the disposition of self-governance but coordination of administrative process. One of the problems identified is the performance of the secretariats and coordination of their consultancy activities in the pre-selection procedures. In some instances secretariats communicate with the Intermediate Body or Implementing Agency in order to solve problems, interpret the guidelines for the applicants and on this basis provide consultancy for the applicants. This is usually done separately by all 10 secretariats therefore the outcome of their activity varies. Having in mind the fact that all regions plans and implements projects according unanimous OPs and guidelines for the applicants, coordination of information flow is necessary. It is important to assure that all the actors of the regional project selection system receive uniform information flow and assistance.

Activities of systemizing and spread of information could be implemented by the Mol as it is regulated in a scheme of distribution of functions and responsibility among the system actors in the period 2007-2013. This function of the Mol is also embedded into the rules of Division of the structural funds of the regional policy department. At a regional level this function could be carried out by the civil servants of the Division of the structural funds of the regional policy department which are located in every county. The functions of the civil servants and their activities in the secretariats should be clearly defined.

It was found that the asymmetry of information and consultation of the applicants is deepened by the fact, that the rules of administration and financing foresee a right for an applicant to address various questions for the Implementing Agency, yet the Implementing Agency is obliged to consult an applicant only after it's project is preselected (i.e. included into regional project list). In the meantime provision of information and consultancy during preparation of preliminary project proposals is not regulated and usually done by the secretariats.

The regional project selection rules and their provisions regulating generalization of preliminary project proposals in the secretariats are not sufficiently clear. Despite the fact that each region approves internal rules on screening the preliminary project proposals it is worth noticing that secretariats face uncertainty of how detailed and deep the screening should be. Moreover, the applications generated according approved regional project list, are fully appraised by implementing agencies i.e. independently from the screening activities done in the secretariats. This is seen as ineffective in terms of costs and also brings some confusion related to the requirement to provide information repeatedly and vague responsibility of multiple interacting bodies.

It was noticed that some of the terms (notions) are not fully detailed and explained in legal acts of the planning and implementation system of the regional projects and brings some challenges as well. For instance, the rules of regional project selection foresee that regional council can, except some particular occasions, amend an approved list of regional projects but not earlier than 1 year is passed after recent approval. In practice, the need to amend the lists of regional projects occurs much more often (for example when an applicant does not stick to the deadline to prepare an application set in the list), therefore regional councils try to overcome the regulatory requirement (1 year time span) by applying correction procedure. However application of correction procedure usually results in general amendment of regional project list.

The procedure of projects selection implemented by the regional development councils is based on consensus among members of the regional council where decisions are made by voting. The regional development councils set instruments and procedures for projects selection in order to select the most useful projects for the region. These practices differ a lot among regions. Some of the regions apply precise quantitative project appraisal methods; other relies on qualitative project selection approach. The application of different project selection practices is understood as self-sufficiency or regional entities and a way of bringing subsidiarity principle to practice.

Conclusions and recommendations of the evaluation were discussed with the Mol. The results of the evaluation were also presented for the other actors of the planning and implementation system of the regional projects.

NAUDOJAMI SUTRUMPINIMAI

Administravimo ir finansavimo taisyklės - Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės¹

Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklės - Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklės²

ERPF - Europos regioninės plėtros fondas

Galimas pareiškėjas - subjektas, galintis būti pareiškėju pagal konkrečiame PFSA nustatytus reikalavimus jo teisiniam statusui, veiklos sričiai ir pan.

Įgyvendinančioji institucija - Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 6 dalyje apibrėžta institucija, kuri, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1083/2006 59 straipsnio 2 dalimi, vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atlieka vadovaujančiosios institucijos pavestas užduotis ir ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, įgaliotas atlikti funkcijas.

Ministerija ir (ar) kita valstybės institucija - Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius

Pareiškėjas - Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 4 dalyje apibrėžtas subjektas, atsakingas už projektų inicijavimą ir teikiantis projektinį pasiūlymą ir (arba) paraišką dėl projekto finansavimo

PFSA - projektų finansavimo sąlygų aprašas

Priemonė - veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonė, t.y. veikla, skirta veiksmų programų prioritetų uždaviniams įgyvendinti.

Projektų atrankos kriterijai - Stebėsenos komiteto patvirtinti projektų atrankos kriterijai

Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas - Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašas³

Savivaldybės institucija - savivaldybės taryba ir/arba savivaldybės administracija

Sekretoriatas (-ai) - Regiono plėtros tarybos (-ų) sekretoriatas (-ai)

Teikėjas - apskrities viršininko administracija ir savivaldybių institucijos, teikiantys projektinius pasiūlymus Sekretariatui

VRM - LR vidaus reikalų ministerija

VP - veiksmų programa

¹ Patvirtinta LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443

² Patvirtinta LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139

³ Patvirtinta LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 352

ĮVADAS

Remiantis paslaugų teikimo sutartimi Nr. 1VL-787 sudaryta 2009 rugpjūčio 24 d. tarp LR vidaus reikalų ministerijos (Užsakovo) ir UAB “BGI Consulting” (Paslaugų teikėjo) teikiame Galutinę vertinimo ataskaitą.

Paslaugų teikimo sutarties Techninės užduoties 3.7.1.3 punkte yra įvardinti reikalavimai Galutinei vertinimo ataskaitai ir jos pateikimo terminams.

Ataskaitoje pateikiamas regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas, vertinimo išvados ir rekomendacijos pagal vertinimo klausimus.

Galutinė ataskaita teikiama popieriniame (3 egz.) ir elektroniniame formate (MS Word).

1. VERTINIMO TIKSLAS IR VERTINIMO KLAUSIMAI

Vertinimo tikslas - tobulinti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, taikomą 2007 - 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Vertinimo uždaviniai:

1. Įvertinti regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų, taikomų 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, tinkamumą ir efektyvumą.
2. Įvertinti administravimo sistemą, užtikrinančią regionų projektų planavimą ir atranką 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu.

Vertinimo pavadinime įvardinta sąvoka „sistemos efektyvumo vertinimas“ suprantama kaip administravimo sistemos tinkamumo, teisinio apibrėžtumo ir kitų sistemos požymių vertinimas pagal nustatytus vertinimo klausimus.

Lentelė 1. Vertinimo klausimai

Nr.	Vertinimo klausimai
1.	Įvertinti regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų, taikomų 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, tinkamumą ir efektyvumą:
1.1.	Ar regionų projektų planavimas ir atranka 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamai ir tinkamai reglamentuoti?
1.2.	Ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 352 patvirtintas Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašas užtikrina tinkamą regionų projektų atranką?
1.3.	Ar Vidaus reikalų ministerijos funkcijos, koordinuojant ES fondų lėšų dalies, kuri bus skiriama regionų projektams įgyvendinti, planavimą ir skirstymą tarp regionų, yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos?
1.4.	Ar regionų plėtros tarybų funkcijos yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos LR Vyriausybės nustatyta tvarka atrenkant projektus ir teikiant savo išvadas finansavimą skiriančioms institucijoms dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų?
1.5.	Ar regionų plėtros tarybų sekretariatų funkcijos yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos, apibendrinant regiono apskrities viršininko administracijos ir savivaldybių institucijų pateiktus projektinius pasiūlymus pagal veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones?
1.6.	Ar informavimo apie regionų projektus tvarka yra pakankama?
1.7.	Kokius gerosios/blogosios regionų projektų planavimo ir atrankos reglamentavimo praktikos pavyzdžius galima išskirti, remiantis kitų ES šalių narių patirtimi (pateikti pavyzdžių, remiantis bent vienos ES šalies narės patirtimi)?
1.8.	Kokius keitimus reikėtų inicijuoti, siekiant tobulinti regionų projektų planavimo ir atrankos

	reglamentavimą bei procedūras (jeigu vertinimo metu tokia būtinybė būtų identifikuota)?
2.	Įvertinti administravimo sistemą, užtikrinančią regionų projektų planavimą ir atranką 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu:
2.1.	Ar Vidaus reikalų ministerijos organizacinė struktūra ir administraciniai gebėjimai yra pakankami, siekiant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos efektyvumo?
2.2.	Ar regionų plėtros tarybų sekretoriatų administraciniai gebėjimai yra pakankami, atliekant jiems priskirtas funkcijas regionų projektų atrankos etape?
2.3.	Ar tarpinių institucijų, planuojančių veiksmų programų prioritetų ir priemonių, pagal kurias vykdomi regionų projektai, įgyvendinimą, bendradarbiavimas 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamas? Kokie galėtų būti papildomi instrumentai tarpinstituciniam bendradarbiavimui užtikrinti?
2.4.	Ar regionų plėtros tarybų įtraukimas į regionų projektų planavimo ir atrankos procesą 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamas, siekiant įgyvendinti subsidiarumo principą?
2.5.	Kokius gerosios/blogosios administravimo sistemos, užtikrinančios regionų projektų planavimą ir atranką, praktikos pavyzdžius galima išskirti, remiantis kitų ES šalių narių patirtimi (pateikti pavyzdžių, remiantis bent vienos ES šalies narės patirtimi)?
2.6.	Kokius administravimo sistemos, užtikrinančios regionų projektų planavimą ir atranką, keitimus reikėtų inicijuoti (jeigu vertinimo metu tokia būtinybė būtų identifikuota)?
	Papildomi vertinimo klausimai
p1.	Ar regioninė atranka yra tinkamas būdas užtikrinti didžiausią paramos naudą regionams?
p2.	Ar pakankamai aiški ir apibrėžta projektų atranka vykdoma regionų plėtros tarybų?
p3.	Ar regionų plėtros tarybų ir sekretoriatų organizacinė struktūra ir administraciniai gebėjimai yra pakankami, siekiant projektų atrankos efektyvumo?

Vertintojai siekdami kuo tiksliau atsakyti į vertinimo klausimus, regionų projektų planavimo ir atrankos procesą suskaidė į etapus. Šių etapų analizė ir sudaro vertinimo ataskaitos pagrindinę analitinę dalį. Atlikta analizė leidžia pagrįstai atsakyti į vertinimo klausimus ir pateikti rekomendacijas dėl regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos, taikomos 2007 - 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, tobulinimo.

2. VERTINIMO METODIKA IR VERTINIMO INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Vertinimo tikslas - tobulinti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą, taikomą 2007 - 2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu - detalizuotas įvardinant vertinimo klausimus. Užsakovo suformuoti vertinimo klausimai ir papildomi vertintojų pasiūlyti klausimai sąlygojo vertinimui pasirinktus metodus. Šioje dalyje pateikiamas vertinimo metodų ir vertinimui naudotų informacijos šaltinių apibendrinimas. Detalus vertinimo metodų aprašymas Užsakovui buvo pateiktas ir su Užsakovu suderintas vertinimo įvadinėje ataskaitoje.

Teisės aktų analizė

Vertinimo metu didelis dėmesys buvo skiriamas projektų planavimo ir atrankos sistemos ir procesų reglamentavimui. Nagrinėtų Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų sąrašas pateikiamas 1 priede. Vertinimo metu buvo išnagrinėti visų regionų dokumentai, reglamentuojantys regionų projektų planavimą ir atranką. Šių dokumentų sąrašas pateikiamas 1 priede.

Su vertinimo objektu susijusių studijų ir kitų tyrimų analizė

Vertinimo metu buvo analizuojamos su vertinimo objektu susijusios studijos ir kiti tyrimai. Viena iš jų - LR vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamento atlikta studija „Nacionalinės ir Europos Sąjungos regioninės politikos derinimas naujose šalyse narėse ir Lietuvos nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo perspektyvos 2007-2013 metais“. Taip pat buvo analizuota valdymo ir įgyvendinimo sistemų vertinimai atlikti kitose ES šalyse. Naudotų su vertinimu susijusių studijų ir kitų tyrimų sąrašas pateikiamas 1 priede.

Interviu atlikimas

Vertintojai plačiai naudojo pagilinto interviu metodą. Interviu buvo atlikti su vadovaujančios institucijos, LR vidaus reikalų ministerijos kaip regionų projektų atrankos ir įgyvendinimo sistemos koordinatoriaus, ministerijų, įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų sekretoriatų atstovais. Detalesnė informacija apie atliktus interviu pateikiama ataskaitos 1 priede.

Anketinės apklausos atlikimas

Vienas iš duomenų šaltinių naudotų vertinimui buvo pareiškėjų anketinė apklausa. Vertintojai parengė ir išsiuntė anketas visoms savivaldybių administracijoms ir visoms viršininko administracijoms (anketa pateikiama 2 priede). Anketa taip pat buvo parengta ir kitiems pareiškėjams (ne savivaldybių administracijoms ir apskričių viršininkų administracijoms) (anketa pateikiama 3 priede). Abiejose anketose pateikiami tie patys klausimai, o anketoje savivaldybių administracijoms ir apskričių administracijoms yra įtraukti keli papildomi klausimai. Abiejų anketų atsakymai pagal tuos pačius klausimus susumuoti.

Atsakymus į anketos klausimus pateikė 52 institucijos (37 savivaldybių administracijos, 7 apskričių viršininkų administracijos, 8 kiti pareiškėjai).

Kitos konsultacijos

Vertinimo metu vyko konsultavimasis su sistemos dalyviais faktų surinkimo, patikslinimo ir kitais tikslais.

3. REGIONŲ PROJEKTŲ PLANAVIMO IR ĮGYVENDINIMO SISTEMOS REGLAMENTAVIMAS BEI ŠIOS SISTEMOS VERTINIMAS

3.1. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistema 2007-2013 metų ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemoje

3.1.1. 2007-2013 metų ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistema

Šiame skyriuje pateikiamas ES struktūrinių fondų planavimo ir įgyvendinimo sistemos aprašas teisiniu ir administraciniu požiūriu. Siekiama aprašyti bendrąją 2007-2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo struktūrą ir joje pozicijuoti regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą.

Pagal Tarybos reglamentą 2006 Nr. 1083 kiekvienai veiksmų programai valstybė narė privalo skirti:

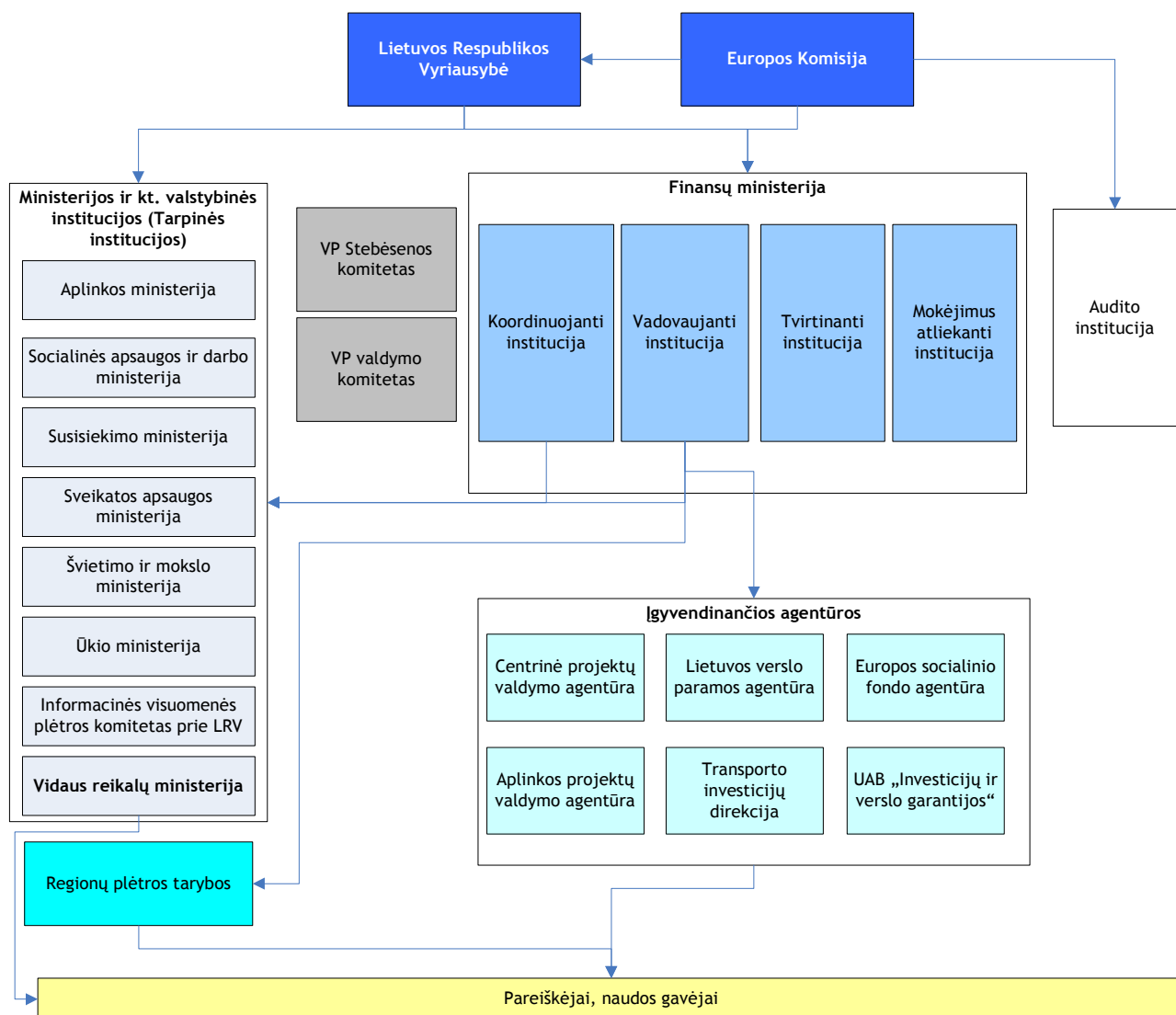
- a) vadovaujančiąją instituciją: tai yra nacionalinė, regioninė arba vietos valdžios institucija arba valstybinė ar privati įstaiga, valstybės narės paskirta vadovauti konkrečiai veiksmų programai (gali būti kelioms veiksmų programoms);
- b) tvirtinančiąją instituciją: tai yra nacionalinė, regioninė arba vietos valdžios institucija arba įstaiga, valstybės narės paskirta tvirtinti išlaidų ataskaitas ir mokėjimo paraiškas prieš siunčiant jas Komisijai;
- c) audito instituciją: tai yra nacionalinė, regioninė arba vietos valdžios institucija ar įstaiga, funkciškai nepriklausoma nuo vadovaujančiosios institucijos ir tvirtinančiosios institucijos, valstybės narės paskirta kiekvienai veiksmų programai bei turinti užtikrinti veiksmingą valdymo bei kontrolės sistemos veikimą.

Lietuvoje numatyta platesnė ES struktūrinės paramos planavimo ir įgyvendinimo sistema, vadovaujančiosios institucijos funkcijas išskaidant tarp penkių darinių⁴.

Regionų projektų planavimo sistema yra integrali 2007-2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo sistemos dalis. LRV nutarime dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punkte numatyta, kad „už ES struktūrinės paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą yra atsakinga Vidaus reikalų ministerija, kuri, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo (Žin., 2000, Nr. 66-1987; 2002, Nr. 123-5558) 11 straipsnio 1 dalyje, atsako už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą.“ Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistema įtraukia papildomus subjektus - regionų plėtros tarybas. Regionų plėtros tarybos yra įtrauktos į ES struktūrinės paramos, skirtos regionų projektams, planavimo, projektų atrankos ir sprendimų priėmimo šiais klausimais procesą.

⁴ Pagrindiniai dokumentai reglamentuojantys 2007-2013 m. veiksmų programų valdymo struktūrą ir procesus yra:

- Tarybos reglamentas 1260/1999 (bendrasis reglamentas 59-62 str.)
- Tarybos reglamentas 1083/2006 (59:2 str.)
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas “Dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas” (2007 m. spalio 17 d. Nr. 1139)
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas “Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo” (2007 m. gruodžio 19 d. Nr. 1443)
- Lietuvos respublikos regioninės plėtros įstatymas, (2000 m. liepos 20 d. Nr. viii-1889)
- Lietuvos respublikos vyriausybės nutarimas “Dėl Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo” (2008 m. balandžio 17 d. Nr. 352)

Pav. 1. ES struktūrinės paramos valdymo ir įgyvendinimo sistema Lietuvoje 2007 - 2013 metų programavimo periodu⁵

Koordinuojančioji institucija - institucija, koordinuojanti ES struktūrinės paramos planavimą bei naudojimą ir atsakinga už ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos sukūrimą, veikimo priežiūrą ir tobulinimą Lietuvoje⁶. Šia institucija Lietuvoje paskirtas LR finansų ministerijos ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamentas, kuris kaip koordinuojančioji institucija koordinuoja strategijos ir veiksmų programų rengimą ir derinimą su EK, organizuoja veiksmų programų priedų, projektų atrankos kriterijų rengimą, kuria paramos valdymo ir kontrolės sistemą, rengia teisės aktus dėl institucijų funkcijų nustatymo, atlieka stebėsenos komiteto sekretoriato funkcijas, rengia paramos vertinimo planą.

Vadovujančioji institucija - institucija, atsakinga už veiksmų programos valdymą bei įgyvendinimą ir Reglamento Nr. 1083/2006 60 straipsnyje nustatytų funkcijų atlikimą⁷: „užtikrina, kad veiksmai finansavimui būtų atrinkti vadovaujantis veiksmų programai taikytiniais kriterijais ir kad visą jų įgyvendinimo laikotarpį jie atitiktų galiojančias Bendrijos ir nacionalines taisykles“⁸. Šia institucija Lietuvoje paskirtas LR finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo departamentas, kuris

⁵ Sudaryta vertintojų remiantis LR finansų ministerijos duomenimis

⁶ LRV Nr. 1139

⁷ LRV Nr. 1139

⁸ Reglamentas Nr. 1083/2006

administruoja veiksmų programas ir atsako už jų įgyvendinimą, prižiūri lėšų įsisavinimą, nustato lėšų tinkamumo tvarkas ir atlieka veiksmų priežiūros komiteto sekretoriato funkcijas.

Įgyvendinančioji institucija - Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 6 dalyje apibrėžta institucija, kuri, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1083/2006 59 straipsnio 2 dalimi, vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atlieka vadovaujančiosios institucijos pavestas užduotis ir ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, įgaliotas atlikti funkcijas.⁹ Įgyvendinančiosios institucijos įgaliotos atlikti Reglamento Nr. 1083/2006 60 straipsnio b punkto nuostatas: “patvirtina, kad bendrai finansuojami produktai yra pateikti bei paslaugos suteiktos ir tai, ar paramos gavėjų deklaruotos su veiksmis susijusios išlaidos buvo faktiškai patirtos ir atitinka Bendrijos bei nacionalines taisykles; atskirų veiksmų patikrinimą vietoje galima atlikti atrankos būdu, laikantis išsamių taisyklių, kurias Komisija turi patvirtinti”¹⁰. Lietuvoje yra įgaliotos 6 institucijos (CPVA, ESFA, LVPA, APVA, TID, INVEGA), kurios vykdo projektų vertinimą pagal atrankos kriterijus, nustato didžiausią galimą skirti finansavimo ribą, tikrina paramos gavėjų išlaidas ir jų tinkamumą, atlieka pažeidimų tyrimą bei konsultuoja projektų vykdytojus apie projektų įgyvendinimo reikalavimus.

Tarpinė institucija - Reglamento Nr. 1083/2006 2 straipsnio 6 dalyje apibrėžta institucija, kuri, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1083/2006 59 straipsnio 2 dalimi, vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atlieka vadovaujančiosios institucijos pavestas užduotis.¹¹ Lietuvoje tai atlieka 7 ministerijos (pagal sritis: aplinkos, vidaus, socialinės apsaugos ir darbo, susisiekiimo, sveikatos, švietimo ir mokslo bei ūkio) ir kitos valstybinės institucijos (IVPK). Jų vaidmuo yra ne tik nustatyti priemonės ir projektų atrankos būdus (nurodomi veiksmų programų prieduose), bet ir sudaryti valstybinių projektų sąrašus.

Regionų plėtros tarybos - sudaro ir tvirtina regioninių projektų sąrašus pagal konkretaus regiono plėtros planus. Tarybos vykdo panašias funkcijas kaip ir tarpinės institucijos, nes sudaro projektų sąrašus, tačiau regioninių projektų, o ne valstybinių. Regioniniai projektai apima/patenka į įvairias sritis, pagal tarpinių institucijų priemones. Toje pačioje srityje projektai gali būti ir valstybiniai ir regioniniai, projekto pobūdį nustato tarpinė institucija, koordinuojanti konkrečią priemonę. Regionų plėtros tarybų vaidmuo išryškėja planavimo etape. Kitaip tariant, regionų plėtros tarybos atranka projektų “idėjas”, kurios yra reikalingiausios regiono vystymuisi, nustato jų atitiktį regiono plėtros planai ar net detaliau įvertina projekcinį pasiūlymą (priklauso nuo regiono). Tačiau skiriasi nuo tarpinių institucijų tuo, kad tolesnę projektų atrankos funkciją atlieka nebe pačios regionų plėtros tarybos, o tarpinės institucijos. Regionai savo atrinktų projektų sąrašus teikia įgyvendinančioms institucijoms, tarpinėms institucijoms bei VRM. Todėl VRM turi ne tik tarpinės institucijos, bet ir regioninių projektų koordinavimo funkcijas, nes yra atsakinga už nacionalinį regioninės plėtros įgyvendinimą. VRM koordinuoja regioninių projektų lėšų planavimą ir paskirstymą tarp regionų, nustato regionams projektų atrankos tvarką.

Regionai savo vaidmenį taip pat gali suvaidinti per savo atstovą (jei turi) Veiksmų programų stebėsenos komitete, kuris yra sudarytas Vyriausybės ir nagrinėja veiksmų programų įgyvendinimo pažangą, problemas, siūlo programų pakeitimus, valdymo ir kontrolės sistemos tobulinimus, taip pat tvirtina projektų bendruosius ir specialiuosius atrankos kriterijus, pagal kuriuos vėliau projektai iš projektų sąrašo būna vertinami. Veiksmų programų valdymo komitete regionai nedalyvauja.

Mokėjimus atliekančioji institucija - institucija, įsteigta vadovaujantis Reglamento Nr. 1083/2006 37 straipsnio 1 dalies g punkto iii papunkčiu ir atsakinga už mokėjimų iš Europos Komisijos priėmimą bei lėšų projektų vykdytojams išmokėjimą¹². Šia institucija Lietuvoje paskirtas LR Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas, kuris atidaro išdo sąskaitą banke gaunamiems fondų pinigams ir daro jų bei grąžinamų lėšų apskaitą.

Tvirtinančioji institucija - institucija, atsakinga už Reglamento Nr. 1083/2006 61 straipsnyje nurodytų funkcijų atlikimą. Šia institucija Lietuvoje paskirtas Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas, kuris tvirtina ir teikia EK finansines ataskaitas apie tinkamą lėšų panaudojimą ir grąžinamas sumas.¹³

⁹ LRV Nr. 1139

¹⁰ Reglamentas Nr. 1083/2006

¹¹ LRV Nr. 1139

¹² LRV Nr. 1139

¹³ LRV Nr. 1139

Audito institucija - institucija, atsakinga už Reglamento Nr. 1083/2006 62 straipsnyje nurodytų funkcijų atlikimą. Lietuvoje ja paskirta Valstybės kontrolė, kuri atlieka audito funkcijas.¹⁴

3.1.2. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistema

Regioninė politika yra bene jauniausia Lietuvos viešosios politikos sritis. Iki 1997 m. vyravo statiškas požiūris į regioninę politiką, kurios supratimas apsiribojo teritorinių administracinių vienetų funkcijų, atsakomybės sričių nustatymu. Tik 1998 m. Vyriausybė priėmė teisės aktą, kuriame akcentavo poreikį formuoti atskirą regioninę politiką, orientuotą į ekonominių ir socialinių išsivystymo skirtumų mažinimą.

Pirmasis Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas buvo priimtas 2000 m.

Lietuvoje pagrindiniais teritoriniais dariniais, kuriuose vykdoma valstybės regioninė politika, laikomi aukštesnieji administraciniai vienetai - apskritys.¹⁵ Nacionalinės regioninės politikos tikslui ir uždaviniams įgyvendinti LR Vyriausybė taip pat gali sudaryti regionus iš kelių bendras ribas turinčių apskričių ar savivaldybių (pvz., Ignalinos AE regionas, į kurį patenka trys savivaldybės)

Lietuvoje yra vykdomos dvi regioninės politikos - ES regioninė politika ir nacionalinė (valstybės) regioninė politika. Šių politikų tikslas yra tas pats - socialinė ir ekonominė sanglauda, tačiau ES kontekste Lietuva yra traktuojama kaip vienas pirmojo tikslo regionas, o nacionalinės regioninės politikos tikslas yra Lietuvos vidaus regionų socialinių ir ekonominių netolygumų mažinimas.

2007-13 m. programavimo periode ES struktūrinių fondų lėšos vis labiau, lyginant su 2004-06 m., skirstomos regioniniu principu, remiantis administraciniu šalies suskirstymu, o taip pat išskiriant augimo centrus. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiu buvo nuspręsta dalį veiksmų programų priemonių įgyvendinti regionų projektų planavimo būdu (per RPT). Taip pat dalis nacionalinės regioninės politikos numatyta įgyvendinti per ES sanglaudos politikos finansinius instrumentus, t.y. nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimui numatant regionines priemones ir regioninę projektų atrankos tvarką. Šiuo tikslu į ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemą buvo integruoti papildomi subjektai - regionų plėtros tarybos (neskaitant kitų 2007-2013 metų sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemos pokyčių lyginant su 2004-2006 m. valdymo ir įgyvendinimo sistema), o nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančiajai LR vidaus reikalų ministerijai buvo deleguota regioninių priemonių koordinavimo funkcija. Vertinimo metu detalai išanalizuoti ir įvertinti projektų atrankos procesai plačiaja prasme. Kiti viešosios politikos įgyvendinimo etapai taip pat yra reikšmingi ir turi įtakos bendram sistemos efektyvumui lygiui. Kiti viešosios politikos įgyvendinimo etapai yra analizuojami siauresne apimtimi, t.y. tik tiek, kiek yra susiję su regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumu. Šiuo tikslu vertintojai, remdamiesi interviu su vadovaujančiosios, tarpinių (Ministerijų), įgyvendinančiųjų institucijų, regionų plėtros tarybų ir regionų plėtros tarybų sekretariatų atstovais apibendrino veiksmus, lemiančius regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumą, išskiriant viešosios politikos įgyvendinimo etapus.

Programavimas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. 1351 veiksmų programų rengimui, buvo sudarytos darbo grupės. Atsakingos ministerijos į darbo grupes įtraukė socialinius-ekonominius partnerius. Darbo grupių parengtus indėlius į veiksmų programų tekstą sujungdavo LR finansų ministerija, veiksmų programų ir jų dalių projektai buvo svarstomi Komisijos, atsakingos už Lietuvos 2007-2013 metų Bendrosios nacionalinės ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų projektų rengimą.

LR vidaus reikalų ministerija kaip *tarpinė institucija* vadovavo darbo grupėms atsakingoms už 1.4 prioritetą „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ ir 3.1 prioritetą „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“.

¹⁴ LRV Nr. 1139

¹⁵ D.Burneika, A.Bagočiūtė „Regioninės politikos raida Baltijos šalyse 1990-2000 metais: lyginamieji aspektai“, Geografijos metraštis, 35 t., 2002

LR vidaus reikalų ministerija kaip už ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą atsakingos institucijos indėlis į kitų prioritetų ir priemonių (esančių kitų tarpinių institucijų atsakomybėje), kuriuose yra numatytos regioninės priemonės, programavimą buvo ribotas ir daugiau pasireiškė tik darbo grupėje „Transporto tinklas“, atsakingoje už 2.4 prioritetą „Esminė ekonominė infrastruktūra“. Veiksmų programose nėra įvardintas VRM vaidmuo prisidedant prie kitas regionines priemones apimančių prioritetų rengimo, t.y. prie 2.3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“, 3.2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ bei 3.3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“.

VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, buvo ribotas. Išskyrus atskirus atvejus, buvo stokojama VRM, kaip institucijos atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. VRM, kaip regionines priemones koordinuojanti institucija, neužėmė pro-aktyvios pozicijos kitų tarpinių institucijų regioninių priemonių planavimo procese.

Regioninių priemonių planavimas

Sprendimas dėl konkrečios veiksmų programos priemonės įgyvendinimo regioniniu lygiu, iš esmės priklausė nuo tarpinių institucijų. Regioninės priemonės buvo parinktos naudojant įvairius kriterijus, kurie nėra bendri visoms ministerijoms. Pagrindiniai kriterijai ir principai, kuriais remiantis ministerijos nusprendžia priemonę įgyvendinti regionų projektų atrankos būdu:

- *Subsidiarumo principas.* Tos funkcijos, kurios gali būti efektyviausiai ir rezultatyviausiai sprendžiamos vietos lygmenyje, yra paliekamos spręsti savivaldybei ar apskričiai (t.y. neperkeliamos į aukštesnį valdžios lygmenį). Pvz. savivaldybių savarankiškų funkcijų atveju.
- *Tinkamo kofinansavimo užtikrinimas.* Ministerija sprendžia ar savivaldos subjektas galės laiku ir tinkamai užtikrinti reikalingą nacionalinį finansavimą įgyvendinamų priemonių projektams. Tai yra vienas iš kriterijų pagal kuriuos ministerija nusprendžia dėl konkrečių priemonių atrankos būdo ar priemonių skaičiaus, kurioms taikytinas regionų atrankos būdas.
- *Strateginis planavimas savivaldybėse.* Ministerija sprendžia, ar taikyti regionų projektų atrankos būdą atsižvelgia į tai, ar tam tikra viešosios politikos sfera yra pakankamai integruota į regiono ir savivaldybių strateginio planavimo sistemą.

VRM, kaip už ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą atsakinga institucija, iš dalies koordinavo procesą, kurio metu buvo nustatomas projektų atrankos būdas (numatant regionines priemones). Tačiau regioninių priemonių programavimo procesas iš esmės neišsiskyrė papildomais požymiais, išskirtiniai instrumentai nebuvo naudojami.

Partnerystės principo taikymas

Aktyvus partnerystės principo taikymas rengiant veiksmų programas ir įgyvendinimo dokumentus - viena iš prielaidų efektyvesniam regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos funkcionavimui. Vertintojai, atlikę veiksmų programų turinio analizę bei interviu su vadovaujančiąja ir tarpinėmis institucijomis, pastebėjo, kad partnerystės principas planuojant prioritetus, apimančius regionines priemones, o ypač regioninių administracinių, socialinių, ekonominių partnerių įtraukimo aspektu, buvo trapus. Teigiamas pavyzdys yra VRM organizuotas 3.1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ rengimas, darbo grupėje efektyviai realizuojant regioninės partnerystės principą.

2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa:

Partnerystė rengiant 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ aprašymą

2006 metų kovo 30 d. buvo organizuotas susitikimas su 7 regioninių ekonomikos augimo centrų, išskirti pagal Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje, savivaldybių merais, siekiant aptarti kryptingą 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų panaudojimą, supažindinti su

numatomu investicinių projektų planavimu.

2006 metų liepos mėnesį VRM organizavo viešus aptarimus 9 apskrityse. Šiuose aptarimuose dalyvavo apskrities viršininko administracijos ir į apskritį įeinančių savivaldybių atstovai. Šių aptarimų metu buvo supažindinama su regioninės reikšmės projektų planavimu ir naujomis savivaldybių ir regionų plėtros tarybų teisėmis ir pareigomis, struktūrine parama ir jos administravimu 2007-2013 m. ir regionų plėtros tarybų naujomis funkcijomis naujuoju ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu.

VRM valstybės tarnautojai, darbo grupės nariai dalyvavo Alytaus, Panevėžio, Tauragės, Telšių ir Utenos regionų plėtros tarybų posėdžiuose, kurių metu supažindino regionų plėtros tarybos narius su nauju vaidmeniu, skirtu regionų plėtros taryboms administruojant 2007-2013 metų ES struktūrinę paramą¹⁶.

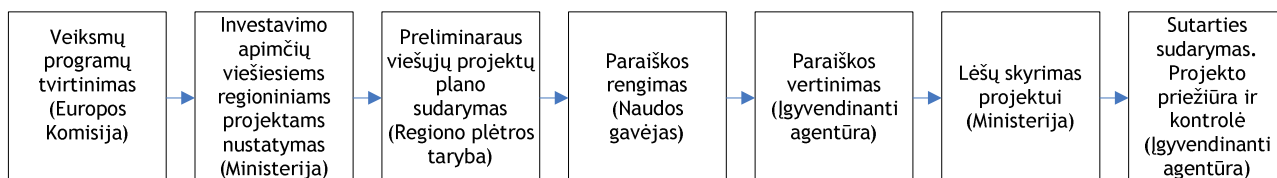
Vis dėlto rengiant 1.4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ aprašą, už kurį kaip tarpinė institucija buvo atsakinga VRM, buvo stokojama partnerystės principo taikymo, ypač regioninių ir savivaldos partnerių aspektu.

Rengiant kitų tarpinių institucijų kompetencijoje esančias veiksmų programų regionines priemones, partnerystės principo realizavimas įtraukiant regiono ar savivaldos lygmens partnerius buvo fragmentiškas. VRM, kaip regioninių priemonių koordinatoriaus, vaidmuo šiame procese aktyviau nepasireiškė. Vertintojai neidentifikavo koordinavimo veiksmų, skatinančių regiono ar savivaldos lygmens subjektus aktyviau įsitraukti į prioritetų, apimančių regionines priemones, rengimą, todėl taip buvo apribotas principo „iš apačios į viršų“ taikymas rengiant veiksmų programas. Pavyzdžiui, rengiant 3.3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ ir 2.4 prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra“ aprašus dalyvavo tik Lietuvos savivaldybių asociacija. Darbo grupėje, rengusioje 2.3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ aprašą, regioniniai ar savivaldos subjektai nedalyvavo.

Ribotas partnerystės principo taikymas (žemas regionų ir savivaldos lygmens įtraukimas) rengiant prioritetus, apimančius regionines priemones, sąlygoja žemesnį regionų ir savivaldybių strateginių planavimo dokumentų suderinamumą su ES struktūrinės paramos panaudojimo strateginiais dokumentais.

Projektų atranka

Parengus ir Europos Komisijai patvirtinus Lietuvos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir keturias veiksmų programas šiai strategijai įgyvendinti, parengiami veiksmų programų priedai. Kiekviename prioritete tarpinių institucijų atstovai (dalyvaujant valdymo komitete) suformuoja konkrečias priemones. Regioninių projektų atveju VRM nustato galimas lėšų skyrimo ribas. Pagal priemones tarpinės institucijos ir regioninės plėtros tarybos atranka projektus. Regioninės plėtros tarybos pasiūlymams dėl projektų gauna projektinių pasiūlymų pavidalu, savo esme panašius į paraiškos formą, tik siauresnės apimties. Atrinktų regioninių projektų sąrašas pateikiamas VRM, kaip nacionalinę regioninę politiką koordinuojančiai institucijai, tarpinėms institucijoms ir įgyvendinančiosioms institucijoms. Gavus sąrašus tarpinės institucijos skelbia kvietimus teikti paraiškas, kurios yra teikiamos įgyvendinančiajai institucijai. Paraiškos yra vertinamos įgyvendinančiosios institucijos. Atrinktiems projektams nustatomas maksimalus galimas skirti paramos dydis ir parengiama vertinimo ataskaita, teikiama tarpinėms institucijoms. Tarpinės institucijos priima sprendimą dėl finansavimo. Su patvirtintais projektais sudaroma trišalė projekto finansavimo ir administravimo sutartis ir pradamas projekto įgyvendinimas.

Pav. 2. Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo ciklas¹⁷

¹⁶ 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa

¹⁷ Sudaryta vertintojų

Projektų atrankos etapas, kuriam šiame vertinime yra skiriamas didžiausias dėmesys, yra detaliai analizuojamas ir vertinamas kituose šios ataskaitos skyriuose.

Stebėsena

VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, stebėsenos funkcijos yra susijusios su finansinių rodiklių stebėsena. VRM pagal kompetenciją prižiūri, kad ES fondų lėšos regionų projektams būtų planuojamos taip, kad šios lėšos nebūtų prarastos pagal Reglamento Nr. 1083/2006 93 straipsnio nuostatas. Tuo pagrindu VRM turi informuoti atitinkamas ministerijas ir (ar) kitas valstybės institucijas, pagal kompetenciją atsakingas už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, apie grėsmę, kad ES fondų lėšos gali būti nepanaudotos laiku.

Vertintojai atlikę tiesioginius interviu su VRM ir įvertinę stebėsenos procesui naudojamą procedūras ir instrumentus nustatė, kad VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, naudojami visų regioninių priemonių stebėsenos instrumentai nėra pakankami priskirtoms funkcijoms vykdyti. Rekomenduotina detalai aprašyti visų regioninių priemonių stebėsenos procesą, išplėtoti instrumentus bei parengti tam reikalingus technologinius sprendimus.

Vertinant stebėsenos etapą, buvo skirtas dėmesys VRM, kaip regioninę politiką įgyvendinančios institucijos, vykdomos regioninės politikos, pasitelkiant ES struktūrinius fondus, stebėsenai.

Nors tai nėra vertinimo objekto dalis, vertintojai rekomenduoja atkreipti dėmesį į vykdomos regioninės politikos ir sanglaudos politikos strateginių dokumentų ir stebėsenos fizinių rodiklių integralumo ir suderinamumo klausimą.

Vertinimas

Rengiantis 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos periodui, VRM užsakymu buvo atlikta keletas tyrimų, galimybių studijų ir vertinimų. Didžioji dalis atliktų galimybių studijų (tam tikra dalimi atlieka vertinimo funkciją) buvo skirti 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos planavimo etapui. Buvo parengta 14 galimybių studijų dėl Lietuvos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo būsto ir kompleksinei plėtrai išskirtose probleminėse teritorijose bei 10 galimybių studijų dėl Lietuvos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo galimybių kaimo vietovėse kaimo diversifikavimo intervencijos srityje. Rekomendacijos dėl investicijų krypčių, apimčių bei tarpreregioninio lėšų paskirstymo mechanizmų buvo parengtos Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo viešojo administravimo, vietinės ir regioninės plėtros srityse 2007-2013 metais galimybių studijoje. Pastarojoje studijoje taip pat nagrinėjama regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos decentralizavimo galimybe ir brėžiamos gairės regioninės projektų atrankos mechanizmo funkcionavimui.

Sanglaudos skatinimo veiksnių programos 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ vertinimas buvo skirtas stebėsenos etapo vertinimui ir stiprinimui. Vertinimo metu parengta detali metodika rodiklio „Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimui.

Praktiškai visi iki šiol atlikti vertinimai orientuoti į VRM, kaip tarpinės institucijos kompetencijoje esančių regioninių priemonių planavimą, įgyvendinimą ir stebėseną.

Rekomenduojama VRM aktualizuoti regioninės politikos dimensiją kitoms institucijoms atliekant vertinimus, aktyviai dalyvauti Vertinimo koordinavimo grupės veikloje, prisidedant prie kitų Ministerijų kompetencijoje esančių regioninių priemonių vertinimo organizavimo ir koordinavimo.

Strateginis planavimas regionuose

Strateginio planavimo sistema, kaip tai įtvirtinta pirmiausiai Strateginio planavimo metodikoje¹⁸, pagrįsta „iš viršaus į apačią“ principu. T.y. strateginio planavimo sistemoje svarbiausias dokumentas yra Valstybės ilgalaikės raidos strategija¹⁹, taip pat kiti ilgos trukmės strateginio planavimo dokumentai

¹⁸ LR Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“

¹⁹ LR Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“

- Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija²⁰, Nacionalinė darnaus vystymosi strategija²¹, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas²², kiti.

Ilgos trukmės strateginio planavimo dokumentams įgyvendinti rengiami vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentai. Vienas iš svarbiausių vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentų yra Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija. Prie vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentų taip pat priskiriami regionų plėtros planai.

Remiantis Strateginio planavimo metodika, Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir veiksmų programos bei regionų plėtros planai yra priskirti tam pačiam hierarchiniam lygmeniui visoje strateginio planavimo piramidėje. Tačiau iš esmės, tiek savo turiniu, tiek rengimo eiga, Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir veiksmų programos suderintos tik su Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategija²³, kurioje aptariamos bendros regioninės politikos kryptys ir plačiau detalizuojami tik išskirtų regioninių centrų poreikiai (Alytaus miesto, Marijampolės, Tauragės rajono, Telšių rajono ir Utenos rajono savivaldybės). Šių regioninių centrų (ir papildomai Mažeikių rajono bei Visagino savivaldybių) identifikuoti poreikiai plačiau atspindėti Sanglaudos veiksmų skatinimo programos priemonėje VP3-1.1-VRM-01-R „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“. Visos kitos regioninio planavimo priemonės yra labiau bendrojo pobūdžio, numatančios investicijas į tam tikras sritis ir lėšas visiems regionams paskirstant tam tikromis proporcijomis (atsižvelgiant į gyventojų skaičių ar kitus ministerijos ar kitos valstybės institucijos nustatytus kriterijus).

Žinant, kad ES struktūrinių fondų pinigai sudaro didelę viešųjų investicijų į regionus dalį, o taip pat paramą reglamentuojančiuose dokumentuose įprastai yra reikalavimas, kad į ES paramą pretenduojantys projektai atitiktų regionų plėtros planus (regionų priemonių atveju tai imperatyvus reikalavimas, susietas su regiono plėtros plano priemonėmis), pastarieji dokumentai yra pakankamai aiškiai orientuoti į galimybes pretenduoti į ES paramą. Šiuo požiūriu, galėtume teigti, kad regionų plėtros planai yra šiek tiek žemesniame hierarchiniame lygmenyje, lyginant su Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija ir veiksmų programomis.

Atitinkamos strateginio planavimo nuostatos bei regionų poreikis gauti kuo daugiau struktūrinių investicijų, nulemia tai, kad regioninė politika įgyvendinama iš esmės „iš viršaus į apačią“ principu ir regionams tam tikra prasme sprendimo teisė paliekama tik mikro lygmenyje, t.y. dėl regione/regionuose remiamų sričių nusprendžiama centralizuotai, o patys regionai pasirenka tik kokius objektus kiekvienoje nustatytoje srityje jie laiko prioritetiniais. Šiuo požiūriu ES struktūrinių fondų lėšos gali būti traktuojamos labiau kaip tam tikros strateginės gairės, negu įrankis kiekvieno regiono savarankiškai suplanuotai plėtrai. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad Lietuva ES regioninės politikos atžvilgiu yra vienas regionas, o nacionalinėje regioninėje politikoje kol kas didesnę regionų vystymosi kryptį įvairovę taip pat sunku pastebėti, toks mechanizmas atrodo pakankamai logiškas.

²⁰ LR Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“

²¹ LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimo Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“

²² LR Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimas Nr/ IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“

²³ LR Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategijos“

3.2. Regioninių priemonių bei joms skiriamų lėšų planavimas

3.2.1. Regioninių priemonių identifikavimas

Europos Komisijai patvirtinus veiksmų programas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu tvirtinami veiksmų programų priedai, kuriuose yra nustatomas ES struktūrinių fondų lėšų paskirstymas tarp veiksmų programų prioritetų asignavimų valdytojų ir regionų. Veiksmų programų prieduose taip pat pateikiami detalūs priemonių aprašymai, kuriuose apibrėžiama priemonė, nustatomi galimi pareiškėjai, atsakingos institucijos, **projektų atrankos būdas**, priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodikliai ir finansavimo planas.

Regioninei projektų atrankai 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu skirtos 23 veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonės:

- PRIEMONĖ "VP1-4.1-VRM-04-R Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas"
- PRIEMONĖ "VP1-4.2-VRM-02-R Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai"
- PRIEMONĖ "VP1-4.2-VRM-04-R Teritorijų planavimas"
- PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-05-R Elektroninė demokratija: regionai"
- PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-08-R Elektroninės valdžios paslaugos: regionai"
- PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-11-R Elektroninės sveikatos paslaugos: regionai"
- PRIEMONĖ "VP2-4.4-SM-02-R Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-01-R Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-02-R Probleminių teritorijų plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-03-R Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą"
- PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-04-R Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.2-VRM-01-R Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.3-ŪM-05-R Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra regionuose"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-04-R Vandens telkinių būklės gerinimas"
- PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-06-R Praeityje užterštų teritorijų tvarkymas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-08-R Psichikos dienos stacionarų (centrų) įkūrimas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-09-R Krizių intervencijos centrų įkūrimas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-11-R Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybėse plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-04-R Universalių daugiafunkcių centrų kaimo vietovėse steigimas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-06-R Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-09-R Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas"
- PRIEMONĖ "VP3-2.4-SADM-01-R Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra"
- PRIEMONĖ "VP3-3.4-ŪM-04-R Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu"

2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu visoms regioninėms priemonėms yra numatyta skirti apie 2,46 mlrd. Lt, tai yra apie 12,5 proc. visos ES struktūrinių fondų paramos Lietuvai²⁴.

Iš priemonių, kurioms taikoma regionų projektų atranka, galima išskirti specifines priemones, kurios įgyvendinamos tik tikslinėse nacionalinės regioninės politikos teritorijose - regioniniuose ekonomikos augimo centruose ir probleminėse teritorijose²⁵:

Probleminių teritorijų plėtrai 2007-2013 metais skiriama papildoma ES struktūrinių fondų parama daugiabučių namų atnaujinimui, didinant jų energijos vartojimo efektyvumą (163,5 mln. Lt), socialinio būsto plėtrai (40,9 mln. Lt) ir kompleksiniams gyvenamosios aplinkos gerinimo projektams (107,1 mln.

²⁴ LR vidaus reikalų ministerijos informacija

²⁵ LR vidaus reikalų ministerijos informacija

Lt) - viešosios poilsio, laisvalaikio, sporto ir kultūros infrastruktūros atnaujinimui, miestų viešųjų erdvių tvarkymui.

Regioninių ekonomikos augimo centrų, nustatytų Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje (Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių, Mažeikių, Utenos ir Visagino miestų) gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimui ir investicinio patrauklumo didinimui 2007-2013 metais skirta 415,4 mln. Lt. Europos Sąjungos struktūrinės paramos. Pagal Regioninių centrų kompleksinės plėtros investicines programas skiriama parama bus panaudota miestų viešųjų erdvių atnaujinimui, rekreacinių zonų plėtotei, apleistų teritorijų regeneravimui.

3.2.2. Lėšų skyrimas regioninių priemonių įgyvendinimui

Regioninių priemonių finansavimo apimtį iš esmės nulemia ministerijų ir IVPK sprendimas dėl projektų atrankos būdo, kuris yra įtvirtinamas veiksmų programų prieduose. Todėl bendra ES struktūrinių fondų lėšų, paskirstomų pasitelkiant regionų plėtros tarybas, dalis yra ministerijų ir IVPK dispozicijoje.

Vidaus reikalų ministerija savo ruožtu koordinuoja ES fondų lėšų dalies, kuri bus skiriama regionų projektams įgyvendinti, planavimą ir skirstymą tarp regionų, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, skiriamų regionų projektams įgyvendinti, planavimą, dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevencijos vykdymą.

Veiksmų programų priemonių, įgyvendinamų naudojant regionų atrankos būdą, atžvilgiu yra nustatomas paramos regionui limitas. Paramos regionui limitas - tai veiksmų programų prieduose nustatyta ES fondų lėšų dalis, skirta regiono projektams įgyvendinti 2007-2010 ir 2011-2013 metais pagal veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonę, pagal kurią planuojami regionų projektai.

ES struktūrinės paramos lėšų paskirstymas tarp regionų grindžiamas Regioninės plėtros įstatymu, LRV nutarimais dėl probleminių teritorijų, Regioninės politikos iki 2013 m. strategija, Regioninių socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2007-2010 m. programa, Regioninių centrų kompleksinės plėtros investicinėmis programomis ir kitais susijusiais teisės aktais.

Dėl veiksmų programų priemonių specifikos ES struktūrinės paramos lėšų paskirstymas tarp regionų remiasi skirtingais kriterijais. Šių kriterijų suvestinė pagal kiekvieną priemonę pateikiama žemiau esančioje lentelėje.

Lentelė 2. Lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijai pagal priemones

Priemonė	Lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijus
PRIEMONĖ "VP1-4.1-VRM-04-R Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas"	ES struktūrinės paramos lėšos pagal priemonę paskirstytos vadovaujantis vienoda kiekvieno piliečio teise į geros kokybės viešąsias paslaugas ir infrastruktūrą, poreikiu prioritetiškai plėtoti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje nurodytus vystytinus ekonominės plėtros centrus, labiausiai ekonominiu ir socialiniu požiūriu atsilikusias problemines teritorijas. Regionams skiriamų lėšų suma proporcinga regiono gyventojų skaičiui: atsižvelgiama į tai, kad kiekvienas ekonominės plėtros centro ir probleminės teritorijos gyventojas suteikia teisę į 10 procentų priedą (vienam gyventojui) prie regionui skiriamos lėšų sumos.
PRIEMONĖ "VP1-4.2-VRM-02-R Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai"	ES struktūrinės paramos lėšos pagal šią priemonę paskirstytos vadovaujantis vienoda kiekvieno piliečio teise į geros kokybės viešąsias paslaugas ir infrastruktūrą, poreikiu prioritetiškai plėtoti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje nurodytus vystytinus ekonominės plėtros centrus, labiausiai ekonominiu ir socialiniu požiūriu atsilikusias problemines teritorijas. Regionams skiriamų lėšų suma proporcinga regiono gyventojų skaičiui: atsižvelgiama į tai, kad kiekvienas ekonominės plėtros centro ir

Priemonė	Lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijus
	probleminės teritorijos gyventojas suteikia teisę į 10 procentų priedą (vienam gyventojui) prie regionui skiriamos lėšų sumos.
PRIEMONĖ "VP1-4.2-VRM-04-R Teritorijų planavimas"	ES struktūrinės paramos lėšos pagal priemonę paskirstytos vadovaujantis vienoda kiekvieno piliečio teise į geros kokybės viešąsias paslaugas ir infrastruktūrą, poreikiu prioritetiškai plėtoti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje nurodytus vystytinus ekonominės plėtros centrus, labiausiai ekonominiu ir socialiniu požiūriu atsilikusias problemines teritorijas. Regionams skiriamų lėšų suma proporcinga regiono gyventojų skaičiui, atsižvelgiama į tai, kad kiekvienas ekonominės plėtros centro ir probleminės teritorijos gyventojas suteikia teisę į 10 procentų priedą (vienam gyventojui) prie regionui skiriamos lėšų sumos.
PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-05-R Elektroninė demokratija: regionai"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga regionų gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-08-R Elektroninės valdžios paslaugos: regionai"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga regionų gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP2-3.1-IVPK-11-R Elektroninės sveikatos paslaugos: regionai"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga regionų gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP2-4.4-SM-02-R Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra"	n.d.
PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-01-R Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra"	Regioniniams ekonomikos augimo centrams skiriamų lėšų suma yra proporcinga regioninio ekonomikos augimo centro gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-02-R Probleminių teritorijų plėtra"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarime Nr. 112 nurodytų probleminių teritorijų savivaldybės gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-03-R Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 112 išskirtose probleminėse savivaldybėse esančių nerenovuotų iki 1993 metų statytų daugiabučių namų butų skaičiui gyvenamosiose vietovėse, kuriose daugiau kaip 1500 gyventojų.
PRIEMONĖ "VP3-1.1-VRM-04-R Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas"	Skiriamų lėšų suma yra proporcinga Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 112 probleminėmis teritorijomis pripažintų savivaldybių gyventojų skaičiui.
PRIEMONĖ "VP3-1.2-VRM-01-R Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas"	Lėšos šiai priemonei įgyvendinti skiriamos nustatant paramos sumas regionams pagal šiuos kriterijus: užimtieji žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje; žemės ūkio naudmenų, įvertintų 32 ir mažiau balų, dalis; vidutinės namų ūkių disponuojamos pajamos namų ūkio nariui per

Priemonė	Lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijus
	mėnesį; naujo verslo formavimosi koeficientas; šalies kaimo gyventojų, gyvenančių regione, dalis.
PRIEMONĖ "VP3-1.3-ŪM-05-R Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra regionuose"	Vienoda lėšų dalis kiekvienam regionui
PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-04-R Vandens telkinių būklės gerinimas"	n.d.
PRIEMONĖ "VP3-1.4-AM-06-R Praeityje užterštų teritorijų tvarkymas"	n.d.
PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-08-R Psichikos dienos stacionarų (centrų) įkūrimas"	30 proc. finansavimo skiriama pagal gyventojų skaičių regione, 70 proc. pagal SAM planavimo dokumentus (interviu duomenimis)
PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-09-R Krizių intervencijos centrų įkūrimas"	Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio regionams vienoda lėšų dalis
PRIEMONĖ "VP3-2.1-SAM-11-R Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybėse plėtra"	n.d.
PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-04-R Universalių daugiaviečių centrų kaimo vietovėse steigimas"	Atsižvelgiant į tai, kad priemonės veiklos skirtos kaimiškųjų šalies vietovių gyventojams (priemonės tikslinė grupė - kaimo gyventojai), nutarta priemonei skiriamas lėšas paskirstyti proporcingai kaimo gyventojų šalies regionuose skaičiui (2007 metų pradžios duomenimis).
PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-06-R Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas"	Priemonė skirta ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programai, patvirtintai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. 1057 (Žin., 2007, Nr. 106-4344), įgyvendinti. Siekiant užtikrinti tolygų modernizuotų įstaigų pasiskirstymą Lietuvos Respublikos teritorijoje, siūloma skiriamas lėšas skirstyti proporcingai savivaldybių skaičiui regione.
PRIEMONĖ "VP3-2.2-ŠMM-09-R Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas"	Pagal priemonę Švietimo ir mokslo ministerija numato įsteigti 10 specialiojo ugdymo metodinių centrų kiekvienoje apskrityje. Kadangi vienam metodiniam centrui įsteigti reikia maždaug vienodos lėšų sumos, numatoma kiekvienam regionui skirti po 1,7 mln. litų ES struktūrinės paramos lėšų.
PRIEMONĖ "VP3-2.4-SADM-01-R Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros	ES 2007-2013 metų struktūrinė parama tarp Lietuvos regionų paskirstyta proporcingai regionų gyventojų skaičiui ir tikslinių grupių asmenų skaičiui regionuose, vadovaujantis išlyginamuoju principu, pagal kurį įvertinta iki tol gauta ES struktūrinių fondų parama ir

Priemonė	Lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijus
plėtra"	priklausomybės ligų regionuose aprėptis.

PRIEMONĖ "VP3-3.4-ŪM-04-R n.d.
Viešosios paskirties pastatų
renovavimas regioniniu lygiu"

Šaltinis: projektų finansavimo sąlygų aprašai

Vertintojai, atlikę ES struktūrinės paramos lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijų analizę, pažymi, kad skirstant lėšas tarp regionų stokota bendros metodikos. T.y. nacionalinės regioninės politikos dimensija labiausiai atspindėta LR vidaus reikalų ministerijos kaip tarpinės institucijos administruojamų priemonių atžvilgiu. Šių priemonių atvejais yra taikomas regioniško kriterijus, kai regionams skiriamų lėšų suma proporcinga regiono gyventojų skaičiui, atsižvelgiant į tai, kad kiekvienas ekonominės plėtros centro ir probleminės teritorijos gyventojas suteikia teisę į 10 procentų priedą (vienam gyventojui) prie regionui skiriamos lėšų sumos. Arba finansavimas yra skiriamas tik regioniniams augimo centrams ar probleminėms teritorijoms, lėšas paskirstant pagal gyventojų skaičių. Tam tikrų LR vidaus reikalų ministerijos priemonių atveju yra taikomi konkretūs, su esamos fizinės infrastruktūros būkle susiję lėšų tarp regionų paskirstymo kriterijai (Priemonė "VP3-1.1-VRM-03-R Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą"). Vienas išskirtinių lėšų tarp regionų paskirstymo kriterijų buvo pritaikytas priemonės "VP3-1.2-VRM-01-R Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas" atveju, kai paramos sumos regionams nustatomos pagal grupę kriterijų, tiesiogiai susijusių su regionų socialiniais, ekonominiais, demografiniais požymiais. Tai leidžia tikslingai nukreipti investicijas pagal išsikeltus tikslus ir sukuria prielaidas efektyvesniam regionų projektų planavimui ir įgyvendinimui.

VRM, kaip už ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą atsakinga institucija, iš dalies ėmėsi koordinavimo funkcijos nustatant kitų tarpinių institucijų regioninių priemonių lėšų paskirstymo tarp apskričių kriterijus. Pagrindinis šiam tikslui taikytas instrumentas - pažyma „Dėl lėšų paskirstymo regionams ir savivaldybėms principų, kuomet išskiriamos lėšos programiniams vietinių ir regioninių iniciatyvų finansavimui, pradinę projektų atranką vykdant regionų plėtros tarybose“. Dauguma tarpinių institucijų iš dalies vadovavosi šia pažyma, tačiau interviu su tarpinių institucijų atstovais metu buvo išreikšta nuomonė, kad ši metodika nėra tinkama daugeliui šakinių ministerijų. Pagrindinės to priežastys - kuriojamos viešosios politikos specifika, nesuderinamumas su nacionaline politika ir ministerijų planuojamomis investicijomis apimtimis regionuose.

Vertinant regioninių priemonių atžvilgiu taikomus paramos paskirstymo tarp apskričių kriterijus, vertintojai identifiko šias pagrindines spragas:

- 10 proc. finansavimo priedo skyrimas ekonominės plėtros centrų ir probleminių teritorijų „minkštiesiems“ projektams nėra tinkamas. T.y. tam tikrais atvejais ekonominės plėtros centrui ar probleminei teritorijai gali būti reikalingos didesnės investicijos strateginio planavimo ar teritorijų planavimo srityje, tačiau kitais atvejais santykinai didesnis finansavimas nėra tikslingas.
- Didelei grupei regioninių priemonių taikomas gyventojų skaičiaus kriterijus skirstant lėšas tarp regionų. Toks kriterijaus taikymas atspindi tiek nacionalinio, tiek regioninio ir savivaldos lygmens strateginio planavimo žemą parengtumo laipsnį. Pasigendama lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijų, kurie būtų tiesiogiai susiję su finansinių intervencijų pobūdžiu ir nacionalinio, regioninio bei savivaldos lygmens strateginiu planavimu.
- Pavienių priemonių atveju, lėšų paskirstymui tarp regionų, yra taikomas kriterijus „Vienoda lėšų dalis kiekvienam regionui“. Tokio kriterijaus taikymas iš vienos pusės suteikia didesnę dispoziciją regionams įgyvendinti dalį viešosios politikos, iš kitos pusės - tokio kriterijaus taikymas mažai siejasi su sanglaudos ar nacionaline regionine politika.

Įvardintos taikomų kriterijų, skirstant finansavimą tarp regionų, spragos. Stokojama lėšų paskirstymo tarp regionų kriterijų, kurie būtų tiesiogiai susiję su finansinių intervencijų pobūdžiu ir nacionalinio, regioninio bei savivaldos lygmens strateginiu planavimu. Tai sukuria prielaidas santykinai žemesniam efektyvumui įgyvendinant regionines priemones. Ši problematika yra susijusi su programavimo ir horizontalaus regioninės politikos koordinavimo ir partnerystės principo taikymu, kas buvo atskleista regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos vertinimo dalyje.

3.3 Kvietimo teikti paraiškas dokumentų parengimas ir patvirtinimas

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys kvietimo teikti paraiškas dokumentų parengimą ir patvirtinimą:

- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

Administravimo ir finansavimo taisyklėse nurodyta, kad iki regionų projektų sąrašo sudarymo turi būti parengti ir patvirtinti šie dokumentai (Taisyklių 18.1-18.3 ir 18.5 punktai):

1. Veiksmų programos priedo atitinkamos priemonės aprašymas;
2. Projektų FSA;
3. Paraiškos dėl projekto finansavimo forma;
4. Projektų finansavimo ir administravimo sutarties forma.

Veiksmų programos priedo atitinkamos priemonės aprašymas

Veiksmų programų priedai ir juose pateikiami priemonių aprašymai buvo patvirtinti atitinkamais LR Vyriausybės nutarimais (ir vėlesniais pakeitimais):

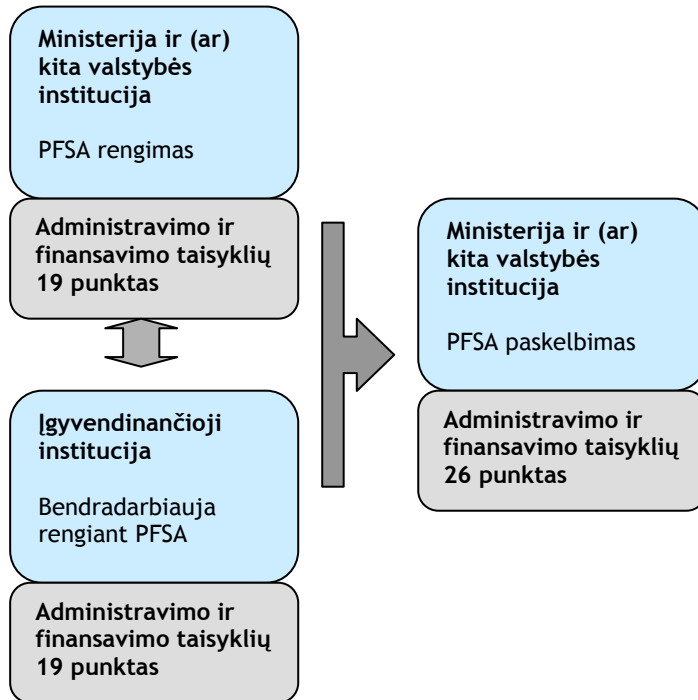
- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 „Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 788 „Dėl Ekonomikos augimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimo Nr. 787 „Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“

PFSA rengimas

Kaip numatyta Administravimo ir finansavimo taisyklių 19 punkte, Ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, rengdama projektų finansavimo sąlygų aprašą, bendradarbiauja su įgyvendinančiąja institucija. Bendradarbiavimas su socialiniais - ekonominiais partneriais, potencialiais pareiškėjais nėra aprašytas jokiuose teisiniuose dokumentuose ir ministerijos ar kitos valstybės institucijos, rengiančios FSA, nėra įpareigotos to daryti. Kaip rodo praktika, labai nedidelė dalis PFSA yra aptariama ir su regionų bei savivaldos atstovais, tačiau paprastai potencialiems pareiškėjams yra pateikiami jau parengti ir patvirtinti PFSA, pagal kuriuos jie turi rengti savo projektinius pasiūlymus ir paraiškas. Dėl šios priežasties regionų subjektai kai kuriais atvejais susiduria su situacija, kad jų regionų plėtros planuose ar kituose strateginiuose dokumentuose įgyvendinti numatyti projektai tampa netinkamais pagal patvirtintą PFSA. Teisės aktuose įtvirtinta nuostata, kad PFSA yra rengiamas centriniu lygiu (ministerijoms ar kitoms valstybės institucijoms bendradarbiaujant su įgyvendinančiąja institucija), suponuoja nuomonę, kad šiuo metu veikianti regionų projektų atrankos sistema yra dalinai centralizuota ne tik administravimo, bet ir turinio atžvilgiu, t.y. regionai patys gali nuspręsti kokius projektus nori įgyvendinti, tačiau tik centriniu lygmeniu pakankamai griežtai nustatytose srityse. Kai

kuriais atvejais, priklausomai nuo ministerijos ar kitos institucijos, rengusios PFSA, reikalavimai tinkamoms finansuoti veikloms gali būti apibrėžti itin siaurai.

Sekretariatų ir galimų pareiškėjų nuomone, PFSA dažnai nepakankamai atitinka regiono poreikius konkrečiose srityse. Iš dalies tai nulemia faktas, kad iš esmės PFSA yra parengiami centriniu lygiu ir regionai šiame procese faktiškai nedalyvauja. Kaip jau buvo minėta, tokia PFSA rengimo eiga pakankamai logiškai kyla iš bendros strateginio planavimo sistemos, kuri yra centralizuota. Kita vertus, įtakos turi ir nepakankamai išplėtotas bendradarbiavimo su socialiniais - ekonominiais partneriais kultūra.

Pav. 3. PFSA rengimas²⁶

Vertinant pareiškėjų anketinės apklausos rezultatus, galima pastebėti tendenciją akcentuoti įprastos, aiškiai paskirtą turinčios infrastruktūros poreikį tokios kaip automobilių keliai. Vienareikšmiškai vertinti negalima, tačiau pareiškėjų nuomonė, kad LR susisiekimo ministerijos ar LR ūkio ministerijos kuruojamos regionų planavimo priemonės ir jų PFSA gerai ir labai gerai atitinka regionų poreikius (taip teigė atitinkamai net 75,6 proc. ir 67,4 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų) lyginant su 30,2 proc. respondentų, manančių, kad jų poreikiai gerai ir labai gerai atspindėti LR aplinkos ministerijos regionų planavimo priemonėse, bent iš dalies ankstesniąją prielaidą patvirtina. Apskričių viršinių administracijos ir savivaldybės institucijos greičiausiai būtų linkusios bent dalį regionams skirtų lėšų apskritai persikirstyti tarp priemonių, didesnius finansinius srautus nukreipiant į bazinės, akivaizdų panaudojamumą turinčios infrastruktūros atnaujinimo darbus, santykinai mažesnes lėšas skiriant minkštiesiems projektams, aplinkosauginėms iniciatyvoms. Šiuo požiūriu, labiau centralizuotas struktūrinių investicijų planavimo mechanizmas, kuomet ministerijos ir kitos valstybės institucijos sprendžia, kiek investicijų konkrečioje srityje turėtų būti nukreipta į kiekvieną regioną, todėl tai bent iš dalies užtikrina tolygesnį vystymąsi įvairių regiono aplinkos komponentų prasme.

PFSA, parengtų įvairių ministerijų ir kitų valstybės institucijų, aiškumas, t.y. kiek PFSA nurodytos sąlygos, reikalavimai yra suprantami, nedviprasmiški ir pan., pareiškėjų buvo įvertintas kiek geriau negu vidutiniškai. Kita vertus, analizuojant kiek detaliau, vėlgi galima pastebėti tam tikras bendras tendencijas. Ryškiausia jų - kuo labiau, respondentų nuomone, PFSA atitiko jų poreikius, tuo aiškesnis jis buvo. Taigi, kalbant apie PFSA kokybę, greičiau susiduriama su pareiškėjų motyvacijos klausimais negu su didesniais skirtumais tarp skirtingų PFSA aiškumo.

²⁶ Sudaryta vertintojų

Paraiškos dėl projekto finansavimo forma

Paraiškos dėl projekto finansavimo bendrosios (A) dalies forma, patvirtinta LR finansų ministro įsakymu²⁷, yra bendra visiems pareiškėjams, teikiantiems paraiškas pagal visas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones.

Už paraiškos specialiosios (B) dalies formos parengimą atsakinga ministerija ir (arba) kita valstybės institucija. Remiantis Metodiniais nurodymais dėl projektų finansavimo sąlygų aprašo²⁸, paraiškos specialiosios (B) dalies forma ir (arba) jos pildymo instrukcija gali būti rengiamos ir tvirtinamos kaip FSA priedas (-ai) arba kaip atskiras (-i) dokumentas (-ai).

Bendri reikalavimai paraiškos specialiosios dalies turiniui, struktūrai, priedų skaičiui yra nustatyti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse.

Projektų finansavimo ir administravimo sutarties forma

Projektų finansavimo ir administravimo sutarties forma yra bendra visiems pareiškėjams ir yra patvirtinta LR finansų ministro įsakymu²⁹.

PFSA ir susijusių dokumentų rengimas yra ministerijos ar kitos valstybės institucijos, atsakingos už konkrečią priemonę, jurisdikcijoje. Šių dokumentų rengimo metu ministerijos ar kitos valstybės institucijos per menkai bendradarbiauja su regionų atstovais. Ministerijų ir kitų valstybės institucijų sektorines žinias galėtų sustiprinti regionų atstovų rekomendacijos, susijusios su konkrečiomis problemomis, su kuriomis susiduriama vietos lygmeniu.

²⁷ Patvirtinta LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

²⁸ Patvirtinta LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

²⁹ Patvirtinta LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

3.4. Projektinių pasiūlymų teikimas ir apibendrinimas regiono plėtros tarybos sekretoriате

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys projektinių pasiūlymų teikimo ir apibendrinimo regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarką:

- LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“
- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 352 „Dėl Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo“
- Regionų plėtros tarybų patvirtintos projektinių pasiūlymų apibendrinimo sekretoriатуose ir pateikimo regionų plėtros taryboms tvarkos

3.4.1. Galimų pareiškėjų informavimas ir projektinių pasiūlymų rengimas

Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo taisyklėse³⁰ numatyta, kad regionų plėtros tarybų, apskričių viršininkų administracijų ir savivaldos institucijų³¹ informavimą laiku apie regionų projektų finansavimo sąlygas ir tvarką užtikrina VRM (11.3.1 punktas). Tačiau iš esmės šią funkciją atlieka sekretoriатаi: kvietimų teikti projektinius pasiūlymus tvarka yra nustatyta regioniniuose dokumentuose ir kiekvienas regionas gali pasirinkti savo tvarką. Įprastai Sekretoriatas per nustatytą terminą išsiunčia pranešimus apskrities viršininko administracijai ir savivaldybių institucijoms, kurios informuoja pagal konkrečią veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonę galimus pareiškėjus apie galimybę teikti projektinius pasiūlymus.

Tvarka, kokiems galimiems pareiškėjams ir koku būdu turi būti perduota informacija, nacionaliniuose teisės aktuose nėra reglamentuota, tai paliekama kiekvieno regiono dispozicijoje. Įprastai sekretoriатаi kvietimus teikti projektinius pasiūlymus išsiunčia teikėjams (apskrities viršininko administracijai ir savivaldybių institucijoms) ir jie per nustatytą terminą sekretoriатуi privalo pateikti projektinius pasiūlymus iš savo veiklos teritorijos ar pavaldžių įstaigų. Kaip, kokiais terminais ir tvarka apskrities viršininko administracija ir savivaldybių institucijos privalo surinkti projektinius pasiūlymus iš pareiškėjų (kuomet, pareiškėjai yra kitos institucijos) nacionaliniuose ir regioniniuose dokumentuose nėra reglamentuojama. Sekretoriатаi apibendrina tik tuos projektinius pasiūlymus, kuriuos jam pateikia

³⁰ Patvirtinta LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“

³¹ Regionų projektų atrankos tvarkos apraše „savivaldybės institucijos“ sąvoka nėra apibrėžta. Vietos savivaldos įstatyme³¹ savivaldybės institucijos apibrėžiamos taip: „Savivaldybės institucijos - už savivaldos teisės įgyvendinimą savivaldybės bendruomenės interesais atsakingos institucijos: 1) savivaldybės atstovaujamoji institucija - savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas; 2) savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos) - savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises ir pareigas“

teisės aktuose įvardinti teikėjai - apskrities viršininko administracija ir savivaldybių institucijos. Visos kitos organizacijos, atitinkančios PFSA reikalavimus ir norinčios pateikti savo projektinį pasiūlymą, turi atlikti per apskrities viršininko administraciją ir savivaldybių institucijas (priklausomai nuo veiklos teritorijos ir (ar) pavaldumo), kurie atlieka projektinių pasiūlymų teikėjų funkcijas. Visi sekretoriatai kvietimus teikti projektinius pasiūlymus taip pat paskelbia apskrities viršininko administracijų internetinėse svetainėse.

Anketinės apklausos metu paraiškų teikėjai nurodė, kad dažniausiai kvietimus teikti projektinius pasiūlymus išsiunčia toms jų veiklos teritorijoje esančioms institucijoms, kurių projektai yra įtraukti į regiono ar savivaldybės strateginius dokumentus (46,4 proc. pasiūlymų teikėjų). Mažiau kaip penktadalis (17,9 proc.) pasiūlymų teikėjų kvietimus pateikti projektinius pasiūlymus išsiunčia visoms jiems žinomoms savivaldybės ar regiono organizacijoms, veikiančioms srityje, susijusioje su konkrečiu PFSA.

Terminai pateikti projektinius pasiūlymus yra nustatyti regioniniuose dokumentuose ir yra pakankamai trumpi, kad organizacijos suspėtų pasirengti projektinius pasiūlymus, apie galimybę pretenduoti į ES struktūrinių fondų paramą sužinojusios tik gavusios kvietimą iš pasiūlymo teikėjo. Įprastai šie terminai svyruoja tarp 30 ir 45 kalendorinių dienų (žr. lentelę žemiau). Tiesa, sekretoriatai numato galimybę, esant poreikiui, regiono plėtros tarybos sprendimu nustatyti kitokius projektinių pasiūlymų pateikimo terminus arba skelbti pakartotinius kvietimus teikti projektinius pasiūlymus. Tačiau šios galimybės susijusios labiau su išimtiniais atvejais, o paprastai taikomi regioniniuose dokumentuose nustatyti terminai.

Lentelė 3. Projektinių pasiūlymų pateikimo sekretoriatams terminai

Apskritis	Projektinių pasiūlymų pateikimo terminas (bendras)	Nuorodos regioniniuose dokumentuose
Vilniaus apskritis	Ne trumpesnis kaip 35 dienos	Siūlyme teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis kaip 35 dienos nuo siūlymo teikti projektinius pasiūlymus išsiuntimo dienos. Regiono plėtros tarybos sprendimu gali būti nustatytas trumpesnis projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.
Kauno apskritis	20 darbo dienų	Kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas - 20 darbo dienų nuo kvietimo teikti projektinius pasiūlymus paskelbimo dienos. Tarybos sprendimu gali būti nustatytas kitas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.
Klaipėdos apskritis	Ne ilgesnis kaip 2 mėnesiai	Kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodomas pateikimo terminas neturi būti ilgesnis kaip 2 mėnesiai. Tarybos sprendimu gali būti nustatytas kitas pasiūlymų pateikimo terminas
Šiaulių apskritis	Atskirai kiekviename teikti pasiūlymus nustatoma kvietime projektinius	-
Panevėžio apskritis	45 dienos	Sekretoriatas raštu ir elektroniniu paštu kviečia Panevėžio apskrities savivaldybių institucijas ir (ar) apskrities viršininko administraciją 45 dienas teikti projektinius pasiūlymus. Panevėžio regiono plėtros tarybos sprendimu gali būti nustatytas kitas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.

Apskritis	Projektinių pasiūlymų pateikimo terminas (bendras)	Nuorodos regioniniuose dokumentuose
Marijampolės apskritis	Atskirai kiekviename teikti pasiūlymus nustatoma kvietime projektinius	-
Tauragės apskritis	Ne trumpesnis kaip 20 darbo dienų	Kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis kaip 20 darbo dienų nuo kvietimo teikti projektinius pasiūlymus išsiuntimo dienos. Regiono plėtros tarybos sprendimu gali būti nustatytas trumpesnis projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.
Telšių apskritis	Ne trumpesnis kaip 30 darbo dienų	Kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis kaip 30 darbo dienų nuo kvietimo teikti projektinius pasiūlymus išsiuntimo dienos. Tarybos sprendimu gali būti nustatytas kitas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.
Utenos apskritis	Ne trumpesnis kaip 30 kalendorinių dienų	Kvietime teikti Projektinius pasiūlymus nurodytas Projektinių pasiūlymų pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis, kaip 30 kalendorinių dienų nuo kvietimo teikti Projektinius pasiūlymus paskelbimo dienos. Regiono plėtros tarybos sprendimu gali būti nustatytas trumpesnis Projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.
Alytaus apskritis	Ne trumpesnis kaip 21 darbo diena	Kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis kaip 21 darbo diena nuo kvietimo teikti projektinius pasiūlymus išsiuntimo dienos. Regiono plėtros tarybos sprendimu gali būti pratęstas nepasibaigęs kvietime teikti projektinius pasiūlymus nurodytas projektinių pasiūlymų pateikimo terminas.

Šaltinis: regionų plėtros tarybų patvirtintos tvarkos

Ministerijos ir įgyvendinančiosios agentūros pastebi, kad, lyginant su konkursine projektų atranka, regionų planavimo būdu finansuojamos šiek tiek kitos organizacijos. Ypač ši tendencija pastebima skelbiant kvietimus pagal tuos PFSA, kurie finansuoja veiklas vykdomas tiek biudžetinių įstaigų, tiek ir nevyriausybinų organizacijų. Praktikoje, kai kuriais atvejais, ypač jeigu toks pageidavimas yra iš ministerijų ar kitų valstybės institucijų, atsakingų už PFSA, sekretoriatai savo nuožiūra apie PFSA ir galimybę teikti projektinius pasiūlymus informuoja ir kitus galimus pareiškėjus (ne tik apskrities viršininko administracijai ir savivaldybių institucijoms). Tačiau ši tvarka nėra reglamentuota teisės aktuose ir priklauso tik nuo atsakingų asmenų sutarimo, o apie tą patį PFSA gali būti skirtingai informuojama atskiruose regionuose.

Administravimo ir finansavimo taisyklių 32 punkte numatyta, kad įgyvendinančioji institucija, ministerija ir (ar) kita valstybės institucija turi surengti informacinius susitikimus ir (ar) pareiškėjų mokymą - paaiškinti jiems kvietimo teikti paraiškas sąlygas ir paraiškų rengimo tvarką, po to kai patvirtinamas regiono projektų sąrašas. Ši nuostata gali sukelti tam tikrus sunkumus, kadangi dar iki paraiškos rengimo būsimieji pareiškėjai turi parengti projektinius pasiūlymus. Kaip numatyta Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo 4 punkte, regiono plėtros tarybai teikiami projektiniai pasiūlymai turi atitikti veiksmų programas, jų priedus, projektų atrankos kriterijus, patvirtintus FSA (toliau vadinama - projektų atrankos kriterijai). Šie projektiniai pasiūlymai yra apibendrinami sekretoriatais, o regiono

plėtos taryba, naudodama šį projektinių pasiūlymų apibendrinimą, sudaro ir tvirtina regiono projektų sąrašus. Pagal patvirtintą regiono projektų sąrašą ir jame esančią informaciją vėliau parengiamos ir teikiamos paraiškos įgyvendinančiajai institucijai. Taigi projektiniai pasiūlymai yra glaudžiai susiję su vėliau teikiama paraiška, kuriai taikomi PFSA numatyti reikalavimai. Situacija, kuomet pareiškėjai pagal PFSA parengia projektinį pasiūlymą, o mokymuose turi galimybę dalyvauti tik vėliau, gali įnešti papildomų keblumų dėl klaidų projektiniuose pasiūlymuose ir pan. Informacinių susitikimų ir (ar) pareiškėjų mokymo organizavimas po regiono projektų sąrašo patvirtinimo taip pat yra mažiau tikslingas dėl to, kad jeigu projektinius pasiūlymus pagal tą patį PFSA potencialūs pareiškėjai rengia vienu metu (iki sekretoriato nurodyto termino), tai skirtingų pareiškėjų paraiškų pateikimo įgyvendinančiajai institucijai terminai gali labai skirtis. Vadinasi, daliai pareiškėjų mokymai bus suteikti likus dar labai daug laiko iki paraiškos pateikimo (taigi greičiausiai ir rengimo). Tai sumažina mokymų naudą ir vertę pareiškėjui.

Mokymų organizavimo jau projektinių pasiūlymų rengimo etape naudą pirmiausiai pajustų tie pareiškėjai, kurie turi mažiau administracinių gebėjimų ar patirties rengiant ar įgyvendinant iš ES fondų ir kitų šaltinių finansuojamus projektus. Kita vertus, ypač su projektinio pasiūlymo turiniu susiję klausimai paprastai būna aktualūs ir administraciniu požiūriu stipresniems pareiškėjams.

Tyrimo metu atliktos pareiškėjų anketinės apklausos metu išryškėjo tam tikros problemų kategorijos, labiau būdingos skirtingų tipų organizacijoms, pretenduojančioms įgyvendinti regionų projektus. Anketoje buvo pateiktas vertintojų identifikuotų galimų problemų, rengiant projektinius pasiūlymus, sąrašas ir prašoma nurodyti ne daugiau nei tris pagrindines jiems kylančias problemas.

Lentelė 4. Pareiškėjams kylančios problemos projektinių pasiūlymų parengimo etape

Problemų grupė	Organizacijos tipas	Pagrindiniai sunkumai	Respondentų, patvirtinusių problemą, dalis
Patirties, administracinių gebėjimų stoka	Kiti pareiškėjai (savivaldybės biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos ir pan.)	Per trumpi terminai parengti projektinį pasiūlymą	50 proc.
		Neaiškūs projektinio pasiūlymo turinio reikalavimai	25 proc.
Darbu organizavimo, krūvių paskirstymo sunkumai	Savivaldybių administracijos	Per trumpą laiką reikia pateikti keletą projektinių pasiūlymų	40,5 proc.
		Neaiškūs projektinio pasiūlymo teikimo tikslingumas	24,3 proc.
Planavimas	Savivaldybių administracijos	Sudėtinga planuoti darbus, kurie bus atliekami tik po kelerių metų	73 proc.
	Apskričių viršininkų administracijos		100 proc.
	Kiti pareiškėjai		100 proc.

Šaltinis: pareiškėjų anketinė apklausa

Savivaldybės biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos ir kiti pareiškėjai, rengdami ir teikdami projektinius pasiūlymus, dažnai susiduria su administraciniais sunkumais. Viena iš pagrindinių priežasčių greičiausiai yra administracinių gebėjimų stoka, ES struktūrinių fondų ar panašių projektų valdymo patirties

neturėjimas ir pan. Įprastai savivaldybės biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos yra funkcinės organizacijos, užsiimančios aiškia ir pakankamai siaura veikla konkrečioje srityje, neretai finansuojamos iš biudžeto pagal patvirtintas ir nusistovėjusias schemas. Tuo tarpu projektinio pasiūlymo, o vėliau paraiškos rengimas yra nauja ir platesnių kompetencijų reikalaujanti veikla, kuomet tenka taip pat rūpintis nuosavybės, techninių dokumentų ir pan. klausimais. Natūralu, kad tai sukelia sunkumus, atsiranda laiko ir resursų valdymo problemos, organizacijos neturi reikalingų žmogiškųjų išteklių. Reikia pastebėti, kad dėl aptartų priežasčių su administracinių gebėjimų trūkumu susijusi problemų grupė nėra išskirtinai būdinga tik regionų planavimo projektų rengimui. Lygiai tos pačios problemos iškyla ir šioms organizacijoms dalyvaujant projektų konkursuose. Konkurso atveju organizacijos sunkumai rengiant reikalingus dokumentus nėra taip aiškiai matomi viešai ir kai kuriais atvejais jie baigiasi tiesiog paraiškos nepateikimu.

Savivaldybių administracijos, rengdamos ir teikdamos projektinius pasiūlymus, susiduria su darbų organizavimo ir krūvių paskirstymo problemomis. Savivaldybės administracija atsakinga už daugelį veiklos sričių savivaldybės teritorijoje, todėl natūralu, kad ne tik kaip projektinių paraiškų teikėjas, bet ir kaip pareiškėjas savivaldybės administracija turi parengti nemažai projektinių pasiūlymų. Pagal nusistovėjusią praktiką savivaldybių administracijose už investicinių projektų inicijavimą dažniausiai atsakingas vienas skyrius, kuris kartu su kompetentingais savivaldybės specialistais rengia visus savivaldybės investicinius projektus. Taigi, pavyzdžiui, socialinių paslaugų plėtros ir aplinkos apsaugos priemonių, kurios yra rengiamos ir administruojamos skirtingų ministerijų ir įgyvendinančiųjų institucijų ir kuriose numatomos investicijos į visiškai skirtingas sritis, projektiniai pasiūlymai savivaldybės administracijoje yra ruošiami tų pačių specialistų. Ministerijos, rengiančios PFSA, tarpusavyje nederina jų patvirtinimo datų, taigi natūralu, kad projektinių pasiūlymų rengėjai, kurie įgyvendina plačias jų organizacijos dispozicijai priskirtas funkcijas, kai kurias atvejais turi rengti po keletą projektinių pasiūlymų vienu metu (nors prieš tai ar po to darbo krūvis gali būti ženkliai mažesnis). Šiuo klausimu savivaldybių administracijų situacija tarsi yra lengvinama leidžiant projektiniuose pasiūlymuose patiems nusimatyti paraiškos įgyvendinančiajai institucijai pateikimo terminą. Tačiau vėliau tai sukuria panašaus tipo laiko ir žmogiškųjų resursų planavimo problemas įgyvendinančiosioms agentūroms (ir ministerijoms), kurios turi ribotas galimybes valdyti teikiamų paraiškų srautą, nes regionų projektų sąraše nurodytos paraiškų teikimo datos yra planuojamos pareiškėjų ir dažnai yra tikslinamos.

Investicijų poreikio, apimties, įsisavinimo planavimas yra viena iš pagrindinių problemų visiems pareiškėjams. Pirmiausiai tai susiję su reikalavimu regionų lėšas suplanuoti keleriems metams į priekį ir projektinius pasiūlymus parengti projektams, kurie bus įgyvendinami po pakankamai ilgo laiko. Panašu, kad didesnė problema yra ne investicijų objekto nustatymas, o poreikis tiksliai įvertinti reikalingą finansinių lėšų skaičių, pakankamai detalus būsimo projekto lėšomis perkamų darbų, paslaugų suplanavimas.

Apibendrinant galima pažymėti šiuos aspektus:

Apskričių viršininkų administracijų ir savivaldos institucijų informavimą apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus pagal paskelbtą PFSA atlieka regionų tarybų sekretoriatai. Informavimo tvarka ir terminai yra įtvirtinti regioniniuose teisės aktuose, o procesas pakankamai aiškus ir apibrėžtas.

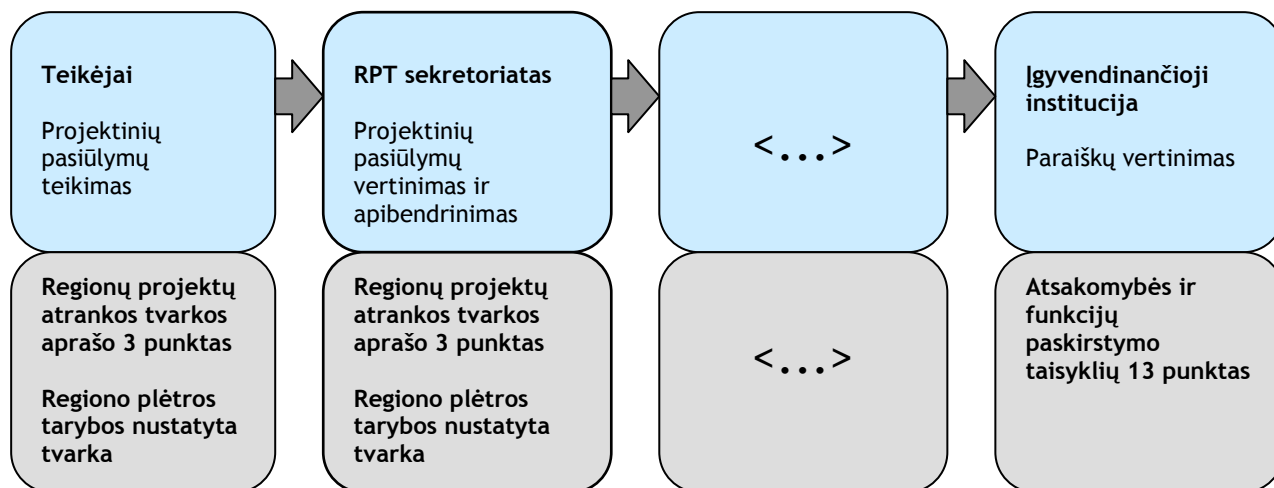
Galimų pareiškėjų, kurių projektinių pasiūlymų teikėjais yra apskričių viršininkų administracijos arba savivaldos institucijos, informavimas apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus faktiškai neregamentuotas. Tai palikta projektinių pasiūlymų teikėjų dispozicijoje ir bendros praktikos nėra. Beveik pusė projektinių pasiūlymų teikėjų kvietimus teikti projektinius pasiūlymus išsiunčia tik toms institucijoms, kurių atitinkami projektai yra įtraukti į savivaldybės ar regiono strateginius dokumentus. Mažiau kaip penktadalis projektinių pasiūlymų teikėjų apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus informuoja visus jų veiklos teritorijoje esančius, su konkrečiu PFSA susijusius ir tinkamus subjektus. Vienareikšmišką situacijos vertinimą pateikti sunku. Viena vertus, viena iš pagrindinių sąlygų, kad projektas būtų įtrauktas į regiono projektų sąrašą - jis turi būti nurodytas savivaldybės ar regiono strateginiuose dokumentuose. Įvertinus tai, kad projektinių pasiūlymų terminai įprastai yra gana trumpi, tarsi nebėra prasmės projektinius pasiūlymus rengti ir teikti tiems subjektams, kurių projektai neįtraukti į strateginius dokumentus. Kita vertus, informuojant tik pasirinktus subjektus labai susiaurėja pareiškėjų ratas ir dažniausiai galimybės pretenduoti į paramą sumažėja nevyriausybinėms ir pan. organizacijoms.

Už pareiškėjų informavimą PFSA reikalavimų, paraiškos rengimo ir pan. klausimais atsakingos įgyvendinančiosios institucijos ir (ar) kitos valstybės institucijos. Remiantis Administravimo ir

finansavimo taisyklėmis, pareiškėjai teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją, o įgyvendinančioji institucija pareigą informuoti pareiškėją projekto rengimo ir susijusiais klausimais įgyja po to, kai pareiškėjui pranešama, kad jo projektas yra įtrauktas į regiono projektų sąrašą. Pareiškėjų informavimas ir konsultavimas projektinio pasiūlymo rengimo metu pareiškėjams taip pat labai aktualus, tačiau nereglamentuotas. Praktikoje potencialių pareiškėjų konsultavimą įprastai atlieka Sekretoriatai, esant reikalui neformaliai konsultuodamiesi su įgyvendinančiąja institucija. Šis, iki galo neišspręstas pareiškėjų konsultavimo klausimas sukelia / gali sukelti problemas, susijusias su pateikiamos informacijos tikslumu ir vienodumu.

3.4.2. Projektinių pasiūlymų atitikties nustatytiems reikalavimams tikrinimas ir projektinių pasiūlymų apibendrinimas

Kaip numatyta Regionų projektų atrankos tvarkos apraše, „visi projektiniai pasiūlymai, teikiami regiono plėtros tarybai, turi atitikti veiksmų programas, jų priedus, Stebėsenos komiteto patvirtintus projektų atrankos kriterijus, ministerijų ir (ar) kitų valstybės institucijų, pagal kompetenciją atsakingų už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, patvirtintus projektų finansavimo sąlygų aprašus“. Kadangi, kaip numatyta tame pačiame Regionų projektų atrankos tvarkos apraše, visus projektinius pasiūlymus apibendrina ir regiono plėtros tarybai teikia sekretoriatas, atitikties veiksmų programoms, FSA ir kitiems dokumentams tikrinimas taip pat priskirtinas sekretoriato funkcijoms. Tačiau Regionų projektų atrankos tvarkos apraše projektinių pasiūlymų atitikties tikrinimas nėra plačiau detalizuojamas. Neaišku, kiek šis procesas papildo ar dubliuoja vėliau įgyvendinančiųjų institucijų vykdomą paraiškų administracinį ir tinkamumo vertinimą. Projektinio pasiūlymo regiono projekto finansavimui iš Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų gauti forma³² yra pakankamai nedidelė ir joje pareiškėjai prašomi nurodyti tik pagrindinius planuojamų projektų duomenis. Ši forma yra faktiškai vienintelis dokumentas, iš kurio sekretoriatas gauna informaciją apie konkretų projektinį pasiūlymą, tačiau duomenys, pateikiami joje, gali būti pakankami tik pačiam bendriausiam atitikimui nustatyti (arba, greičiau, identifikuoti projektinius pasiūlymus, kuriuose numatytos veiklos akivaizdžiai neatitinka PFSA). Įgyvendinančiosios institucijos kartu su paraiškėmis gauna įvairius papildomus dokumentus (pavyzdžiui, nuosavybės ir pan.), be kurių nustatyti paraiškos tinkamumą finansuoti beveik neįmanoma.

Pav. 4. Projektinių pasiūlymų tikrinimas ir apibendrinimas

³² Bendra visiems pareiškėjams, patvirtinta LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 352 „Dėl Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo“

Teisiškai neišspręstas sekretoriatų funkcijų, nustatant projektinių pasiūlymų atitiktį reikalavimams, klausimas praktikoje sprendžiamas pakankamai įvairiai. Skirtingi sekretoriatai savo nuožiūra atlieka pateiktų projektinių pasiūlymų peržiūrą, prašo papildyti ar paaiškinti atskiras projektinių pasiūlymų dalis ir pan. Į šį procesą gana dažnai įtraukiamos ir įgyvendinančiosios institucijos, nes sekretoriatams reikalingos konsultacijos įvairiais pateiktų projektinių pasiūlymų atitikties PFSA klausimais.

Svarbu pastebėti, kad nepaisant to, jog sekretoriatas įvertino pateiktą projektinį pasiūlymą kaip atitinkantį PFSA ir kitų dokumentų reikalavimus, o regiono plėtros taryba įtraukė į regiono projektų sąrašą, projektinio pasiūlymo pagrindu parengta paraiška įgyvendinančiosios institucijos atliekamo administracinio ar tinkamumo vertinimo metu gali būti pripažįstama netinkama finansuoti. Atsižvelgiant į tokias galimybes ir tai, kad įgyvendinančiosios institucijos, nepaisant prieš tai sekretoriatų atlikto projektinių pasiūlymų vertinimo, paraišką vertina pagal visas nustatytas procedūras, sekretoriatų atliekamas darbas faktiškai dubliuoja įgyvendinančiųjų agentūrų atliekamą darbą.

Kita vertus, sekretoriatams atiduoti dalį įgyvendinančiosios institucijos funkcijų, o pastarųjų darbą vertinant regionų projektų paraiškas bent šiek tiek susiaurinti, pagal dabartinę regionų projektų planavimo tvarką atrodo sunkiai įmanomas. Pirmiausia, kaip jau minėta, dėl tos priežasties, kad projektiniuose pasiūlymuose įprastai pateikiama siauresnė ir abstraktesnė informacija lyginant su paraiška.

Dalis sekretoriatų turi regiono plėtros tarybos patvirtintas projektinio pasiūlymo atitikties vertinimo formas, kurias pildo vertindami kiekvieną projektinį pasiūlymą. Kiti darbo tvarkoje yra apibrėžę kriterijus, pagal kuriuos turi būti vertinami projektiniai pasiūlymai. Tačiau visais atvejais nustatyti tikrinimo aspektai yra pernelyg platūs, kad į juos būtų galima objektyviai atsakyti turint tik tiek informacijos apie planuojamą projektą, kiek jos yra pateikta projektiniame pasiūlyme. Pateikiamos informacijos pakanka tik grynai administracinio pobūdžio klausimams – ar projektinis pasiūlymas parengtas teisingai ir aiškiai užpildant kiekvieną teikiamo projektinio pasiūlymo dalį ir pan. Taip pat nustatyti, ar pateiktas projektinis pasiūlymas atitinka regiono plėtros plano ir savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimo priemones. Tuo tarpu tokių klausimų kaip projekto veiklų atitikimas PFSA detalus vertinimas gali būti komplikuoatas.

Nesklendimus, susijusius su sekretoriatų ir įgyvendinančiųjų institucijų funkcijų dubliavimu, pastebi ir pareiškėjai. Tiek projektinių pasiūlymų, tiek paraiškų teikimo ir vertinimo metu kartais jie gauna skirtingą informaciją iš sekretoriatų ir įgyvendinančiųjų institucijų. Šią problemą, kaip vieną iš pagrindinių, įvardino 40,4 proc. respondentų, dalyvavusių anketinėje apklausoje. Ši problema ypač išryškėja tada, kai paklausimas susijęs ne su grynai procedūriniais klausimais, bet su konkrečiomis, autentiškomis situacijomis, kurios gali būti įvairiai interpretuojamos. Natūralu, kad skirtingos institucijos, turinčios skirtingą patirtį ir galbūt požiūrį, gali pateikti skirtingas rekomendacijas. Šio dubliavimo gali būti išvengta tik aiškiai paskirsčius funkcijas tarp skirtingų institucijų ir nubrėžus jų teisių ir pareigų ribas konkrečių procesų atžvilgiu.

Terminus, per kuriuos patikrinami ir apibendrinami projektiniai pasiūlymai kiekvieno regiono plėtros taryba nustato savarankiškai, tačiau daugelyje regionų šis terminas yra apie vieną mėnesį nuo projektinių pasiūlymų pateikimo termino pabaigos (žr. lentelę žemiau)

Lentelė 5. Projektinių pasiūlymų tikrinimo terminai

Apskritis	Projektinių pasiūlymų tikrinimo laikas (iki apibendrintų sąrašų pateikimo regiono plėtros tarybai)	Nuorodos regioniniuose dokumentuose
Vilniaus apskritis	1 mėn.	Sekretoriatas projektinius pasiūlymus apibendrina ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo siūlyme teikti projektinius pasiūlymus nurodyto termino pabaigos. Projektinius pasiūlymus apibendrinant patikrinama, ar regiono plėtros tarybai tinkamai pateikti projektiniai pasiūlymai yra tinkami
Kauno	20 darbo dienų	Pasibaigus projektinių pasiūlymų pateikimo

Apskritis	Projektinių pasiūlymų tikrinimo laikas (iki apibendrintų sąrašų pateikimo regiono plėtros tarybai)	Nuorodos regioniniuose dokumentuose
apskritis		terminui, Sekretoriatas ne ilgiau kaip per 20 darbo dienų apibendrina projektinių pasiūlymų teikėjų Tarybai teiktus projektinius pasiūlymus ir parengia projektinių pasiūlymų suvestinę. Tarybos sprendimu gali būti nustatytas kitas projektinių pasiūlymų apibendrinimo ir suvestinės parengimo terminas.
Klaipėdos apskritis	20 darbo dienų	Sekretoriatas įvertina projektinius pasiūlymus ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo kvietime nurodyto pasiūlymų pateikimo termino pabaigos
Šiaulių apskritis	45 kalendorinės dienos vertinimui, suvestinė parengiama artimiausiam regiono plėtros tarybos posėdžiui	Laikotarpis, per kurį turi būti atliktas įvertinimas, prasideda sekančią darbo dieną, pasibaigus Projektinių pasiūlymų teikimo laikotarpiui, ir turi būti ne ilgesnis, kaip 45 kalendorinės dienos. Sekretoriatas parengia Projektinių pasiūlymų, atitinkančių atitikties reikalavimus, suvestinę kartu su vertinimo išvadomis bei rekomendacijomis ir pateikia svarstyti Regiono plėtros tarybai artimiausiame posėdyje.
Panevėžio apskritis	1 mėn.	Panevėžio regiono plėtros tarybos pirmininkas rezoliucijoje nurodo, kad paveda Panevėžio regiono plėtros tarybos sekretariatui per mėnesį laiko apibendrinti pateiktus projektinius pasiūlymus
Marijampolės apskritis	20 darbo dienų	Tarybos sekretoriatas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo projektinių pasiūlymų pateikimo termino pabaigos (paskutinės dienos) apibendrina gautus projektinius pasiūlymus, atlikdamas projektinių pasiūlymų patikrą ir parengdamas Marijampolės regiono projektinių pasiūlymų suvestinę
Tauragės apskritis	15 darbo dienų vertinimui, 5 darbo dienos regiono projektų sąrašo projekto parengimui	Sekretoriatas ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo projektinių pasiūlymų pateikimo termino pabaigos patikrina, ar projektiniai pasiūlymai, kurie Regiono plėtros tarybai buvo pateikti, yra tinkami. Sekretoriatas, atlikęs projektinių pasiūlymų tinkamumo (rizikos) įvertinimą, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas projektinius pasiūlymus įvertina pagal Regiono plėtros tarybos patvirtintus projektų atrankos kriterijus (jeigu taikoma) ir parengia visų tinkamų ir rezervinių regiono projektų sąrašo projektą bei laisvos formos sąrašo projekto aiškinamąjį raštą.
Telšių apskritis	20 darbo dienų projektinių pasiūlymų apibendrinimui ir 10 darbo dienų projektinių pasiūlymų sąrašo sudarymui.	Gautų projektinių pasiūlymų apibendrinimas atliekamas per 20 darbo dienų nuo projektinių pasiūlymų pateikimo termino pabaigos. Atlikęs projektinių pasiūlymų apibendrinimą, sekretoriatas per 10 darbo dienų sudaro projektinių pasiūlymų sąrašą.

Apskritis	Projektinių pasiūlymų tikrinimo laikas (iki apibendrintų sąrašų pateikimo regiono plėtros tarybai)	Nuorodos regioniniuose dokumentuose
Utenos apskritis	30 kalendorinių dienų	Sekretoriatas per 30 kalendorinių dienų nuo Projektinių pasiūlymų pateikimo termino pabaigos parengia Projektinių pasiūlymų suvestines.
Alytaus apskritis	15 darbo dienų	Sekretoriatas ne vėliau kaip per 15 darbo dienų patikrina, ar pateikti projektiniai pasiūlymai regiono plėtros tarybai tinkami

Šaltinis: regionų plėtros tarybų patvirtintos tvarkos

Regionų projektų atrankos tvarkos apraše nustatyta, kad regiono apskrities viršininko administracijos ir savivaldybių institucijų pateiktus projektinius pasiūlymus pagal veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones, pagal kurias planuojami regionų projektai, apibendrina sekretoriatas. Projektiniai pasiūlymai apibendrinami regiono plėtros tarybos nustatyta tvarka.

Iš regioninių teisės aktų, reglamentuojančių projektinių pasiūlymų teikimo ir apibendrinimo tvarką, nuostatų galima spręsti, kad projektinių pasiūlymų atitikties patikrinimas (aptartas aukščiau) ir projektinių pasiūlymų apibendrinimas yra glaudžiai susiję procesai. Projektinio pasiūlymo patikrinimas yra projektinių pasiūlymų apibendrinimo proceso dalis.

Į projektinių pasiūlymų suvestinę įtraukiami sekretoriatui pateikti projektiniai pasiūlymai. Pastebėtina, kad dalyje regionų nustatyta tvarka, kad į projektinių pasiūlymų suvestinę įtraukiami tik atitinkantys nustatytus reikalavimus projektiniai pasiūlymai (nustatoma atitikties vertinimo metu), kituose - suvestinėje nurodomi visi projektiniai pasiūlymai, kurie buvo pateikti sekretoriatui, nurodant, ar projektinis pasiūlymas pripažintas pateiktu tinkamai ar netinkamai.

Projektinių pasiūlymų apibendrinimo informacija yra labai panaši kiekviename regione (galbūt išskyrus pateikiamos informacijos detalumą, kuriam vyriausybės nutarimuose nėra jokių nustatytų reikalavimų). Apibendrintame projektinių pasiūlymų sąraše pateikiama tokia pagrindinė informacija:

- Projekto pavadinimas;
- Projektinio pasiūlymo teikėjas;
- Pareiškėjas;
- Projekto aprašymas (pagrindinis tikslas ir siektini rezultatai);
- Preliminari projekto vertė ir finansavimo šaltiniai;
- Numatoma projekto veiklų trukmė ;
- Paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai data;
- Pastabos, rekomendacijos, projekto parengtumo lygis ir pan.

Tačiau forma, kurią turi užpildyti sekretoriatai, pasirenkama kiekviename regione ir nors nedaug, bet šiek tiek skiriasi (kaip jau minėta, labiau ne turinio, bet jo išdėstymo aspektu). Žinant, kad dažniausiai beveik analogiška forma vėliau sudaromas regiono projektų sąrašas, kuris yra pateikiamas VRM, atsakingai ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai ir įgyvendinančiajai institucijai, tikslingiau būtų visiems sekretoriatams rengti identiškos formos projektinių pasiūlymų suvestines ir vėliau regiono projektų sąrašus. Regionų projektų sąrašai yra skelbiami svetainėje www.esparama.lt, naudojami įgyvendinančiųjų institucijų paraiškų vertinimo metu, taigi vienoda visų regionų pateikiamos informacijos forma būtų patogesnė tolesniam naudojimui.

Apibendrinant sekretoriatų funkcijų reglamentavimo pakankamumą ir tinkamumą pažymėtina:

- Nėra pakankamai reglamentuota, kaip turi būti atliekamas projektinių pasiūlymų apibendrinimas regiono plėtros tarybos sekretoriatai. Kiekvienas regionas tvirtina tvarkas. Sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detaliai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu. Tvarkose nustatyti tikrinimo aspektai yra pernelyg platūs, kad į juos būtų galima objektyviai atsakyti, turint tik tiek informacijos apie planuojamą projektą, kiek jos yra pateikta projektiniame pasiūlyme. Pateikiamos informacijos pakanka tik grynai administracinio pobūdžio klausimams - ar projektinis pasiūlymas parengtas teisingai ir aiškiai užpildant kiekvieną teikiamo projektinio pasiūlymo dalį ir pan. Taip pat nustatyti, ar pateiktas projektinis pasiūlymas atitinka regiono plėtros plano ir savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimo priemones. Tokių klausimų, kaip projekto veiklų atitikimas FSA detalus vertinimas, gali būti komplikuoti.
- Nėra pakankamo suderinamumo tarp sekretoriatų ir įgyvendinančiųjų institucijų atliekamų tikrinimų, t.y. įgyvendinančiosios institucijos paraiškos vertinimo metu vertina dalį tų pačių dalykų, ką tikrino sekretoriatai.
- Projektinių pasiūlymų suvestinės forma pasirenkama kiekviename regione savarankiškai ir šiek tiek skiriasi (ne tiek turinio, bet jo išdėstymo aspektu) tarp regionų. Žinant, kad daugeliu atvejų beveik analogiška forma vėliau sudaromas regiono projektų sąrašas, kuris yra pateikiamas VRM, atsakingai ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai ir įgyvendinančiajai institucijai, tikslingiau būtų visiems sekretoriatams rengti identiškos formos projektinių pasiūlymų suvestines ir vėliau regiono projektų sąrašus.

3.5. Regionų projektų planavimas ir atranka vykdoma regiono plėtros tarybos

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys regiono plėtros tarybos vykdomą regionų projektų planavimą ir atranką:

- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 352 „Dėl Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr.1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“

Pagal Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų taisyklių nuostatas regionų plėtros tarybos planuoja regionų projektus vadovaudamosi:

- atitinkamo regiono plėtros planu,
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu Regionų projektų atrankos tvarkos aprašu,
- kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais.

Administravimo ir finansavimo taisyklėse įvardinta nuostata, kad regionų projektai planuojami vadovaujantis veiksmų programomis, veiksmų programų priedais taip, kad būtų galima įsitikinti, jog projektai suplanuoti skaidriai ir vadovaujantis Stebėsenos komiteto patvirtintais projektų atrankos kriterijais.

Administravimo ir finansavimo taisyklės taip pat įtvirtinta, kad regionų projektai planuojami sudarant ir patvirtinant regionų projektų sąrašus, kuriuose nurodoma:

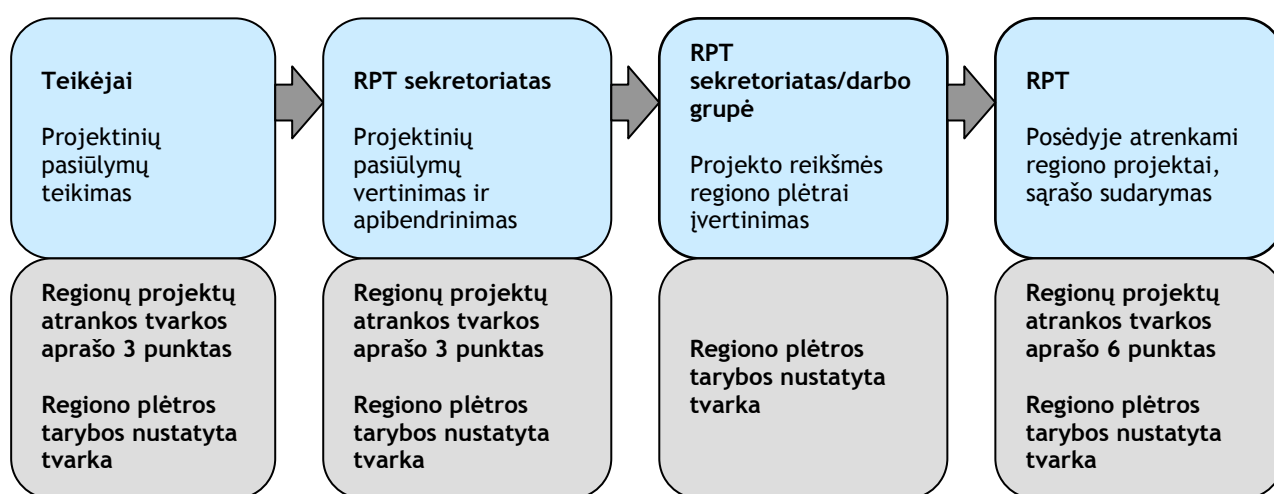
1. projekto pavadinimas;
2. pareiškėjas;
3. projekto aprašymas (nurodomas pagrindinis tikslas ir siektini rezultatai);
4. preliminari projekto vertė, preliminari ES fondų lėšų suma ir informacija apie kitus projekto finansavimo šaltinius;
5. numatoma projekto veiklų įgyvendinimo pradžia ir preliminari projekto veiklų įgyvendinimo trukmė;
6. paraiškos dėl projekto finansavimo (toliau vadinama - paraiška) pateikimo įgyvendinančiajai institucijai terminas;
7. kita reikiama informacija.

Regionų projektų ir rezervinio regionų projektų sąrašo sudarymas

Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašas yra pagrindinis regionų projektų planavimo ir atrankos procesą reglamentuojantis dokumentas. Jame nustatyti terminai per kuriuos regiono plėtros taryba turi atrinkti regiono projektus, įvardinti dokumentai, kuriais turi vadovautis regiono plėtros taryba vykdydama atranką, nustatyti kiti reikalavimai atrankos procesui.

„6.1.1. Regiono plėtros taryba artimiausiame posėdyje, bet ne vėliau kaip per mėnesį nuo apibendrintų projektinių pasiūlymų gavimo dienos, vadovaudamasi veikslių programomis, jų priedais, projektų atrankos kriterijais, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, veikslių programos prioriteto įgyvendinimo priemonei, pagal kurią planuojami regionų projektai, nustatytomis sąlygomis, patvirtintomis projektų finansavimo sąlygų apraše, įvertinusi regiono projektų reikšmę regiono plėtrai, atranka regiono projektus, kuriuos siūlo finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, sudaro ir tvirtina regiono projektų sąrašus 2007-2010 metų laikotarpiui kiekvienai veikslių programos prioriteto įgyvendinimo priemonei, pagal kurią planuojami regionų projektai; regiono projektų sąraše esančių regiono projektų biudžetų ES fondų lėšų suma turi neviršyti paramos regionui limitu.“ (Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas).

Pateikta formuluotė nusako kokiais dokumentais vadovaujantis turi būti atrenkami projektai ir kad regiono plėtros taryba atrinkti projektus turi „įvertinusi regiono projektų reikšmę regiono plėtrai“. Koku būdu atliekamas regionų projektų reikšmės įvertinimas regiono plėtrai nėra detalizuota ir yra paliekama laisvė regiono plėtros taryboms pačioms nuspręsti, kaip vertinti projekto reikšmę regionui.

Pav. 5. Projekto reikšmės regiono plėtrai įvertinimas ir siūlomų finansuoti projektų sąrašo sudarymas

Vertinimo metu buvo išanalizuota regiono plėtros tarybų tvarkos³³, reglamentuojančios regionų projektų atrankos procesą, t.y. kokios procedūros ir įrankiai taikomi atrenkant regiono projektus. Taip pat interviu su regionų plėtros tarybomis metu aptarta kaip praktiškai vykdoma projektų atranka. Regionų projektų atrankos procese taikomi įvairūs sprendimų priėmimo instrumentai. Lentelėje pateikiamas pagrindinių įrankių ir procedūrų, taikomų regionų projektų atrankai apibendrinimas.

Lentelė 6. Įrankių ir procedūrų taikymas atrenkant regiono projektus (remiantis regionų teisės aktais)

Apskritis	Paramos limitų nustatymas regiono viduje	Projektų svarbos nustatymo kriterijai	Darbo grupių sudarymas	Aiškinamojo rašto parengimas
Alytaus	x	x	x	x
Kauno	x		x	
Klaipėdos		x	x	
Marijampolės	x		x	
Panevėžio		x		
Šiaulių		x		

³³ Analizuotų dokumentų sąrašas pateikiamas vertinimo ataskaitos prieduose

Apskritis	Paramos limitų nustatymas regiono viduje	Projektų svarbos nustatymo kriterijai	Darbo grupių sudarymas	Aiškinamojo rašto parengimas
Tauragės		x	x	x
Telšių				
Utenos				
Vilniaus	x	x	x	x

Regionų plėtros tarybose taikomi projektų atrankos įrankiai ir procedūros:

- Paramos limitų nustatymas regiono viduje

Regiono plėtros taryba gali patvirtinti sprendimą, kuriame nustato paramos limitus apskrities viršininko administracijai ir savivaldybėms. Šie limitai gali būti nustatomi įvairiais būdais - visoms apskrities savivaldybėms parama gali būti skiriama lygiomis dalimis, atsižvelgiama į savivaldybės gyventojų skaičių ir pan. Dažniausiai tokie limitai nustatomi konkrečioms priemonėms (pavyzdžiui, Vilniaus regione), tačiau kartais limitai gali būti nustatomi bendrai visoms priemonėms (pavyzdžiui, Kauno regione).

Pavyzdžiui, Vilniaus regiono plėtros taryba priemonės „Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas“ atveju, paramos limitus nustatė tokiu būdu:

- pusė priemonei įgyvendinti regionui skirtos ES paramos sumos padalinta apskrities viršininko administracijai ir visoms regiono savivaldybėms lygiomis dalimis;
- likusi priemonei įgyvendinti regionui nustatytos sumos dalis visoms regiono savivaldybėms paskirstyta proporcingai gyventojų skaičiui atitinkamos savivaldybės teritorijoje 2008 m.

Kauno regiono plėtros taryba paramos limitui nustatyti yra patvirtinusi formulę, kurioje įtraukti tokie kriterijai kaip gyventojų skaičius, savivaldybės teritorijos plotas, santykinė dalis, tenkanti vienam projektinių pasiūlymų teikėjui, savivaldybės ir visų apskrities savivaldybių biudžeto pajamų santykis. Naudojant šią formulę nustatoma, kokią dalį tam tikros priemonės sumos gali gauti savivaldybė, į ją reikia atsižvelgti svarstant ir sudarant regiono projektų sąrašus.

Marijampolės atveju limitai regiono viduje konkrečioms priemonėms yra rekomendacinio pobūdžio, o nurodomos sumos yra labiau orientacinės. Tokiu būdu savivaldybėms paliekama teisė tartis ir keistis lėšomis pagal priemones, atsižvelgiant į konkrečius poreikius.

Paramos limitų nustatymo procesas neretai yra sudėtingas ir daug diskusijų sukeliantis procesas, todėl dažnai pasirenkami tam tikri objektyvūs statistiniai rodikliai (pavyzdžiui, gyventojų skaičius), dėl kurių kiltų mažiau diskusijų.

Nustatyti paramos limitai supaprastina situaciją, kai regiono viduje regiono plėtros tarybai, sudarytai iš apskrities ir savivaldybių atstovų, sunku nuspręsti kuriuos projektus atrinkti. Nustačius paramos limitus regiono viduje, regiono plėtros tarybos nariai nukreipiami atrinkti kokį projektą finansuoti konkrečiai savivaldybei ar apskričiai skirto limitu ribose. Pažymėtina, kad kartais limitų uždėjimas gali padaryti procesą per daug mechaniską, ir mažinti galimybę atrinkti regionui naudingiausias projektus.

Atsižvelgiant į tai, koks statusas suteikiamas nustatytiems paramos limitams, tarp regiono plėtros tarybos narių vyksta dvipusės ar daugiapusės derybos dėl limitų.

- Projektų svarbos nustatymo kriterijai

Regiono plėtros taryba gali patvirtinti sprendimą, kuriame nustato kriterijus, pagal kuriuos vertinama projektų svarba regionui. Remiantis šiais kriterijais, regiono plėtros tarybos sekretoriatas suvestinėje esančius projektus įvertina balais. Kriterijų pavyzdžiai:

- gyventojų skaičius;
- pareiškėjo ir (ar) partnerio nuosavo indėlio dydis;
- naudos gavėjų skaičius;
- projekto vertė tenkanti vienam gyventojui;

- projekto parengtumas;
- projekto tęstinumas;
- projekto aprėptis (t.y. kiek savivaldybių apima);
- regioniškumas (kaimiška ar miesto savivaldybė)
- ir pan.

Svarbu užtikrinti, kad pasirenkami kriterijai leistų atrinkti iš tiesų regionui naudingiausias projektus, o ne būtų formalūs arba socialiai ir ekonomiškai nepagrįsti. Kai kuriais atvejais projektų svarbos kriterijai gali būti nustatomi ne iš anksto, o suformuluojami jau vykdant projektų atranką pagal tam tikrą priemonę.

Regiono plėtros tarybos patvirtina kriterijus kiekvienai priemonei (pavyzdžiui, Vilniaus regiono plėtros taryba) arba patvirtina bendrus kriterijus, taikomus visoms priemonėms (pavyzdžiui, Šiaulių regiono plėtros taryba). Tauragės regiono plėtros taryba taip pat yra patvirtinusi projektų svarbos kriterijus, tačiau jie gali būti taikomi atskiru tarybos sprendimu tuo atveju, jei nepavyksta susitarti konsensuso būdu. Panevėžio regiono plėtros taryba projektų atrankos kriterijų nėra apibrėžusi, bet atrinkdama projektus atsižvelgia į projektų parengtumo lygį.

Klaipėdos regiono plėtros taryba nėra patvirtinusi konkrečių projektų atrankos kriterijų, tačiau darbo grupė, įvertinusi projektų pagal tam tikras priemones poreikį ir svarbą, gali teikti siūlymus paskirstyti paramos lėšas pagal tam tikrus svarbos kriterijus, pavyzdžiui, pagal priemonę „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybėse plėtra“ lėšas siūlyta skirstyti pagal aptarnaujamų gyventojų skaičių, o priemonės „Praeietyje pažeistų ir užterštų teritorijų tvarkymas“ paramą siūlyta skirstyti pagal poreikį - didžiausią dalį siūlyta skirti Klaipėdos savivaldybei laivų kapinyno problemai spręsti. Tokiu būdu numatytos lėšos pagal tam tikrą priemonę gali būti gana lanksčiai, savivaldybių tarpusavio sutarimu perskirstomos, atsižvelgiant į realius poreikius. Taip sudaroma galimybė atrinkti naudingiausias projektus regionui.

▪ Darbo grupių sudarymas

Nors regiono plėtros tarybų dokumentuose regiono plėtros tarybai arba sekretoriatui numatyta galimybė, esant poreikiui, steigti darbo grupes ir jas įgalinti nagrinėti tam tikrus klausimus, priimti sprendimus, susietus su regiono plėtra, tačiau darbo grupės aktyviai veikia ne visuose regionuose.

Dažniausiai darbo grupė sudaroma iš apskrities administracijos ir savivaldybių administracijų specialistų, jie padeda atrinkti naudingiausias regionui projektus. Darbo grupės veikloje taikomi įvairūs metodai: kriterijų taikymas, išankstinis derinimas, kt. Regiono plėtros tarybos nustatyta tvarka darbo grupė regiono plėtros tarybai gali teikti išvadas ir rekomendacijas dėl atrenkamų projektų.

Darbo grupei gali būti pavedamos įvairios funkcijos, susijusios su regiono projektų planavimu ir atranka. Pavedamos funkcijos, priklausomai nuo kitų taikomų atrankos procedūrų, skiriasi įvairiuose regionuose.

Darbo grupės, koordinuojančios Marijampolės regiono projektų planavimą, darbo reglamento 6 punktas:

„6. Darbo grupė vykdo šias funkcijas:

6.1. koordinuoja Administracijos ir Savivaldybių veiksmus, atliekant regiono projektų planavimą;

6.2. svarsto ir teikia pasiūlymus dėl Projektinių pasiūlymų pateikimo Marijampolės regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Marijampolės regiono plėtros tarybos sekretariate tvarkos;

6.3. koordinuoja Administracijos ir Savivaldybių institucijų teikiamų projektinių pasiūlymų rengimą;

6.4. svarsto regiono projektinių pasiūlymų suvestinę ir parengia išvadą dėl projektinių pasiūlymų suvestinės teikimo Tarybai;

6.5. svarsto galimybes ir teikia pasiūlymus dėl bendrų kelių Savivaldybių arba kelių Savivaldybių ir Administracijos projektų konkrečioms veiksmu programos prioriteto įgyvendinimo priemonėms, pagal kurias planuojami regionu projektai, vykdymo;

- 6.6. rengia ir teikia Tarybai tvirtinti rekomenduojamus struktūrinės paramos paskirstymo regione kriterijus konkrečiai veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonei, pagal kurią planuojami regionų projektai;
- 6.7. rengia ir teikia pasiūlymus papildyti ir (ar) atnaujinti Marijampolės regiono plėtros planą, jeigu Administracijos ir Savivaldybių institucijų teikiami projektiniai pasiūlymai neatitinka regiono plėtros plano;
- 6.8. teikia informaciją Tarybos sekretoriatui apie regiono projektu įgyvendinimo eigą (informuojant apie įsivintas lėšas ir įgyvendintas veiklas bei kt.);
- 6.9. atlieka kitas Tarybos pavestas funkcijas, siekiant užtikrinti efektyvų ES fondu lėšų, skirtų regiono projektams, įsivavinimą ir regionu projektu planavimą bei kt.“

Darbo grupėje gali vykti išankstinis derinimas dėl atrenkamų projektų. Darbo grupė, svarstydamą projektinius pasiūlymus, taip pat gali teikti pasiūlymus dėl paramos lėšų paskirstymo regione kriterijų nustatymo tam tikrai priemonei (pavyzdžiui, Alytaus regione) arba pasiūlyti perskirstyti paramos lėšas priemonės viduje pagal tam tikrus projektų svarbos kriterijus tarp savivaldybių (pavyzdžiui, Klaipėdos regione).

Darbo grupei gali būti pateikiamas jau parengtas regiono projektų sąrašo projektas, kuriam teikiamos pastabos ir siūlymai - tokia tvarka nustatyta Vilniaus regiono plėtros taryboje. Tačiau kai kuriuose regionuose darbo grupei priskirta funkcija sudaryti regiono projektų sąrašo projektą ir parengti rekomendacijas dėl sąrašo projekto, kurias pateikia regiono plėtros tarybai (pavyzdžiui, Alytaus regione).

Vilniaus regione sekretoriatas parengtą ir darbo grupės apsvarstytą projektų sąrašo projektą ir aiškinamąjį raštą turi suderinti su apskrities savivaldybių ir apskrities viršininko administracijomis, kurios gali pateikti pastabas ir siūlymus, ir tik tuomet sąrašo projektas teikiamas regiono plėtros tarybai svarstyti.

Panašaus pobūdžio derinimas organizuojamas ir Tauragės regione - numatyta, kad parengtas regiono projektų sąrašo projektas aptariamą darbo grupės, savivaldybių administracijų specialistų, socialinių ir ekonominių partnerių (jei yra) pasitarime.

Darbo grupę dažniausiai sudaro administracijų darbuotojai, todėl šie darbo grupės nariai yra tiesiogiai susipažinę su sąrašė esančių projektų informacija, gana detalai žino projektų specifines charakteristikas. Priešingai nei regiono plėtros tarybos posėdžiai, tokios darbo grupės darbo organizavimas yra lankstesnis.

- Aiškinamojo rašto parengimas

Regiono plėtros taryba gali nustatyti, kad kartu su apibendrintu projektinių pasiūlymų sąrašu tarybai būtų pateikiamas ir sąrašo pagrindimas, informacija dėl projektų naudingumo regionui ar kitų atrankos procesui svarbių projektų charakteristikų. Tokia informacija regiono plėtros tarybai gali būti pateikiama aiškinamojo rašto ar kita forma.

Aiškinamajame rašte gali būti remiamasi projektų svarbos nustatymo kriterijais, darbo grupių analize ir kitais procedūriniais įrankiais ar informacija, kuri naudinga regiono plėtros tarybai atrenkant regiono projektus. Aiškinamojo rašto parengimas palengvina regiono plėtros tarybos sprendimo dėl projektų sąrašo priėmimą.

Aiškinamąjį raštą gali rengti regiono plėtros tarybos sekretoriatas arba darbo grupė. Pavyzdžiui, Vilniaus regiono atveju regionų projektų atrankos, sąrašų sudarymo bei projektų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkoje numatyta, kad aiškinamąjį raštą parengia regiono plėtros tarybos sekretoriatas, kurį kartu su regiono projektų sąrašo projektu teikia derinti savivaldybių administracijoms, o vėliau ir regiono plėtros tarybai. Alytaus regione aiškinamąjį raštą rengia darbo grupė ir teikia jį sekretoriatui, o tada kartu su regiono projektų sąrašo projektu yra teikiama regiono plėtros tarybai.

Didžiojoje dalyje regionų tarpusavyje derinama keletas procedūrų, tačiau kai kuriuose regionuose, pavyzdžiui Vilniaus regiono plėtros taryboje, taikomos visos minėtos procedūros ir įrankiai, o kituose netaikomi jokie specifiniai atrankos kriterijai ir procedūros - regiono plėtros tarybos sekretoriatas,

įvertinęs projektinių pasiūlymų tinkamumą, parengia suvestinę ir teikia ją regiono plėtros tarybai, kuri atsižvelgdama į projektų reikšmę regionui, sprendžia dėl regiono projekto sąrašo sudarymo ir patvirtinimo.

Regionai skirtingai sprendžia klausimą ar reikia iš anksto nustatyti paramos limitus regiono viduje, t.y. konkrečios priemonės atveju nustatyti maksimalias paramos sumas kiekvienai iš regiono savivaldybių ir apskrities viršininko administracijai.

Lentelė 7. Regionų tipai, pagal lėšų, skiriamų regionui, planavimą regiono viduje (remiantis regionų teisės aktais)

Tipas	Tipo apibūdinimas	Regionai
Regionai nustatantys paramos limitus regiono viduje	Regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina paramos limitus regiono viduje ir nustato maksimalias sumas kiekvienai iš savivaldybių ir apskrities viršininko administracijai. Projektai atrenkami laikantis nustatytų limitų, išskyrus atskirus susitarimo regiono plėtros taryboje atvejus.	Alytaus, Kauno, Marijampolės, Vilniaus
Regionai nenustatantys paramos limitų regiono viduje	Regionų plėtros tarybos iš anksto netvirtina paramos limitų regiono viduje. Paramos sumos gali varijuoti priklausomai nuo savivaldybių ir apskrities viršininko administracijos teikiamų projektų naudingumo	Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos

Šaltinis: regionų teisės aktai, sudaryta vertintojų

Dar vienas esminis skirtumas kaip regionai sprendžia koku būdu atrinkti naudingiausias projektus. Projektus atrenka regiono plėtros taryba posėdžio metu, tačiau iki šio posėdžio atliekami tam tikri paruošiamieji darbai.

Lentelė 8. Regionų tipai, pagal regionui naudingiausių projektų atrinkimo būdus (remiantis regionų teisės aktais)

Tipas	Tipo apibūdinimas	Regionai
Taiko kiekybinius atrankos metodus	Regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina kiekybiškai įvardintus projektų svarbos nustatymo kriterijus. Kokybinių metodų taikymas teisės aktuose neįvardintas.	Panevėžio, Šiaulių
Taiko kokybinius atrankos metodus	Regionų plėtros tarybos nepatvirtina projektų svarbos nustatymo kriterijų. Taikomi daugiau kokybiniai darbo metodai kaip pvz. analizė darbo grupėse, aiškinamųjų raštų rengimas. Nors darbo grupės taip pat gali taikyti įvairius kiekybinės analizės metodus, bet jie mažiau formalizuoti, negu projektų	Kauno, Marijampolės

Tipas	Tipo apibūdinimas	Regionai
	svarbos kriterijų išankstinis nustatymas konkrečiai priemonei.	
Taiko kiekybinius ir kokybinius atrankos metodus	Regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina kiekybiškai įvardintus projektų svarbos nustatymo kriterijus. Taip pat taikomi kiti atrankos metodai (labiau kokybiniai), pvz. analizė darbo grupėse, aiškinamųjų raštų rengimas.	Alytaus, Klaipėdos, Tauragės, Vilniaus
Netaiko formalių atrankos metodų	Regionų teisės aktuose nėra įvardinti taikomi atrankos metodai	Telšių, Utenos

Šaltinis: regionų teisės aktai, sudaryta vertintojų

Dažniausiai regionai projektų atrankai taiko projektų svarbos nustatymo kriterijus. Keturiuose regionuose projektų svarbos kriterijai nėra tvirtinami ir taikomi kiti projektų naudos nustatymo metodai, pavyzdžiui darbo grupių sudarymas ir aiškinamojo rašto parengimas. Dviejų regionų teisės aktuose nėra įvardinti taikomi projektų atrankos metodai.

Regionų projektų atrankos tvarkos apraše nustatyta, kad regiono plėtros taryba artimiausiame posėdyje, bet ne vėliau kaip per mėnesį nuo apibendrintų projektinių pasiūlymų gavimo dienos:

- parengia išvadą dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų;
- iš regiono projektų, atitinkančių veiksmų programas ir kitus nustatytus kriterijus (pagal Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo 6.1.1 punktą), tačiau nepatekusių į regiono projektų sąrašus, nes jau panaudotas visas paramos regionui limitas, sudaro rezervinių regiono projektų sąrašus 2007-2010 metų laikotarpiui. Rezervinių projektų sąrašė, atsižvelgiant į regiono projektų reikšmę regiono plėtrai, projektai išdėstomi prioritetine tvarka.

Administravimo ir finansavimo taisyklėse nustatyta, kad „Regiono plėtros tarybai sudarius ir patvirtinus regionų projektų sąrašą, regiono plėtros tarybos sekretoriatas nedelsdamas raštu pateikia jį Vidaus reikalų ministerijai, atsakingai ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai ir įgyvendinančiajai institucijai. Vidaus reikalų ministerija per 5 darbo dienas nuo projektų sąrašo gavimo dienos paskelbia jį svetainėje www.esparama.lt.“ Atkreiptinas dėmesys į tai, kad regiono plėtros tarybos patvirtintas regionų projektų sąrašas negali būti laikomi galutiniu sprendimu projektą finansuoti. Galutinis sprendimas priimamas įgyvendinančiai institucijai atlikus projekto vertinimą.

Dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevencijos vykdymas

Regionų projektų atrankos tvarkos apraše nustatyta, kad „Regiono plėtros taryba, atrinkdama regiono projektus, vykdo dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevenciją“.

Praktiškai šios prevencijos vykdymą atlieka regiono plėtros tarybos sekretoriatas. Dažniausiai taikomas instrumentas - pareiškėjo prašoma pateikti deklaraciją su patvirtinimu jog nebus dvigubo tų pačių veiklų finansavimo. Tokiu būdu atsakomybė dėl dvigubo finansavimo lyg ir perkeliama pačiam pareiškėjui.

Atskirais atvejais regiono plėtros tarybos sekretoriatas dėl šios rizikos minimizavimo naudojami svetainės www.esparama.lt informacija apie įgyvendintus projektus.

Interviu su sekretoriato atstovais metu pažymėta, kad šią prevenciją atlikti yra sunku ir regiono plėtros taryba arba regiono plėtros tarybos sekretoriatas turi ribotas galimybes kokybiškai atlikti šios rizikos prevenciją.

Šiame skyriuje įvertinta regionų projektų planavimas ir atranka vykdoma regionų plėtros taryboje: regionų projektų ir rezervinio regionų projektų sąrašo sudarymas, dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevencijos vykdymas.

Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas nustato, kad regiono plėtros taryba vadovaudamasi veiksmų programomis, jų priedais, projektų atrankos kriterijais, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos nustatytais sąlygomis, patvirtintomis projektų finansavimo sąlygų apraše, ir įvertinusi regiono projektų reikšmę regiono plėtrai, atranka regiono projektus, kuriuos siūlo finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Kaip turi būti atliekamas projektų reikšmės regiono plėtrai įvertinimas šiame apraše ir kituose vyriausybės nutarimuose nėra reglamentuota. Tai nusako regioniniai dokumentai, kuriuos kiekvienas regionas pasirengia ir patvirtina regiono plėtros taryboje. Regionų plėtros tarybų vykdoma atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios gali pasirinkti kokius papildomus instrumentus ir procedūras naudoti, kad konsensuso principu ir balsavimo procedūra būtų atrenkami regionui naudingiausi projektai.

Regionai skirtingai sprendžia klausimą ar reikia iš anksto nustatyti paramos limitus regiono viduje, t.y. konkrečios priemonės atveju nustatyti maksimalias paramos sumas kiekvienai iš regiono savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijai. Šešiuose regionuose regionų plėtros tarybos iš anksto netvirtina paramos limitų regiono viduje. Paramos sumos gali varijuoti priklausomai nuo savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijos teikiamų projektų naudingumo. Keturiuose regionuose regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina paramos limitus regiono viduje ir nustato maksimalias sumas kiekvienai iš savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijai. Projektai atrenkami laikantis nustatytų limitų, išskyrus atskirus susitarimo regiono plėtros taryboje atvejus.

Dar vienas esminis skirtumas kaip regionai sprendžia koku būdu atrinkti naudingiausius projektus. Projektus atranka regiono plėtros taryba posėdžio metu, tačiau iki šio posėdžio atliekami tam tikri paruošiamieji darbai. Dažniausiai regionai projektų reikšmei įvertinti taiko projektų svarbos nustatymo kriterijus. Keturiuose regionuose projektų svarbos kriterijai nėra tvirtinami ir taikomi kiti projektų naudos nustatymo metodai, pavyzdžiui darbo grupių sudarymas ir aiškinamojo rašto parengimas. Dviejų regionų teisės aktuose nėra įvardinti taikomi projektų atrankos metodai.

Regionų plėtros tarybų sekretoriatai vykdo dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevenciją. Dažniausiai taikomas instrumentas - pareiškėjo prašoma pateikti deklaraciją su patvirtinimu jog nebus dvigubo tų pačių veiklų finansavimo. Visgi, tai yra gana ribotas būdas šiai prevencijai atlikti.

3.6. Paraiškų rengimas ir pateikimas įgyvendinančiajai institucijai

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys regiono plėtros tarybos vykdomą regionų projektų planavimą ir atranką:

- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

Lentelė 9. Paraiškos rengimo ir pateikimo regionų projektų planavimo ir projektų konkurso būdu sąlygų palyginimas

Sąlyga	Regionų projektų planavimo būdas	Projektų konkurso būdas
Paraiškos dėl projekto finansavimo bendroji (A) dalis patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 1K-066	vienoda ³⁴	vienoda ³⁵
Paraiškos dėl projekto finansavimo specialioji (B) dalis	skiriasi pagal priemones	skiriasi pagal priemones
Rengiant paraišką remiamasi projektiniu pasiūlymu	taip	ne
Susipažinimas su projektų finansavimo sąlygų aprašu	rengiant projektinį pasiūlymą	rengiant paraišką
Konsultacijos su įgyvendinančiaja institucija dėl projekto rengimo	teisiškai įtvirtinta	teisiškai įtvirtinta
Konsultacijos su ministerija ir (ar) kita valstybės institucija	teisiškai įtvirtinta	teisiškai neįtvirtinta
Pareiškėjui žinotinos informacijos paskelbimas svetainėje www.esparama.lt	taip	taip
Paraiškos pateikimo terminų planavimas	planuoja pareiškėjas (įtraukiama į projektų sąrašą)	planuoja ministerija ir (ar) kita valstybės institucija

Šaltinis: sudaryta vertintojų

Projektiniame pasiūlyme pareiškėjas nurodo iki kada planuoja pateikti paraišką. Ši informacija užfiksuojama regionų projektų sąrašė. Ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius iki projektų sąrašė nurodytos galutinės paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai dienos, įgyvendinančioji institucija išsiunčia pareiškėjui pasiūlymą pateikti paraišką.

Regionų projektų pareiškėjai, kaip ir projektų konkurso ir valstybės projektų pareiškėjai, raštu ir žodžiu gali pateikti įgyvendinančiajai institucijai klausimus dėl projektų rengimo, paraiškos pildymo ir kt.

³⁴ A dalies forma skiriasi pagal fondus, bet nepriklauso nuo atrankos būdo

³⁵ A dalies forma skiriasi pagal fondus, bet nepriklauso nuo atrankos būdo

Įgyvendinančiajai institucijai nustatytas terminas, kad į raštu pateiktus klausimus turi būti atsakoma ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo klausimo užregistravimo įgyvendinančiojoje institucijoje dienos. Informacija apie aktuales ir dažniausiai užduodamus klausimus skelbiama svetainėje www.esparama.lt.

Skirtingai nuo projektų konkurso atrankos būdo, valstybės ir regionų projektų pareiškėjams teisės aktuose yra įtvirtinta galimybė, rengiant paraiškas, dėl informacijos apie projekto idėją, tikslus, rezultatus, jų atitiktį nacionaliniams ir regioniniams strateginio planavimo dokumentams kreiptis į ministeriją ir (ar) kitą valstybės instituciją arba atitinkamą regiono plėtros tarybą.

Regionų projektų paraiškos nustatytais būdais teikiamos įgyvendinančiajai institucijai iki projektų sąrašė nustatyto termino pabaigos.

Paraiškos pateikimo terminą planuoja pats pareiškėjas ir ši informacija užfiksuojama regiono plėtros tarybos sudaromame regiono projektų sąrašė. Remiantis Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatomis, regiono plėtros taryba gali keisti patvirtintą regiono projekto sąrašą ne anksčiau kaip po metų nuo regiono projekto sąrašų patvirtinimo (išskyrus keitimus kai projekto vertinimo metu įgyvendinančioji institucija priima sprendimą atmesti paraišką, ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai pripažinus sprendimą dėl projekto finansavimo netekusiu galios, paaikšėjus, kad pasirašius regiono projektų finansavimo ir administravimo sutartis lieka neišnaudotas paramos regionui limitas). Dėl įvairių priežasčių (pavyzdžiui, pareiškėjai nesuspėja parengti paraiškos iki planuoto termino) tenka koreguoti regionų projektų sąrašė pateikiamą informaciją. Tokiais atvejais regiono plėtros tarybos traktuoja, kad jos regionų projektų sąrašą ne keičia, o tikslina. Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas tikslinimo neregamentuoja. Tačiau dažnas pasiūlymų pateikimo terminų keitimas (tikslinimas) regionų projektų sąrašuose sąlygoja, kad įgyvendinančiosios institucijos turi ribotas galimybes planuoti paraiškų, kurias reikės vertinti, srautą ir organizuoti žmogiškuosius išteklius.

Informaciją apie pateiktus regionų projektus ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo paraiškų pateikimo termino pabaigos (paskutinės dienos) paskelbiama svetainėje www.esparama.lt, nurodant pareiškėjo pavadinimą, projekto pavadinimą, trumpą projekto aprašymą, paraiškos unikalų kodą ir prašomą lėšų sumą.

Vertinimo metu buvo analizuotos problemos, su kuriomis susiduria pareiškėjai rengdami paraiškas. Vykdytos pareiškėjų anketinės apklausos metu pareiškėjams buvo pateiktas vertintųjų identifikuotų galimų problemų rengiant ir teikiant paraiškas sąrašas ir prašoma nurodyti dvi pagrindines jiems kylančias problemas. Atsakymą į šį klausimą pateikė 52 institucijos (37 savivaldybių administracijos, 7 apskričių viršininkų administracijos ir 8 kiti pareiškėjai).

Lentelė 10. Pareiškėjams kylančios problemos rengiant regionų projektų paraiškas

Organizacijos tipas	Pagrindiniai sunkumai	Respondentų, patvirtinusių problemą, dalis
Savivaldybių administracijos	Sunku parengti paraišką taip, kad atitiktų pateiktą projektinį pasiūlymą	43,2 proc.
Savivaldybių administracijos	Per trumpą laiką reikia parengti ir pateikti keletą regioninio planavimo paraiškų	43,2 proc.
Savivaldybių administracijos	FSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėjui, projektui) dažnai yra sunkiai įgyvendinamos	37,8 proc.
Apskričių viršininkų administracijos		57,1 proc.
Kiti pareiškėjai		50 proc.
Savivaldybių administracijos	Įgyvendinančioji institucija (agentūra) ir regiono plėtros tarybos sekretoriatas FSA reikalavimus	45,9 proc.

Kiti pareiškėjai	traktuoja skirtingai	50 proc.
------------------	----------------------	----------

Šaltinis: pareiškėjų anketinė apklausa

20 institucijų tarp pagrindinių problemų nurodė, jog sunku parengti paraišką taip, kad ji atitiktų pateiktą projektinį pasiūlymą. Tai gali būti sąlygota keletu priežasčių. Rengiant projektinį pasiūlymą neretai remiamasi tik bendrąja projekto idėja, o paraiškoje reikia įvardinti konkrečius sprendinius. Sunkumai kyla konkretizavimo etape, kuomet remiantis projekto idėja reikia apibrėžti konkrečius sprendinius. Kita priežastis - objektyvūs pokyčiai, kurie įvyksta per laiką nuo projektinio pasiūlymo pateikimo iki paraiškos teikimo laiko. Kai kuriais atvejais šis laikas gali būti pakankamai ilgas ir objektyvūs pokyčiai sąlygoja, kad projektiniame pasiūlyme nurodyta informacija rengiant paraišką turi būti iš esmės patikslinta ar pakeista.

21 institucija nurodė, kad viena iš pagrindinių jiems kylančių problemų yra tai, kad per trumpą laiką reikia parengti ir pateikti keletą regioninio planavimo paraiškų. Pažymėtina, kad paraiškų pagal regionų projektų priemones pateikimo terminus planuoja patys pareiškėjai.

Dar viena problema, kurią nurodė 22 institucijos, yra tai, kad PFSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėjui, projektui) dažnai yra sunkiai įgyvendinamos. Interviu metu buvo paminėti sunkumai dėl tinkamų veiklų atitikimo PFSA, dėl paraiškos priedų (pvz. nuosavybės dokumentų).

21 institucija nurodė, kad viena iš pagrindinių jiems kylančių problemų yra tai, kad įgyvendinančioji institucija ir regiono plėtros tarybos sekretoriatas PFSA reikalavimus traktuoja skirtingai. Pažymėtina, kad skirtingo traktavimo problemos neįvardijo nei viena apskrities administracija. Visgi traktavimo vienodumo problema egzistuoja. Tai buvo pažymėta ir interviu su sistemos dalyviais metu.

Atliktas paraiškos rengimo ir pateikimo regionų projektų planavimo ir projektų konkurso būdu sąlygų palyginimas. Savo turiniu paraiškos abiem atvejais yra analogiškos, tačiau yra esminių procesinių skirtumų:

- Rengiant paraišką regionų projektų planavimo būdų remiamasi projektiniu pasiūlymu.
- Regionų projektų planavimo atveju yra teisiškai įtvirtinta konsultacijų su ministerija ir (ar) kita valstybės institucija galimybė.
- Regionų projektų planavimo atveju pats pareiškėjas planuoja paraiškos pateikimo terminą.

Šie reglamentavimo skirtumai sukelia tam tikrų specifinių problemų regionų projektų pareiškėjams. Rengiant paraišką kyla šios pagrindinės problemos:

- Sunku parengti paraišką taip, kad atitiktų pateiktą projektinį pasiūlymą.
- Per trumpą laiką reikia parengti keletą regiono planavimo paraiškų.
- FSA nurodytos sąlygos dažnai yra sunkiai įgyvendinamos.
- Įgyvendinančioji institucija ir regiono plėtros tarybos sekretoriatas FSA reikalavimus traktuoja skirtingai.

Dažnas pasiūlymų pateikimo terminų keitimas (tikslinimas) sąlygoja, kad įgyvendinančiosios institucijos turi ribotas galimybes planuoti paraiškų, kurias reikės vertinti, srautą ir organizuoti žmogiškuosius išteklius.

Siekiant optimizuoti paraiškų rengimo ir pateikimo įgyvendinančiajai institucijai procesą, rekomendacijų dalyje vertintojai pateikia siūlymus, kokius pakeitimus reikėtų įgyvendinti.

3.7. Paraiškų vertinimas įgyvendinančioje institucijoje. Projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymas ir projektų įgyvendinimas

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys regiono plėtros tarybos vykdomą regionų projektų planavimą ir atranką:

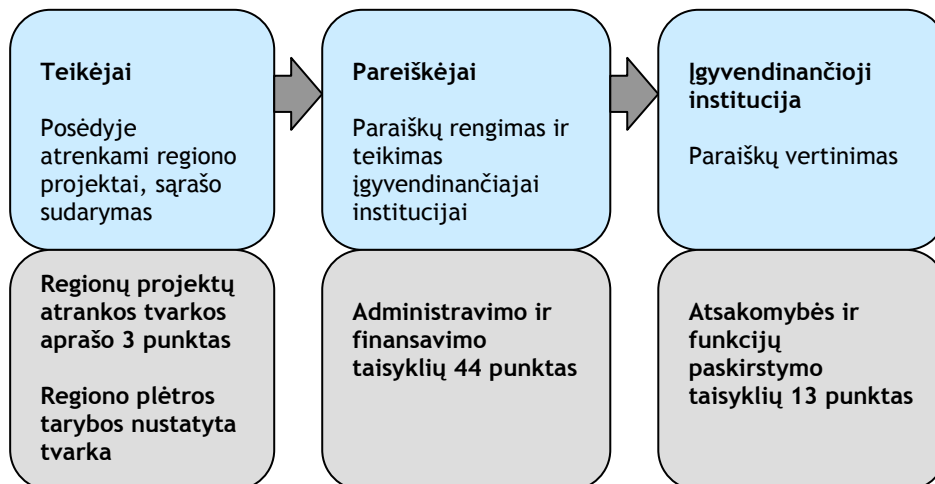
- LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr.1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas”
- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“

Regionų projektų administracinės atitikties ir tinkamumo finansuoti vertinimą atlieka įgyvendinančioji institucija. Įgyvendinančioji institucija, atlikusi vertinimą, turi patvirtinti, kad projektas atitinka priemonei taikytinus Stebėsenos komiteto patvirtintus projektų atrankos kriterijus, taip pat ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, nustatytas projektų finansavimo sąlygas.

Įgyvendinančiosios institucijos atliekamą regionų projektų paraiškų vertinimą sudaro du etapai:

1. administracinės atitikties vertinimas;
2. projekto tinkamumo finansuoti vertinimas.

Naudos ir kokybės vertinimo regionų projektams įgyvendinančioji institucija neatlieka. Tai vienas iš pagrindinių skirtumų paraiškų vertinimo etape lyginant su konkurso būdu. Dėl projektų naudos ir kokybės sprendžia regiono plėtros taryba iš gautų projektinių pasiūlymų, atrinkdama regionui naudingiausias projektus.

Pav. 6. Paraiškų vertinimas įgyvendinančioje institucijoje

Administravimo ir finansavimo taisyklėse įtvirtinta nuostata, kad regionų projektų tinkamumo finansuoti vertinimą įgyvendinančioji institucija turi organizuoti kaip derybas su pareiškėju, t. y. įgyvendinančiajai institucijai pateikus pastabas dėl paraiškos atitikties bendriesiems ir (ar) specialiesiems atitikties kriterijams, pareiškėjas gali paraišką patikslinti. Pateikus paraišką

įgyvendinančioji institucija ją nagrinėja ir teikia pareiškėjui pastabas. Interviu metu pažymėta, kad pastabų paraiškoms regioninio planavimo būdu pateikiama gerokai daugiau nei konkursinėms paraiškos.

Prastesnę paraiškų kokybę sąlygoja keletas priežasčių. Pirmiausia tai sąlygoja mažesnė pareiškėjų motyvacija ir klaidingi įsitikinimai. Nors teisės aktuose įtvirtinta, kad regiono plėtros tarybos patvirtintas regionų projektų sąrašas negali būti laikomi galutiniu sprendimu projektą finansuoti, tačiau neretai pareiškėjai faktiškai traktuoja, kad jų projektas tikrai bus finansuotas ir sumažėja pareiškėjų motyvaciją kuo kokybiškiau suplanuoti projektą ir paruošti jo paraišką. Kai kurių paraiškų atveju įgyvendinančiosioms institucijoms tenka susidurti su dideliais sunkumais, kol paraiška pakoreguojama taip, kad atitiktų administracinės atitikties ir tinkamumo finansuoti kriterijus.

Pažymėtina ir tai, kad paraiškų kokybė regioninio planavimo atveju yra prastesnė nei konkurso atveju, nes yra išplėstas pareiškėjų ratas - atsirado naujų pareiškėjų, kurie pagal „planą“ turėtų dalyvauti tam tikrose priemonėse.

Prastesnė paraiškų kokybė, ribota pareiškėjų motyvaciją koreguoti paraišką dėl klaidingo įsitikinimo, jog paraiška vis tiek gaus finansavimą, sąlygoja, kad įgyvendinančiosioms institucijoms (net ir neatliekant naudos ir kokybės vertinimo) darbo krūvis, vertinant regionų projektų paraiškas, lyginant su konkurso būdu nesumažėja.

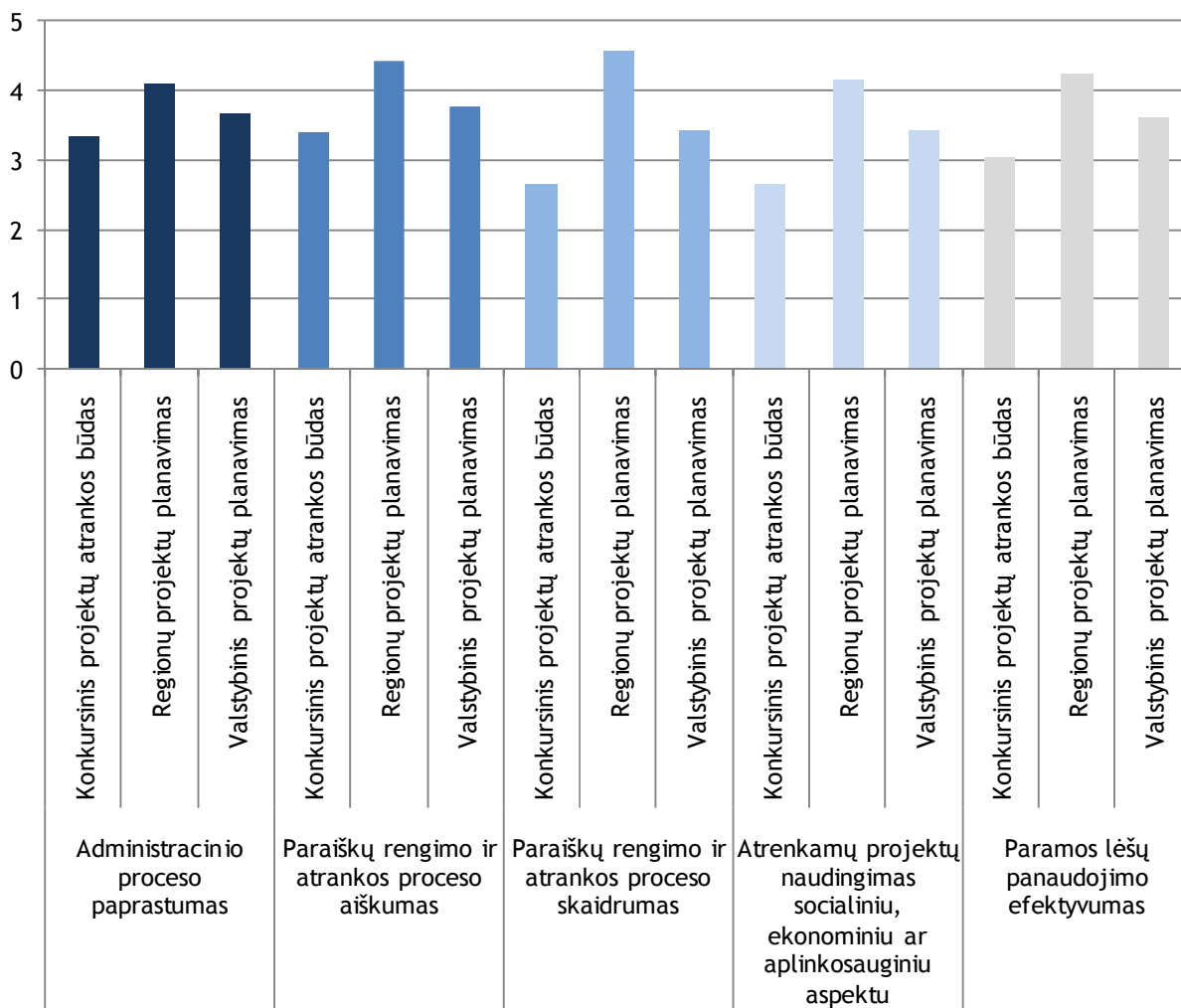
Administravimo ir finansavimo taisyklėse teigiama: „Jeigu tai numatyta Projektų finansavimo sąlygų apraše, įgyvendinančioji institucija, bendradarbiaudama su ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, valstybės ir regionų projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu gali nustatyti pirkimus, kuriuos pareiškėjas turi įvykdyti iki sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo dienos. Tokie pirkimai turi būti organizuojami lygiagrečiai su vertinimo procesu, t. y. viešojo pirkimo konkursai skelbiami įgyvendinčiajai institucijai atlikus išankstinį projekto veiklų atitikties specialiesiems atitikties kriterijams vertinimą, o projekto tinkamumo finansuoti vertinimas pabaigiamas ir didžiausia leistina projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma nustatoma tada, kai įgyvendinčiajai institucijai pareiškėjas pateikia patikslintą informaciją apie įsigyjamų prekių, paslaugų ar darbų kainą.“ Taikant šia nuostatą, regionų projektų planavimo būdas leidžia projekto veikloms finansuoti skirti faktinę sumą, remiantis pirkimų rezultatais. Tokiu būdu efektyviau panaudojamos ES paramos lėšos, išvengiant situacijų, kuomet projekto biudžete suplanuojamos sumos ženkliai neatitinka faktinės rinkos situacijos. Visgi šio metodo taikymas sukelia sunkumų pareiškėjams. Jie neretai baiminasi pradėti projekto pirkimus, kol nėra pasirašyta projekto sutartis.

Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius, priima sprendimus dėl valstybės, regionų ir projektų, atrinktų konkurso būdu, finansavimo ir sudaro arba įgalioja įgyvendinčiąją instituciją sudaryti sutartis su pareiškėjais.

Regionų projektų įgyvendinimo procesas nėra reglamentuojamas kitaip nei konkurso būdu atrinktų projektų įgyvendinimas. Regionų projektams galioja tos pačios įgyvendinimo nuostatos kaip ir konkurso būdu atrinktiems projektams, jas iš esmės nustato administravimo ir finansavimo taisyklės.

Bendra pareiškėjų nuomonė apie regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemą

Naujų subjektų įtraukimas į 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemą išplėtė ne tik institucijų, atsakingų už projektų planavimą ir įgyvendinimo ratą, bet ir taikomas administracines procedūras. Visų pagrindinių sistemos komponentų - struktūros, procedūrų ir administracinių instrumentų pokyčių poveikis gali sąlygoti tam tikrus sunkumus tiek sistemos dalyviams, tiek pareiškėjams. Vertinimo metu buvo siekiama išsiaiškinti įvardintų pokyčių poveikį pagal administracinio paprastumo, paraiškų rengimo ir atrankos proceso aiškumo, paraiškų rengimo ir atrankos proceso skaidrumo, atrankamų projektų bei paramos panaudojimo efektyvumo kriterijus. Žemiau pateikiamas paveikslas iliustruoja apskričių ir savivaldybių atstovų nuomonę dėl įvardintų kriterijų pagal tris projektų atrankos būdus (konkursinis projektų atrankos būdas, regionų projektų planavimas ir valstybinis projektų planavimas).

Pav. 7. ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemos vertinimas pagal anketinės apklausos duomenis (savivaldybių administracijos, apskričių administracijos, kiti pareiškėjai).

Remiantis respondentų iš savivaldybių ir apskričių nuomone regionų projektų planavimas, kitų projektų atrankos būdų kontekste vertinamas teigiamai. T.y. respondentai šį projektų atrankos būdą ir visą regionų projektų planavimo sistemą vertina santykinai aukščiau pagal visus vertinimo kriterijus. Vis dėlto reikia kritiškai vertinti šiuos respondentų atsakymus, kadangi vertinimo objektas yra glaudžiai susijęs su jų vykdomomis funkcijomis. Tačiau šie atsakymai informuoja, kad esminių sunkumų ar nuokrypių nuo kitų projektų atrankos būdų, regioninėje planavimo ir įgyvendinimo sistemoje nėra.

Apibendrinant paraiškų vertinimo įgyvendinančioje institucijoje procesą, pažymėtina keletas išvadų.

Teisės aktuose reglamentuota, kad regionų projektų paraiškų vertinimą sudaro du etapai: administracinės atitikties ir projekto tinkamumo finansuoti vertinimas. Šie etapai atliekami analogiškai visų atrankos būdų atveju (konkurso, regioninio planavimo, valstybės planavimo). Naudos ir kokybės vertinimo regionų projektams įgyvendinančioji institucija neatlieka ir dėl projektų naudos ir kokybės sprendžia regiono plėtros taryba iš gautų projektinių pasiūlymų atrinkdama regionui naudingiausius projektus. Tai vienas iš pagrindinių reglamentavimo skirtumų paraiškų vertinimo etape lyginant su konkurso būdu. „Įprastinės“ vertinimo etapų išdėstymo laike tvarkos pakeitimas sąlygoja naujus iššūkius šiame procese. Regiono plėtros tarybai atrinkus projektą į regionų projektų sąrašą, kai kurie pareiškėjai turi ribotą motyvaciją parengti kokybišką paraišką įgyvendinančiajai institucijai. Kai kurių paraiškų atveju įgyvendinančiosioms institucijoms tenka susidurti su dideliais sunkumais, kol paraiška pakoreguojama taip, kad atitiktų administracinės atitikties ir tinkamumo finansuoti kriterijus. Tačiau

sprendimas, kad dėl projektų naudos ir kokybės sprendžia regionų plėtros tarybos, neišvengiamai sąlygoja tai, kad šis vertinimo etapas turi būti atliekamas dar prieš pateikiant paraišką įgyvendinančiajai institucijai.

Regioninio planavimo atveju atsirado naujų pareiškėjų, kurie pagal „planą“ turėtų dalyvauti tam tikrose priemonėse. Naujų pareiškėjų įsitraukimas į sistemą laikinai sąlygoja tam tikras problemas ir prastesnę kai kurių paraiškų kokybę. Tikėtina, kad pareiškėjams įgyjant vis daugiau patirties, rengiant ir įgyvendinant ES finansuojamus projektus, administracinio pobūdžio problemų turėtų sumažėti.

Dalies pirkimų įvykdymo iki sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimo dienos reikalavimas iš esmės pasitvirtina, nes faktinių prekių ir paslaugų kainų žinojimas leidžia geriau suplanuoti ir panaudoti ES paramos lėšas.

Siekiant spręsti problemas, kylančias paraiškų vertinimo įgyvendinančioje institucijoje metu, rekomendacijų dalyje vertintojai pateikia siūlymus, kokius pakeitimus reikėtų įgyvendinti.

4. ES ŠALIŲ NARIŲ PATIRTIES PAMOKOS

Siekiant apžvelgti užsienio šalių, įgyvendinančių ES Sanglaudos politiką, patirtį paramos administravimo regionuose, pasirinktos tokios ES 10 šalys: Čekija, Vengrija ir Estija.

Šios šalys pasirinktos atsižvelgiant į tai, kad jos yra unitarinės valstybės, kuriose regionai yra daugiau statistiniai administraciniai vienetai su labai ribotomis funkcijomis, priskirtomis centrinės valdžios (kaip ir Lietuvoje). Pasirinktos šalys turi panašią nacionalinę regionų politiką kaip ir Lietuva. Vis dėlto Čekija, Vengrija ir Estija šiek tiek skirtingai įgyvendina ES Sanglaudos politiką nacionaliniuose regionuose institucionalizavimo ir administravimo prasme:

- **Čekijoje** ES Sanglaudos politikos sistema centralizuota su vis labiau stiprėjančiu regioniniu lygmeniu. Šalyje suformuoti NUTS II lygio sanglaudos regionai (I ir II tikslo). 2004 - 2006 m. Čekija be kitų programų taip pat įgyvendino Jungtinę regionų veiksmų programą, o 2007 - 2013 m. kiekvienam sanglaudos regionui turi po atskirą veiksmų programą. Šalyje gana didelis dėmesys skiriamas regioninių kompetencijų ugdymui, siekiant kuo daugiau ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo funkcijų palaipsniui perduoti regionams.
- **Vengrijoje** ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistema koncentruota ir centralizuota. Šalyje suformuoti NUTS II lygio sanglaudos regionai. 2004 - 2006 m. Vengrija be kitų programų taip pat įgyvendino Integruotą regionų veiksmų programą, o 2007 - 2013 m. kiekvienam sanglaudos regionui turi po atskirą veiksmų programą. Nepaisant atskirų sanglaudos regionų sukūrimo, Vengrija 2004 - 2006 m. programavimo laikotarpiu (ta pati sistema išliko ir 2007 - 2013 m.) regioninėms institucijoms perdavė santykinai nedidelę ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo funkcijų dalį, o šių atliekamą darbą papildomai kontroliuoja centrinio lygmens institucijos.
- **Estijoje** ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistema centralizuota. 2004 - 2006 m. šalyje buvo įgyvendinamas Bendrasis programavimo dokumentas. 2004 - 2006 m. programavimo laikotarpiu institucinis regionų įtraukimas į ES Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą buvo labai silpnas. 2007 - 2013 m. programavimo laikotarpiu regioninių institucijų dalyvavimas sistemoje stiprinamas.

Apžvelgiant užsienio valstybių patirtį daugiausia analizuojamas 2004 - 2006 m. programavimo periodas. Kadangi vienas iš pagrindinių šios apžvalgos tikslų - identifikuoti gerąsias ir blogąsias patirtis, pasibaigęs periodas yra palankesnis įžvelgiant pamokas visais programos įgyvendinimo etapais.

4.1. Čekija³⁶

Čekijos Respublikoje nacionaliniu lygmeniu yra išskirta 14 regionų (*kraj*), kurie yra teritoriniai administraciniai NUTS III vienetai. Toks teritorinis administracinis šalies suskirstymas įtvirtintas nuo 2001 m. Vėliau ES sanglaudos politikos įgyvendinimo tikslais, nacionalinių regionų (*kraj*) pagrindu buvo suformuoti 8 vadinamieji sanglaudos regionai, atitinkantys NUTS II lygį. Trys iš šių sanglaudos regionų sutampa su nacionaliniais regionais (Praha, Středočeský ir Moravskoslezský), kiti sanglaudos regionai apima daugiau nei vieną nacionalinį regioną. ES sanglaudos politikos tikslais sudarytų sanglaudos regionų valdymas organizuojamas per regionų tarybas, kurios sudarytos iš nacionalinių regionų, sudarančių konkretų sanglaudos regioną, atstovų. Minėtuose trijuose sanglaudos regionuose, sutampančiuose su nacionaliniais regionais, sanglaudos politikos įgyvendinimas organizuojamas per regioninius parlamentus.

Vadovaujančios institucijos funkcijas Čekijos Respublikoje atlieka Regionų plėtros ministerija. Regionų plėtros ministerija taip pat buvo atsakinga už Jungtinės regionų veiksmų programos įgyvendinimą. Už kitų, sektorių programų įgyvendinimą atsakingos kitos sektorių ministerijos.

14 savivaldos institucijų, atstovaujančių nacionalinius regionus ir turinčių aiškų politinį mandatą nacionalinėje politikoje, 2004-2006 m. programavimo laikotarpiu taip pat buvo įtrauktos į sanglaudos

³⁶ Parengta remiantis *Ex post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2004-06 co-financed by the ERDF*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde

politikos formavimo procesus. Tačiau, žinant, kad ES regionų politika Čekijoje vykdoma per 8 sanglaudos regionus, suformuotus ES sanglaudos politikos tikslais, nacionalinių regionų atstovų dalyvavimas ES sanglaudos politikos sistemoje buvo ribotas, o sanglaudos regionai neturėjo tiesioginės politinės atskaitomybės nacionaliniu lygiu. Prie šios situacijos taip pat prisidėjo tai, kad Čekijos Respublikoje nacionalinė regioninė politika ir ES regioninė politika iš esmės planuojamos ir vykdomos visiškai atskirai.

2004-2006 m. programavimo laikotarpiu Čekijoje I-ojo tikslo parama buvo planuojama pagal Bendrijų paramos planą (*Community Support Framework*), pagal kurį parengtos 4 sektorinės veiksmų programos ir viena Jungtinė regionų veiksmų programa. I-ojo tikslo parama buvo skirta septyniems sanglaudos regionams. II-ojo tikslo parama, suplanuota atskiru programavimo dokumentu, buvo skirta Prahos regionui.

Kaip jau minėta, už Jungtinės regionų VP įgyvendinimą buvo atsakinga Regionų plėtros ministerija. Prie šios ministerijos veikia ir jai pavaldus Regionų plėtros centras (*Centrum pro regionální rozvoj ČR*). Regionų plėtros centras atliko tarpinės institucijos funkcijas įgyvendinant Jungtinę regionų VP 2004-2006 m. programavimo laikotarpiu, taip pat kitas ES iniciatyvas bei VP. Regioninės plėtros centras taip pat yra atsakingas už regioninių duomenų rinkimą bei konsultacinių paslaugų teikimą. 2004-2006 m. programavimo laikotarpiu organizacija turėjo padalinius septyniuose sanglaudos regionuose (t.y. visuose, išskyrus Prahą, kurioje įsikūrusi centrinė organizacija).

Jungtinės regionų VP įgyvendinimas taip pat buvo prižiūrimas regionų tarybų, suformuotų kiekviename sanglaudos regione, padedant regionų tarybų sekretoriatams ir Regionų plėtros ministerijos regioniniams padaliniam.

Jungtinės regionų VP įgyvendinimas nuo kitų VP iš dalies skyrėsi tuo, kad šios VP įgyvendinimo sistema buvo suformuota įtraukiant ir taip sustiprinant regioninio lygmens subjektus. Pavyzdžiui, pradžioje dalį tarpinės institucijos funkcijų buvo numatyta perduoti tik Regionų plėtros centro regioniniams padaliniam, tačiau naujai įsteigtos sanglaudos regionų tarybos taip pat pageidavo būti labiau įtrauktos į valdymo ir įgyvendinimo sistemą, todėl regionų tarybų sekretoriatams buvo priskirta dalis tarpinės institucijos funkcijų. Vis tik, tai buvo gana didelis iššūkis regionams ir ne visais atvejais pavyko kilusius klausimus išspręsti be nacionalinio lygmens institucijų pagalbos.

Įgyvendinant Jungtinę regionų VP, funkcijos tarp visų įtrauktų institucijų buvo paskirstytos priklausomai nuo projektų įgyvendinimo ciklo:

- regionų tarybų sekretoriatai buvo atsakingi už pradinį projektų įgyvendinimo etapą ir atliko visas pareiškėjų informavimo, projektų atrankos ir kt. funkcijas iki paramos sutarties pasirašymo;
- paramos sutartis pasirašo Regionų plėtros centro direktorius;
- Regionų plėtros centro regioniniai padaliniai atsakingi už visas veiklas (stebėseną, kontrolę, mokėjimai) po paramos sutarties pasirašymo.

Jungtinės regionų VP stebėseną vykdoma keliais lygmenimis. Stebėsenos tikslais veikė nacionalinio lygmens stebėsenos komitetas ir atskiroms stebėsenos veikloms vykdyti sukurti regioniniai stebėsenos komitetai. Regioniniai stebėsenos komitetai vykdė programos rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo stebėseną bei stebėjo programos poveikį konkrečiam sanglaudos regionui. Regioniniams stebėsenos komitetams buvo deleguota teisė teikti pasiūlymus nacionalinio lygmens Stebėsenos komitetui dėl veiksmų programos priedo keitimo. Kaip parodė 2004-2006 m. programavimo laikotarpio patirtis, keli regionai šią teisę sėkmingai įgyvendino perskirstant programoje numatytas lėšas tarp skirtingų priemonių.

Pastebima, kad pagrindinis trūkumas 2004-2006 m. programavimo laikotarpiu buvo tas, kad dėl gana sudėtingos sistemos, reikalavimų ir t.t., tarpinės institucijos santykinai didelį dėmesį skyrė administravimo procesams ir procedūroms, nepakankamai stiprinant ir palaikant pareiškėjų gebėjimus pretenduoti ir įsivinti paramos lėšas. O tas faktas, kad Jungtinė regionų VP buvo įgyvendinama net trijų institucijų, kurių funkcijos buvo diferencijuojamos tik pagal projekto įgyvendinimo ciklą, taip pat šiek tiek trukdė įgyvendinimo procesų sklandumui.

Tokia santykinai didelė ir sudėtinga Jungtinės regionų VP valdymo sistema reikalavo iš vadovaujančios institucijos specifinių sprendimų. Siekiant palengvinti komunikaciją tarp skirtingų institucijų, visuose regionuose buvo sukurta ir įdiegta speciali virtuali diskusijų platforma „E-SROP“. Tai buvo svarbi ir naudinga priemonė sprendžiant kasdienes problemas, kylančias administruojant programą. Tačiau dėl

didelio užimtumo ir žmogiškųjų išteklių stokos vadovaujančioji institucija ne visada spėdavo laiku reaguoti į paklausimus, todėl šis įrankis komunikacijos nepalengvino taip ženkliai kaip buvo tikėtasi. Regionų plėtros ministerijos (kaip vadovaujančios institucijos), Regionų plėtros centro ir regioninių padalinių (Regionų plėtros centro regioniniai padaliniai ir regionų tarybų sekretoriatai) veiklos koordinavimas daugiausia buvo palaikomas organizuojant susitikimus, už kuriuos buvo atsakingi Regionų plėtros ministerijos regioniniai padaliniai. Tačiau toks platus į Jungtinės regionų VP įgyvendinimą įtrauktų institucijų ratas lėmė tai, kad į organizuojamus pasitarimus būdavo sudėtinga sukviesti visų institucijų atstovus bei užtikrinti jų aktyvų dalyvavimą ir pan.

Partnerystė ir nacionalinių regionų įsitraukimas į programų planavimą ir rengimą 2004-2006 m. programavimo laikotarpiu Čekijoje, kaip ir daugumoje kitų naujųjų ES narių, buvo nepakankamai platus. Tai sąlygojo įvairios priežastys, tokios kaip neišvystytas organizacijų (pavyzdžiui, verslo asociacijų) regioninis tinklas, nepakankama partnerystės kultūra regionuose, santykinai greiti pokyčiai, institucinės sistemos sudėtingumas ir pan. Tai trukdė identifikuoti aiškius regionų atstovus, atstovaujančius įvairius sektorius, o vėliau ir organizuoti platesnio masto diskusijas.

Kaip geras pavyzdys sprendžiant partnerystės ir tuo pačiu platesnio regionų (plačiaja prasme) įtraukimo į ES sanglaudos politiką, galėtų būti paminėta CzechInvest patirtis. Ši verslo paramos paslaugas teikianti organizacija veikė ir iki ES sanglaudos politikos sistemos sukūrimo. Pradžioje organizacija veikė tik per centrinį padalinį, o dalį paslaugų regionų verslo subjektams bandė teikti naudojantis regionų plėtros agentūrų tinklu, apimančiu visus šalies regionus. Tačiau šis bandymas ne visai pasiteisino, pirmiausiai dėl to, kad nepavyko užtikrinti vienodo paslaugų kokybės lygio visuose regionuose. Taigi buvo nuspręsta sukurti „mini-CzechInvest“ visuose regionuose ir perduoti jiems tiek verslo paramos, verslo aplinkos gerinimo, užsienio investicijų pritraukimo ir pan. funkcijas nacionalinių programų lygiu, tiek ir ES sanglaudos politikos dalies, susijusios su parama verslui ir verslo aplinkos gerinimu, įgyvendinimą regionuose. Tiesa, ilgainiui CzechInvest regioniniams padaliniams liko faktiškai su ES sanglaudos politikos įgyvendinimu susijusios funkcijos, o pagrindiniai klientai - savivaldos institucijos, vystančios pramoninių zonų projektus, ir privataus verslo subjektai.

Kuriant CzechInvest regioninius padalinius, viena iš pagrindinių idėjų ES sanglaudos politikos kontekste buvo labiau skatinti projektų idėjų vystymą regionuose bei palengvinti projektų įgyvendinimą, decentralizuojant dalį projektų įgyvendinimo ciklo ir dalį projektų administravimo veiklų perkeltiant arčiau regioninių paramos gavėjų. Įgyvendinant Jungtinę regionų VP, CzechInvest veikė kaip tarpinė institucija vienai VP priemonei.

Kalbant apie projektų iniciavimo fazę, galima pastebėti, kad dažniausiai ji apsiribodavo potencialių pareiškėjų informavimu apie paramos galimybes, sąlygas ir pan., tačiau pats projekto idėjos generavimas iš esmės likdavo pačiam pareiškėjui. Supratus, kad projekto idėjos generavimo fazė yra itin svarbi visai tolimesnei projekto sėkmei ir jo poveikio regiono tikslų pasiekimo mastui, CzechInvest regioniniams padaliniams buvo pavesta aktyviai bendrauti su potencialiais pareiškėjais ir kartu su jais vystyti galimų projektų idėjas. Regioniniuose padaliniuose buvo įdarbinti aukštos kvalifikacijos asmenys, dažnai atėję iš verslo struktūrų, kurie žinodami vietos poreikius, kūrė pakankamai platų bendradarbiavimo lauką tarp vietos valdžios institucijų, asocijuotų struktūrų, mokslo, verslo. Potencialiems pareiškėjams buvo ne tik organizuojami mokymai paskelbus kvietimus teikti paraiškas, bet ir organizuojamos suinteresuotų asmenų diskusijos, susitikimai, pagal poreikį įtraukiant bankus ar kitas institucijas.

Vienu iš pagrindinių CzechInvest sėkmės priežasčių laikomas aukštas darbuotojų profesionalumo lygis ir paslaugų kokybė. Tai leido šiai organizacijai nuo grynai ES paramos administravimo konsultacijų teikimo potencialiems pareiškėjams ir projektų vykdytojams, išaugti į rimtą konsultacijų ir paramos verslo vystymui organizaciją visos šalies mastu.

Prieduose pateikiama Čekijos Respublikos Jungtinės regionų VP įgyvendinimo struktūra

Pagrindiniai sėkmės faktoriai:

- glaudus bendradarbiavimas tarp atskirų regioninių padalinių. Gerosios praktikos ir patirties perdavimui nuolat buvo skiriamas didelis dėmesys;
- glaudus bendradarbiavimas tarp regioninių padalinių ir centrinės būstinės Prahoje. Laikotarpio pradžioje kilo problemų dėl to, kad daugumai regioninių padalinių darbuotojų ES sanglaudos politikos įgyvendinimas buvo visiškai nauja sritis. Tačiau centrinė CzechInvest būstinė nebuvo pajėgi pakankamai operatyviai ir išsamiai konsultuoti regioninius padalinius. Todėl 2005 m.

antroje pusėje centrinėje būstinėje buvo įkurtas specialus skyrius tiesioginiam darbui su regioniniais padaliniais. Taip pat nuolat buvo organizuojami bendri renginiai, pasitarimai, teminės darbo grupės kas leido sukurti pakankamai vientisą organizaciją, užtikrinant nuolatinę informacijos, žinių, neformalių pasitarimų srautą tarp centrinio ir regioninių padalinių. Labai svarbia laikytina praktika, kuomet apie bet kurio regioninio padalinio pateiktą klausimą ir centrinio padalinio kartu su kitomis ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistemos organizacijomis (įprastai už konkrečią veiksmų programą atsakinga institucija ir pan.) pateiktą atsakymą nedelsiant būdavo informuojami visi regioniniai padaliniai, tokiu būdu formuojant vienodą praktiką, kuri yra itin svarbi sklandžiam visos paramos sistemos darbui;

- profesionalūs darbuotojai. Atrenkant naujus darbuotojus ir formuojant regioninius CzechInvest padalinius, buvo prašoma turėti patirties veikiant verslo srityje, turėti praktinių žinių apie verslo vystymą ir pan. ES teisės aktų, sanglaudos politikos žinios ar darbo patirtis viešajame sektoriuje nebuvo reikalaujami, nusprendus, kad procedūrinės, administracinės žinias pakankamai greitai galima įgyti specializuotų mokymų, kurie buvo organizuojami CzechInvest darbuotojams, metu. Tuo tarpu regiono specifikos, verslo aplinkos supratimo kompetencijos yra daug sunkiau įgyjamos ir tam reikia kur kas daugiau laiko. Tačiau jos yra itin svarbios siekiant teikti kokybiškas paslaugas organizacijos klientams;
- tiesioginis ir nuolatinis kontaktas su regiono verslo ir verslo paramos sistemos subjektais nuo pat projektų idėjos stadijos.

4.2. Vengrija ³⁷

Vengrija yra pakankamai centralizuota valstybė, regionų savarankiškumo laipsnis yra labai mažas, o regioninės institucijos pakankamai silpnos. 1996 m. buvo sukurtos apskričių plėtros tarybos. Papildomai buvo įkurtos ir regionų plėtros tarybos, veikiančios kaip savanoriškos apskričių plėtros tarybų asociacijos. Regionų plėtros tarybų funkcijos ir įgaliojimai per visą jų veiklos laikotarpį buvo detalizuojami nemažoje dalyje teisės aktų, tačiau, lyginant su apskričių plėtros tarybomis, regionų plėtros tarybos turi labiau ribotas teises ir jų įtaka regiono plėtrai yra labiau limituota. Kita vertus, tai susiję ir su bendromis regioninės politikos tendencijomis Vengrijoje: centralizuoto administravimo tradicijos, žemas regionų finansinis savarankiškumas, santykinai silpnos regioninės tarybos, nepakankama kompetencija stiprioms regioniško vystymo iniciatyvoms.

ES Sanglaudos politikos tikslais Vengrijoje išskirti 7 NUTS II regionai, kurie iki tol šalyje neegzistavo. ES Sanglaudos politikos įgyvendinimas paskatino platesnes diskusijas apie regionų plėtrą, tačiau naujieji sanglaudos regionai buvo sukurti labiau kaip statistiniai vienetai, o ES Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistema pradžioje, nusprendus, kad centrinio lygmens kompetencija ir turima patirtis geresnė, buvo pakankamai centralizuota.

Nacionalinė ir ES regioninės politikos dažniausiai buvo vykdomos tų pačių institucijų: Nacionalinė regioninės plėtros tarnyba (*the National Office for Regional Development*), atsakinga už daugelio nacionalinių regioninės plėtros tikslų įgyvendinimą, taip pat buvo įtraukta į Integruotos regionų VP koordinavimą, regionų plėtros tarybų atstovai dalyvavo Bendrijos paramos plano ir veiksmų programos stebėsenos komitetuose. Nors dalis institucijų dalyvauja tiek nacionalinės, tiek ES regioninės politikos įgyvendinime, tačiau įgyvendinimo sistemos buvo visiškai atskiros. Septyniems regionams buvo skirta bendra Integruota regionų VP.

2004-2006 m. programavimo laikotarpiu Vengrijoje bendras vadovaujančios institucijos funkcijas iki 2006 m. vidurio atliko Nacionalinės plėtros tarnyba (*National Development Office*), o nuo 2006 m. vidurio vadovaujančios institucijos funkcijas vykdo Nacionalinės plėtros agentūra (*National Development Agency*), į kurią taip pat integruotos atskirų veiksmų programų vadovaujančios institucijos (iki tol atskiras veiksmų programas koordinavo sektorinės ministerijos). Už Integruotą regionų VP iki 2006 m. vidurio buvo atsakinga Nacionalinė regioninės plėtros tarnyba (*the National Office for Regional Development*). Tarpinės institucijos funkcijos buvo deleguotos dviejų tipų organizacijoms:

- septynioms Regionų plėtros agentūroms, kurių funkcijos buvo vertinti ir atrinkti projektus;

³⁷ Parengta remiantis *Ex post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2004-06 co-financed by the ERDF*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde

- projektų įgyvendinimo priežiūrą vykdė VATI (Regionų plėtros ir miestų planavimo viešoji, ne pelno organizacija). Ši organizacija buvo pasirinkta vykdyti projektų administravimo bei įgyvendinimo priežiūrą bei stebėseną, nes ji jau turėjo pakankamai plačią ir įvairiapusę patirtį įgyvendinant PHARE iniciatyvą. Pasinaudojant šios organizacijos patirtimi, buvo tikimasi, kad pavyks užtikrinti tolygesnį projektų įgyvendinimą gana trumpu programavimo periodu.

Į Programavimo procesą (ypač rengiant regionų plėtros programą) regionai buvo įtraukti per regionų plėtros agentūras ir regionų plėtros tarybas. Rengiant Integruotą regionų VP, pagrindinė konsultavimosi ir diskusijų platforma nacionaliniu lygiu buvo Regioninė darbo grupė. Šioje darbo grupėje dalyvavo planavimo grupė (įsteigta VATI Regioninio planavimo departamente), regionų atstovų ir sektorinių ministerijų. Į visus planavimo etapus buvo įtrauktos ir regionų plėtros agentūros, kurios atstovavo regionus, o vėliau jau konsultavo juos programos dokumentų, reikalavimų ir pan. klausimais.

Siekiant užtikrinti didesnę paramą potencialiems projektų vykdytojams, kurie tik šaliai tapus ES nare ir pasidėjus ES struktūrinės paramos projektams, įprastai neturėjo tinkamos patirties, Vengrijoje nuo 2003 m. buvo pradėta įgyvendinti PHARE lėšomis finansuojama iniciatyva *Project Generation Facility*. Šis projektas apėmė visą šalį ir jo metu buvo teikiama techninė pagalba įvairiems paraiškų rengėjams. Į šį projektą taip pat buvo įtrauktos regionų plėtros agentūros, kurios identifikuodavo vietinius projektus, kuriems galėtų būti teikiama techninė parama pagal šią iniciatyvą, taip pat padėjo pareiškėjams rengti paraiškas paramai gauti. Nors ši iniciatyva sustiprino potencialių pareiškėjų gebėjimus vystant projekto idėją ir rengiant paraiškas, tačiau pastebėta, kad dalis projektų, pradėtų rengti pasinaudojant minėtąja techninės paramos schema, nebuvo parengti, buvo parengti pavėluotai arba buvo atmesti. Viena iš priežasčių, kodėl taip atsitiko, gali būti neteisingai suprastas projektų atrankos mechanizmas. Projektų, kurie buvo rengiami pagal šią iniciatyvą, rengėjai dažnai jautėsi taip, tarsi jiems jau būtų skirta parama, todėl kartais neskyrė pakankamo dėmesio tolimesniam vystymui projekto idėjos, projekto paraiškos kokybei ir pan.

Projektų paraiškų pagal Integruotą regionų VP vertinimą atliko regionų plėtros agentūros. Į projektų vertinimo procesą kaip kokybės kontrolės institucija taip pat buvo įtraukta kita šios veiksmų programos tarpinė institucija - VATI. Galutinį sprendimą dėl paramos sutarties pasirašymo priimdavo Integruotos regionų VP vadovaujanti institucija, pasiremama Sprendimo palaikymo komiteto (*Decision Preparatory Committee*), suformuoto iš šakinių ministerijų ir regionų plėtros tarybų atstovų, rekomendacijomis.

Už su Integruota regionų VP susijusių duomenų rinkimą ir pateikimą ir perdavimą Vadovaujančiajai institucijai buvo atsakinga VATI. Bendrai struktūrinės paramos stebėsenai buvo sukurta elektroninė Standartizuota stebėsenos informacijos sistema (visoms veiksmų programoms bendra, apimanti duomenis apie visus projektų įgyvendinimo ciklo etapus). Analizės ir vertinimo tikslais Integruotos regionų VP atveju taip pat buvo naudojama VATI sukurta ir prižiūrima Regionų informacijos sistema.

Toks tarpinių institucijų funkcijų dalinimas tarp dviejų organizacijų (regionų plėtros agentūrų ir VATI) kėlė grėsmę, kad bus dubliuojamos funkcijos. Juolab, kad dalis institucijoms priskirtų funkcijų iš tiesų buvo susijusios su tuo pačiu projektų įgyvendinimo ciklo etapu, t.y. funkcijos buvo paskirstytos ne tik horizontaliu, bet ir vertikaliu principu: pavyzdžiui, viena tarpinė institucija (regionų plėtros agentūros) buvo atsakinga už projektų vertinimą ir atranką, o kita tarpinė institucija (VATI) rengė kvietimus teikti paraiškas ir vykdė projektų vertinimo priežiūrą. Tai ne tik sukėlė nepatogumų projektų vykdytojams, bet taip pat mažino jų atsakomybės už vykdomus projektus, kaip aiškaus ir neginčijamo principo, įtvirtinimą. Todėl vėliau, stiprėjant regioninių organizacijų, atliekančių tarpinių institucijų funkcijas, gebėjimams, joms buvo perduodama vis daugiau atsakomybės ir funkcijų iš centrinio lygmens institucijų.

2007-2013 m. programavimo laikotarpiu Vengrijoje, vietoj buvusios vienos regionų veiksmų programos, įgyvendinamos septynios atskiros programos kiekvienam regionui. Vis dėlto valdymo ir įgyvendinimo sistema liko pakankamai centralizuota. Vadovaujančiosios institucijos funkcijas atlieka Nacionalinė plėtros agentūra (buvusi Nacionalinė plėtros tarnyba), tarpinės institucijos funkcijas - regionų plėtros agentūros ir VATI.

Prieduose pateikta Integruotos regionų VP įgyvendinimo struktūra Vengrijoje.

4.3. Estija³⁸

Estijoje regioninė politika vykdoma per apskritis. Apskritis valdytojai yra atsakingi už regionų plėtros planų rengimą ir įgyvendinimą.

Daugumos nacionalinių fondų, skirtų regionų plėtrai, valdymas vykdomas per Regionų plėtros agentūrą. Šios agentūros taryboje yra atstovaujama Vidaus reikalų ministerija, Ekonomikos ministerija, parlamentas ir savivaldos atstovai.

Viena iš pagrindinių organizacijų, vykdančių aktyvias regioninės politikos vystymo veiklas - Enterprise Estonia, kuri veikia taip pat regionų lygmeniu per savo regioninius padalinius (šiaurės rytų Estijoje ir pietų Estijoje) ir regionų plėtros centrus. Šie padaliniai teikia verslo informaciją ir konsultacijas tiek privatiems, tiek ir viešiesiems subjektams. Ši organizacija yra svarbus subjektas tiek įgyvendinant nacionalines regioninės plėtros strategijas, tiek teikiant informaciją ir konsultuojant potencialius pareiškėjus ES struktūrinių fondų paramos klausimu. Organizacija buvo įkurta 2000 m., jos darbas regionų vystymo srityje pagrįstas bendradarbiavimu su kitomis organizacijomis - Investicijų agentūra, Turizmo taryba, Regionų plėtros agentūra ir daugeliu kitų.

ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo sistema 2004 - 2006 m. programavimo laikotarpiu buvo centralizuota. Vadovaujančiosios institucijos funkcijas atliko Finansų ministerija. Taip pat buvo paskirtos prioriteto lygmens tarpinės institucijos ir priemonių lygmens tarpinės institucijos. Tarpinių institucijų funkcijas atliko šakinės ministerijos.

Išskyrus tai, kad keli ES sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemos dalyviai, kurie teikė pagalbą įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus, turėjo regioninius padalinius, regioninis lygmuo į ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistemą plačiau įtrauktas nebuvo.

2004-2006 m. programavimo laikotarpiu Estijoje ES struktūrinių fondų lėšos buvo planuojamos pagal vieną programą - Bendrąjį programavimo dokumentą, o įgyvendinimo sistema buvo centralizuota. Vienas iš centralizuoto įgyvendinimo modelio argumentų, kaip ir bene visose naujosiose ES šalyse, buvo nepakankami administraciniai gebėjimai, ypač regioniniame lygmenyje. 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu Estijoje nuspręsta palaipsniui mažinti centralizaciją, buvo sukurtos įgyvendinančiosios institucijos regioniniu lygmeniu.

Sistemos centralizacija darė gana stiprią įtaką jau programavimo etape - dokumentų derinimai, darbo grupės vyko iš esmės centriniu lygiu, o regioninis lygmuo faktiškai galėjo į procesus įsitraukti kaip socialiniai-ekonominiai partneris, dalyvaudami darbo grupėse rengiant programavimo dokumentą, stebėsenos komiteto veikloje.

Taigi pagrindiniai veikėjai, planuojant ir įgyvendinant ES Sanglaudos politiką regionuose, buvo ministerijos ir, ypač, Finansų ministerija (vadovaujančioji institucija), kurios iš esmės kontroliavo ir koordinavo visus sanglaudos politikos įgyvendinimo regionuose etapus. Sanglaudos politikos įgyvendinimo mechanizmai regioniniame ir vietos lygmenyje išvystyti nebuvo. Pradžioje dar buvo tikėtasi, kad aktyvesnį vaidmenį regionuose padedant įgyvendinti sanglaudos politiką atliks Regioninės plėtros centrai, tačiau praktikoje taip neatsitiko.

Įgyvendinančiųjų institucijų funkcijas Estijoje atliko vadinamieji galutiniai naudos gavėjai - šakinės valstybinės organizacijos, kurio ir nacionalinėje sistemoje kuruoja konkrečias ūkio sritis. Taigi, tam tikra prasme, ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistema pirmiau buvo pagrįsta sektorinėmis kompetencijomis, vėliau jas papildant Sanglaudos politikos įgyvendinimo administraciniais gebėjimais. Vienareikšmiškai teigti sunku, tačiau tai irgi galėjo sudaryti bent šiek tiek geresnes prielaidas investicijų į regionus augimui ir jų tolygumui. Tikėtina, kad projektų vertinimo ir atrankos perdavimas sektorinių kompetencijų pagrindu sukurtoms institucijoms, nulėmė kiek mažesnę dėmesį grynai administracinei projektų kokybei, lyginant su jo reikalingumu ir konkrečiau sektoriaus ir šalies augimui poveikio, kuris sunkiai įmanomas be adekvataus regionų vystymosi, vertinimu.

Nepaisant to, kad iš esmės ES Sanglaudos politikos sistema buvo centralizuota, o struktūrinių fondų investicijos suplanuotos ir skirstomos pagal vieną programavimo dokumentą (t.y. nebuvo atskirų

³⁸ Parengta remiantis *Ex post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2004-06 co-financed by the ERDF*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde ir studija *Nacionalinės ir Europos Sąjungos regioninės politikos derinimas naujose šalyse narėse ir Lietuvos nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo perspektyvos 2007-2013 metais* (aut. Dr. Arūnas Grumadas)

programinių dokumentų, skirtų investicijoms į regionus), siekiant tolygiau paskirstyti investicijas ir paskatinti regionų plėtrą, Bendrajame programavimo dokumente buvo išskirta viena priemonė, skirta išimtinai investicijoms į regionus. Ši priemonė apėmė švietimo ir socialinę infrastruktūrą, vietinę transporto infrastruktūrą, turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą, savivaldybių techninę infrastruktūrą, verslo aplinkos gerinimą. Šiai priemonei buvo skirta apie penktadalis ERPF lėšų, numatytų visam programavimo laikotarpiui. Parama pagal šią priemonę buvo skiriama tik vietos ir regioniniams subjektams arba investicijoms, kurios turės aiškų poveikį regioninei plėtrai. Šios priemonės tarpinės institucijos funkcijas atliko Vidaus reikalų ministerija, o priemonę administravo Enterprise Estonia.

Prieduose pateikta ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo Estijos regionuose struktūra.

4.4. Apibendrinimas

2004-2006 m. programavimo laikotarpiu gana centralizuotas ES Sanglaudos politikos įgyvendinimas buvo pasirinktas dėl objektyvių aplinkybių naujosiose ES narėse. Iš vienos pusės nepilnas programavimo laikotarpis ir santykinai labai trumpas laikas įsivairinti skirtą struktūrinių fondų paramą reikalavo iš šalių narių greitų sprendimų ir lanksčios sistemos. Taigi daugumoje šalių buvo pasirinkta ES sanglaudos valdymo sistemą sukurti jau veikiančios nacionalinės sistemos pagrindu, į procesus įtrauktoms institucijoms tiesiog suteikiant papildomas funkcijas (įprastai traktuojant ES sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą kaip nuo nacionalinių procesų atskirą mechanizmą) bei stengiantis įtraukti visus subjektus, kurie turėjo patirtį su ikistorijinės paramos administravimu. Kadangi analizuotose šalyse (kaip ir Lietuvoje) nacionalinė regioninė dimensija ir institucinė sandara nebuvo labai stipri, o regionai daugiau buvo traktuojami kaip statistiniai administraciniai vienetai, natūralu, kad juose nebuvo stiprių regioninio lygmens institucijų. Centrinio lygmens institucijos taip pat neturėjo regioninių padalinių (išskyrus labai retas išimtis) ir veiklas regionuose vykdė iš centro. Kita vertus, regionai, neturėdami stiprių institucijų, taip pat nebuvo itin aktyvūs ir stokojo didesnio įsitraukimo į ES sanglaudos politikos įgyvendinimo procesus bent jau kaip socialiniai ekonominiai partneriai. Kaip rodo Čekijos, kuri iš analizuotų valstybių galbūt buvo labiausiai pažengusi regionų vystymo klausimu (administracinės struktūros prasme) patirtis, šiek tiek aktyvesnė regionų pozicija nulėmė šiek tiek didesnę ES Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemos įsiskverbimą į regioninį lygmenį.

Tačiau, kaip jau buvo pastebėta, bandymas įgyvendinti bent sistemos decentralizavimo užuomazgas, kai regionuose trūksta ištisų stiprių institucijų (ypač įvertinant tai, kad daugmaž vienodų gebėjimų institucijos turi būti visuose regionuose), verčia kurti pakankamai sudėtingą ir įvairiapakopę ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistemą. T.y. sistemos regioninių institucijų gebėjimų galimas nepakankamumas ir su tuo susijusios rizikos mažinamos dalį joms priskirtų funkcijų kontroliuojant centriniams subjektams ar net jas dubliuojant. Pavyzdžiui, Čekijoje, sukūrus naujus sanglaudos regionus (į kuriuos pateko nuo vieno iki kelių nacionalinių regionų), be nacionalinėje sistemoje jau veikusio Regionų plėtros centro (su regioniniais padaliniais), dalis tarpinės institucijos funkcijų buvo perduotos ir naujai įsteigtoms sanglaudos regionų taryboms. Tarpinės institucijos funkcijų padalinimas projektų vertinimo, atrankos ir įgyvendinimo etapuose sutrukdė didesnę dėmesį skirti potencialiems pareiškėjams, galintiems pretenduoti į ES paramą ir įgyvendinti projektus, kadangi didelė dalis išteklių buvo skirti administravimo procesams ir procedūroms.

Dar labiau minėta galimo funkcijų dubliavimo problema išryškėjo Vengrijoje, kurioje integruotos regionų VP tarpinės institucijos funkcijas taip pat atliko dvi institucijos. Čia dviem tarpinėms institucijoms funkcijos buvo paskirstytos ne tik horizontaliu, bet ir vertikalium principu, t.y. tam tikrų funkcijų atžvilgiu viena tarpinė institucija kontroliavo kitą tarpinę instituciją. Kaip parodė patirtis, tai ne tik sukėlė nepatogumų projektų vykdytojams, bet ir mažino jų atsakomybę už vykdomus projektus. Neigiamas poveikis pareiškėjų ir projektų vykdytojų atsakomybei pastebėtas ir tais atvejais, kai konkretūs projektai buvo įtraukti į specialias techninės pagalbos schemas (Vengrijoje). Projektų savininkai, tikėdamiesi, kad jų projekto įtraukimas į šias schemas, jau faktiškai garantuoja būsimą paramą, nebeskirdavo pakankamai dėmesio ir pastangų idėjos vystymui ir pan., todėl nemažai tokių projektų, nepaisant ekspertų pagalbos ir pan., buvo netinkami paramai gauti, pavėlavo pateikti paraiškas ir pan.

Visgi, kaip parodė Čekijos patirtis, bene tinkamiausias kelias siekiant ES Sanglaudos politikos sistemą ir pačios sanglaudos politikos poveikį kuo labiau „priartinti“ prie regionų - regioninių organizacijų stiprinimas. Vienas iš pagrindinių tokių organizacijų sėkmės faktorių - personalo profesionalumas ir kompetencijos konkrečioje srityje. ES paramos administravimo mechanizmai ir taisyklės gali būti gana

greitai perteikiamos mokymų, konsultacijų darbuotojams metu, o žinios ir ypač patirtis, pavyzdžiui, verslo aplinkos srityje, įgyjamos kur kas sudėtingesniu keliu. Stiprių ir kompetentingų regioninių organizacijų susikūrimas regionuose pirmiausiai tampa svarbiu akstiniu ir pagalba regiono subjektams vystant konkrečias idėjas ir iniciatyvas, o ES struktūrinių fondų lėšos tampa tiesiog priemone idėjoms įgyvendinti, o ne atvirkščiai, kai pati paramos galimybė yra akstinas galvoti apie konkrečios srities plėtrą. Stiprios regioninės institucijos taip pat, leidžia paprastinti ES sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą, kadangi nereikia dubliuoti funkcijų, į sistemą papildomai įtraukiant įvairias kontroliuojančias, tikrinančias ir pan. institucijas, t.y. konkrečių regioninių institucijų kompetencijos yra pakankamos sklandžiai ir kokybiškai įgyvendinant visas joms priskirtas funkcijas.

Siekiant užtikrinti regioninių padalinių administracinius gebėjimus ir aukštus teikiamų konsultacijų pareiškėjams ir paramos gavėjams konsultacijų standartus, vienas iš svarbiausių faktorių - glaudus, intensyvus ir savalaikis centrinio ir regioninių padalinių bendradarbiavimas. Taip pat aktyvi centrinės organizacijos veikla, formuojant vienodą regioninių padalinių darbo ir teikiamų paslaugų praktiką, unifikuotų žinių ir konsultacijų visos šalies mastu užtikrinimas, kadangi kiekviename regione turi būti keliami tie patys reikalavimai pareiškėjams, projektų vykdytojams ir jų įgyvendinamiems projektams. Be to, iš centro koordinuojami veiklos principai ir standartai palengvina vėlesnį atsiskaitymo už įgyvendintus projektus etapą, kadangi visi regioniniai padaliniai pateikia vienodo formato ir gilumo informaciją.

Apibendrinant, analizuotos valstybės vis labiau vysto regioninę dimensiją ES sanglaudos politikos įgyvendinimo sistemoje. Tačiau šie pokyčiai nėra staigūs ir stichiški. Kaip parodė 2004-2006 m. programavimo laikotarpio patirtis, regioninių subjektų įtraukimas į paramos administravimo procesus, neatsižvelgiant į jų galimybes ir gebėjimus, aiškiai neapibrėžus jų funkcijų, sukelia gana daug sunkumų ir verčia visą dėmesį sutelkti į paramos administravimo procesus, pamirštant realius regionų poreikius ir inicijuojamų bei įgyvendinamų projektų kokybę.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

	Vertinimo klausimai
1.1.	Ar regionų projektų planavimas ir atranka 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamai ir tinkamai reglamentuoti?
<p>IŠVADOS:</p> <p>2007-2013 metų struktūrinės paramos laikotarpiu į ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemą buvo integruoti papildomi subjektai - regionų plėtros tarybos (neskaitant kitų 2007-2013 m. sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemos pokyčių lyginant su 2004-2006 m. valdymo ir įgyvendinimo sistema), o nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančiai VRM buvo deleguota regioninių priemonių koordinavimo funkcija.</p> <p>Vertinimo metu detalai išanalizuoti ir įvertinti projektų atrankos procesai plačiaja prasme. Kiti viešosios politikos įgyvendinimo etapai taip pat yra reikšmingi ir turi įtakos bendram sistemos efektyvumo lygiui. Vertintojai apibendrino veiksnius, lemiančius regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumą pagal atskirus viešosios politikos įgyvendinimo etapus:</p> <p><i>Programavimas.</i> VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, buvo ribotas. Išskyrus atskirus atvejus, buvo stokojama VRM, kaip institucijos atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. VRM, kaip regionines priemones koordinuojanti institucija, neužėmė pro-aktyvios pozicijos kitų tarpinių institucijų regioninių priemonių planavimo procese.</p> <p><i>Regioninių priemonių planavimas.</i> VRM, kaip už ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą atsakinga institucija, iš dalies koordinavo procesą, kurio metu buvo nustatomas projektų atrankos būdas (numatant regionines priemones). Tačiau regioninių priemonių programavimo procesas iš esmės neišsiskyrė papildomais požymiais, išskirtiniai instrumentai nebuvo naudojami. VRM, kaip regionines priemones koordinuojanti institucija, užėmė nepakankamai pro-aktyvią poziciją kitų tarpinių institucijų regioninių priemonių planavimo procese.</p> <p><i>Partnerystės principo taikymas.</i> Rengiant kitų tarpinių institucijų kompetencijoje esančius veiksmų programų, apimančių regionines priemones, aprašus partnerystės principo realizavimas, įtraukiant regiono ar savivaldos lygmens partnerius, buvo fragmentiškas. Ribotas partnerystės principo taikymas (žemas regionų ir savivaldos lygmens įtraukimas) rengiant prioritetus, apimančius regionines priemones, sąlygoja žemesnį regionų ir savivaldybių strateginių planavimo dokumentų suderinamumą su ES struktūrinės paramos panaudojimo strateginiais dokumentais.</p> <p><i>Projektų atranka.</i> Vertinimo metu detalai išnagrinėtas projektų atrankos reglamentavimas pagal kiekvieną instituciją. Iš esmės, pasirinkto atrankos modelio reglamentavimas yra tinkamas, tačiau vertintojai išnagrinėję šiuos procesus pateikia rekomendacijas, kaip atrankos efektyvumas galėtų būti padidintas.</p> <p><i>Stebėseną.</i> Vertinant stebėsenos etapą, buvo skirtas dėmesys VRM, kaip nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančios institucijos, vykdomos regioninės politikos, panaudojant ES struktūrinių fondų paramą, stebėsenai. Vertintojai rekomenduoja atkreipti dėmesį į vykdomos regioninės politikos ir sanglaudos politikos strateginių dokumentų ir stebėsenos fizinių rodiklių integralumo ir suderinamumo klausimą.</p> <p><i>Vertinimas.</i> Vertinimo funkciją įgyvendina ministerijos, atsakingos už konkrečias priemones. VRM vykdoma regionų priemonių koordinavimo funkcija įpareigoja aktyviau dalyvauti vertinimo etape.</p> <p>Regionų projektų planavimo ir atrankos reglamentavimo lygis varijuoja skirtinguose paramos planavimo ir įgyvendinimo etapuose. Vidaus reikalų ministerijai priskirta ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimo funkcija yra nacionalinio lygmens funkcija, kurios realizavimas iš esmės priklauso nuo ministerijos pro-aktyvios pozicijos, horizontalaus koordinavimo ir pro-aktyvių administracinių veiksmų. Plėtojant nacionalinės regioninės politikos intervencijos kryptis, stiprinant nacionalinę regioninę politiką tiek centriniu, tiek regionų ir savivaldos lygmeniu (iš apačios į viršų) bei plėtojant nacionalinės regioninės politikos sistemą, būtų sukurtos palankesnės prielaidos efektyviau planuoti, atrinkti ir įgyvendinti ES struktūrinių fondų finansuojamus regioninius projektus.</p>	

<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Siekiant platesnio subsidiarumo principo taikymo ir glaudesnės sanglaudos politikos sąsajos su nacionaline regionine politika, VRM rekomenduojama užimti pro-aktyvią poziciją, planuojant regionines priemones atskirose tarpinėse institucijose.</p> <p>Rekomenduojama programavimo etape, ypač rengiant regioninių prioritetų/priemonių aprašus, įtraukti regionų ir savivaldos lygmens atstovus, neapsiribojant asocijuotų organizacijų įtraukimu. Tai sukurtų prielaidas užtikrinti geresnį suderinamumą su nacionaline regionine politika bei valdymo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumą, planuojant ir įgyvendinant regionų projektus.</p> <p>Rekomenduojama detalai aprašyti visų regioninių priemonių stebėsenos procesą, išplėtoti instrumentus bei parengti tam reikalingus technologinius sprendimus.</p> <p>Rekomenduojama VRM aktualizuoti regioninės politikos dimensiją kitoms institucijoms atliekant vertinimus, aktyviai dalyvauti Vertinimo koordinavimo grupės veikloje, prisidedant prie kitų Ministerijų kompetencijoje esančių regioninių priemonių vertinimo organizavimo ir koordinavimo.</p>	
1.2.	Ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 352 patvirtintas Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašas užtikrina tinkamą regionų projektų atranką?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Regionų projektų atrankos tvarkos apraše reglamentuojama regionų projektų atranka, regionų projektų sąrašų sudarymas ir tvirtinimas, regionų plėtros tarybų išvadų dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES fondų ir LR valstybės biudžeto lėšų teikimas. Šiame apraše yra keletas reglamentavimo spragų:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Apraše nėra pakankamai aiškiai reglamentuota, kaip turi būti atliekamas projektinių pasiūlymų apibendrinimas regiono plėtros tarybos sekretoriatais. Kiekvienas regionas tvirtina tvarkas, tačiau pažymėtina, kad sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detalai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu. ▪ Nėra pakankamo suderinamumo tarp sekretariatų ir įgyvendinančiųjų institucijų atliekamų tikrinimų, t.y. įgyvendinančiosios institucijos paraiškos vertinimo metu vertina dalį tų pačių dalykų, ką tikrina sekretoriatai. ▪ Remiantis Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatomis, regiono plėtros taryba gali keisti patvirtintą regiono projektų sąrašą ne anksčiau kaip po metų nuo regiono projekto sąrašų patvirtinimo (išskyrus keitimus, kai projekto vertinimo metu įgyvendinančioji institucija priima sprendimą atmesti paraišką, ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai pripažinus sprendimą dėl projekto finansavimo netekusiu galios, paaiškėjus, kad pasirašius regiono projektų finansavimo ir administravimo sutartis lieka neišnaudotas paramos regionui limitas). Dėl įvairių priežasčių (pavyzdžiui, pareiškėjai nespėja parengti paraiškos iki planuoto termino) tenka koreguoti regionų projektų sąrašą (jame pateikiamą informaciją). Tokiais atvejais regiono plėtros tarybos nurodo, kad jos regionų projektų sąrašą tikslina, bet ne keičia. 	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Rekomenduojama nustatyti, kad sekretoriatai atliktų tik pirminį pateikto projektinio pasiūlymo tikrinimą, nustatydami ar projektiniame pasiūlyme numatytos veiklos atitinka PFSA (pačiu bendriausiu požiūriu), ar tinkamas pareiškėjas ir ar projektas atitinka savivaldybės/ regiono strateginius dokumentus.</p> <p>Rekomenduojama Regionų projektų atrankos tvarkos apraše aptarti regionų projektų sąrašo keitimo ir tikslinimo atvejus ir sumažinti procedūrų interpretavimo galimybes.</p>	
1.3.	Ar Vidaus reikalų ministerijos funkcijos, koordinuojant ES fondų lėšų dalies, kuri bus skiriama regionų projektams įgyvendinti, planavimą ir skirstymą tarp regionų, yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos?

IŠVADOS:

LRV nutarime dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punkte numatyta, kad „už ES struktūrinės paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą yra atsakinga Vidaus reikalų ministerija, kuri, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo (Žin., 2000, Nr. 66-1987; 2002, Nr. 123-5558) 11 straipsnio 1 dalyje, atsako už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą.“ VRM koordinavimo funkcijos Vyriausybės nutarimuose detaliau neregamentuotos. Iš esmės tai sudaro galimybę VRM pačiai formuoti koordinavimo funkcijų pobūdį. Visgi ministerijos vidaus dokumentuose nepakankamai detaliai aprašytos VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, funkcijos. ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimo funkcija yra nacionalinio lygmens funkcija, kurios realizavimas iš esmės priklauso nuo ministerijos proaktyvios pozicijos, todėl detalaus koordinavimo modelio parengimas sudarytų prielaidas efektyviam bendradarbiavimui su kitais sistemos dalyviais ir efektyviam koordinavimo funkcijos realizavimui.

REKOMENDACIJOS:

Efektyviam koordinavimo funkcijos įgyvendinimui tikslinga detalizuoti VRM kaip koordinatoriaus santykį su kitais sistemos dalyviais: ministerijomis, atsakingomis už regioninių priemonių įgyvendinimą, įgyvendinančiosiomis institucijomis, regionų plėtros tarybomis. Parengtas ir su kitomis institucijomis suderintas VRM regionų priemonių koordinavimo modelis turėtų apimti VRM koordinavimo funkcijų detalizavimą visuose etapuose: programavime (regioninių priemonių planavime), taikant partnerystės principą, vykdant projektų atranką, stebėsenos ir vertinimo procesuose. Visų etapų detalizavimas bus svarbus 2014 - 2020 metų programavimo etape, o projektų atranka, stebėsenos ir vertinimas aktualūs dar 2007 - 2013 metų periode.

1.4.

Ar regionų plėtros tarybų funkcijos yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos LR Vyriausybės nustatyta tvarka atrenkant projektus ir teikiant savo išvadas finansavimą skiriančioms institucijoms dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų?

IŠVADOS:

Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas nustato, kad regiono plėtros taryba, vadovaudamasi veiksmų programomis, jų priedais, projektų atrankos kriterijais, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos nustatytais sąlygomis, patvirtintomis projektų finansavimo sąlygų apraše, ir įvertinusi regiono projektų reikšmę regiono plėtrai, atrenka regiono projektus, kuriuos siūlo finansuoti iš ES struktūrinių fondų ir LR valstybės biudžeto lėšų. Kaip turi būti atliekamas projektų reikšmės regiono plėtrai įvertinimas, šiame apraše ir kituose vyriausybės nutarimuose nėra reglamentuota. Tai nusako regioniniai dokumentai, kuriuos kiekvienas regionas rengia ir tvirtina regiono plėtros taryboje. Regionų plėtros tarybų vykdoma atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios gali pasirinkti, kokius papildomus instrumentus ir procedūras naudoti, kad konsensuso principu ir balsavimo procedūra būtų atrenkami regionui naudingiausi projektai.

Regionai skirtingai sprendžia klausimą, ar reikia iš anksto nustatyti paramos limitus regiono viduje, t.y. konkrečios priemonės atveju nustatyti maksimalias paramos sumas kiekvienai iš regiono savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijai. Šėsiuose regionuose regionų plėtros tarybos iš anksto netvirtina paramos limitų regiono viduje. Paramos sumos gali varijuoti priklausomai nuo savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijos teikiamų projektų naudingumo. Keturiuose regionuose regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina paramos limitus regiono viduje ir nustato maksimalias sumas kiekvienai iš savivaldybių ir apskrities viršinininko administracijai. Projektai atrenkami, laikantis nustatytų limitų, išskyrus atskirus atvejus, kai regiono plėtros taryba susitaria kitaip.

Dar vienas esminis skirtumas - kaip regionai sprendžia, koku būdu atrinkti naudingiausius projektus. Projektus atrenka regiono plėtros taryba posėdžio metu, tačiau iki šio posėdžio atliekami tam tikri paruošiamieji darbai. Dažniausiai regionai projektų reikšmei įvertinti taiko projektų svarbos nustatymo kriterijus. Keturiuose regionuose projektų svarbos kriterijai nėra tvirtinami ir taikomi kiti projektų naudos nustatymo metodai, pavyzdžiui, darbo grupių sudarymas ir aiškinamojo rašto parengimas. Dviejų regionų teisės aktuose nėra įvardinti, kokie projektų atrankos metodai yra taikomi.

Galima vertinti, kad Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas ir regioniniai teisės aktai iš esmės

	<p>pakankamai ir tinkamai reglamentuoja regionų plėtros tarybų funkciją, atrenkant projektus ir teikiant savo išvadas finansavimą skiriančioms institucijoms dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES struktūrinių fondų ir LR valstybės biudžeto lėšų. Siekiant atrinkti regionui reikšmingiausius projektus, RPT sekretoriatai ir/ar sudaromos darbo grupės taiko įvairius instrumentus ir procedūras. Galutinis atrankos sprendimas yra priimamas regiono plėtros taryboje balsuojant tarybos nariams. Siekiant didesnio regionų projektų efektyvumo ir tęstinumo reikėtų užtikrinti regionų projektų atrankos procedūrų ir naudojamų instrumentų stabilumą ir tvarumą.</p> <p>Skirtinga regionuose taikoma projektų atrankos praktika yra vienas svarbesnių regionų savarankiškumo požymių ir dalinai realizuoja subsidiarumo principą projektų atrankos sistemoje.</p>
	<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Skatinti regionų bendradarbiavimą ir keitimąsi patirtimi dėl skirtinguose regionuose taikomų tvarkų atrenkant projektus. Atsižvelgiant į tai, kad visi regionai įgyvendina tas pačias priemones pagal tas pačias veiksmų programas, bet kokia informacija nuo pat PFSA patvirtinimo turėtų būti vienoda ir suderinta. Tam būtinas vieningas informacijos koordinavimas ir perdavimas visiems regionų projektų atrankos sistemos dalyviams.</p>
1.5.	<p>Ar regionų plėtros tarybų sekretoriatų funkcijos yra pakankamos ir tinkamai reglamentuotos, apibendrinant regiono apskrities viršininko administracijos ir savivaldybių institucijų pateiktus projektinius pasiūlymus pagal veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemones?</p>
	<p>IŠVADOS:</p> <p>Vadovaujantis Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo 5 punktu, regiono plėtros tarybos sekretoriatas regiono plėtros tarybos nustatyta tvarka apibendrina projektinius pasiūlymus ir teikia juos tarybai. Vertinant sekretoriatų funkcijų reglamentavimo pakankamumą ir tinkamumą, nustatytos šios spragos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nėra pakankamai reglamentuota, kaip turi būti atliekamas projektinių pasiūlymų patikrinimas regiono plėtros tarybos sekretoriatais. Kiekvienas regionas tvirtina tvarkas. Sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detalai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu. Tvarkose nustatyti patikrinimo aspektai yra pernelyg platūs, kad į juos būtų galima objektyviai atsakyti, turint tik tiek informacijos apie planuojamą projektą, kiek jos yra pateikta projektiniame pasiūlyme. Pateikiamos informacijos pakanka tik grynai administracinio pobūdžio klausimams - ar projektinis pasiūlymas parengtas teisingai ir aiškiai užpildant kiekvieną teikiamo projektinio pasiūlymo dalį ir pan. Taip pat nustatyti, ar pateiktas projektinis pasiūlymas atitinka regiono plėtros plano ir savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimo priemones. Tokių klausimų, kaip projekto veiklų atitikimas FSA detalus vertinimas, gali būti komplikuoti. ▪ Nėra pakankamo suderinamumo tarp sekretoriatų ir įgyvendinančiųjų institucijų atliekamų tikrinimų, t.y. įgyvendinančiosios institucijos paraiškos vertinimo metu vertina dalį tų pačių dalykų, ką tikrina sekretoriatai. ▪ Projektinių pasiūlymų suvestinės forma pasirenkama kiekviename regione savarankiškai ir šiek tiek skiriasi (ne tiek turinio, bet jo išdėstymo aspektu) tarp regionų. Žinant, kad daugeliu atvejų beveik analogiška forma vėliau sudaromas regiono projektų sąrašas, kuris yra pateikiamas VRM, atsakingai ministerijai ir (ar) kitai valstybės institucijai ir įgyvendinančiajai institucijai, tikslingiau būtų visiems sekretoriatams rengti identiškos formos projektinių pasiūlymų suvestines ir vėliau regiono projektų sąrašus.
	<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Rekomenduojama nustatyti, kad sekretoriatai atliktų tik pirminį pateikto projektinio pasiūlymo tikrinimą, nustatydami ar projektiniame pasiūlyme numatytos veiklos atitinka PFSA (pačiu bendriausiu požiūriu), ar tinkamas pareiškėjas ir ar projektas atitinka savivaldybės/ regiono strateginius dokumentus.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad sudaryti projektų sąrašai vėliau naudojami įvairių institucijų, rekomenduojama nustatyti bendrą projektinių pasiūlymų sąrašo formą.</p>

1.6.	Ar informavimo apie regionų projektus tvarka yra pakankama?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Remiantis Reglamento 1083/2006 69 str. nuostatomis, informavimas apima informaciją ES piliečiams ir paramos gavėjams, siekiant pabrėžti Bendrijos vaidmenį ir užtikrinti, kad struktūrinių fondų paramos teikimas būtų skaidrus. Informavimo samprata nacionaliniuose teisės aktuose nėra griežtai apibrėžta. Analizuojant pagrindinius ES struktūrinių fondų įgyvendinimą reglamentuojančius nacionalinius teisės aktus, daroma išvada, kad informavimas suprantamas pagal Reglamente 1083/2006 numatytus informavimo tikslus, taip pat apima ir visas veiklas, susijusias su konsultacijomis pareiškėjams ir projektų vykdytojams.</p> <p>Apskričių viršinininkų administracijų ir savivaldos institucijų informavimą apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus pagal paskelbtą PFSA atlieka regionų tarybų sekretoriatai. Informavimo tvarka ir terminai yra įtvirtinti regioniniuose teisės aktuose, o procesas pakankamai aiškus ir apibrėžtas.</p> <p>Galimų pareiškėjų, kurių projektinių pasiūlymų teikėjais yra apskričių viršinininkų administracijos arba savivaldos institucijos, informavimas apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus faktiškai neregamentuotas. Tai palikta projektinių pasiūlymų teikėjų dispozicijoje ir bendros praktikos nėra. Beveik pusė projektinių pasiūlymų teikėjų kvietimus teikti projektinius pasiūlymus išsiunčia tik toms institucijoms, kurių atitinkami projektai yra įtraukti į savivaldybės ar regiono strateginius dokumentus. Mažiau kaip penktadalis projektinių pasiūlymų teikėjų apie kvietimą teikti projektinius pasiūlymus informuoja visus jų veiklos teritorijoje esančius, su konkrečiu PFSA susijusius ir tinkamus subjektus. Vienareikšmišką situacijos vertinimą pateikti sunku. Viena vertus, viena iš pagrindinių sąlygų, kad projektas būtų įtrauktas į regiono projektų sąrašą - jis turi būti nurodytas savivaldybės ar regiono strateginiuose dokumentuose. Įvertinus tai, kad projektinių pasiūlymų terminai įprastai yra gana trumpi, tarsi nebėra prasmės projektinius pasiūlymus rengti ir teikti tiems subjektams, kurių projektai neįtraukti į strateginius dokumentus. Kita vertus, informuojant tik pasirinktus subjektus labai susiaurėja pareiškėjų ratas ir dažniausiai galimybės pretenduoti į paramą sumažėja nevyriausybinėms ir pan. organizacijoms.</p> <p>Už pareiškėjų informavimą PFSA reikalavimų, paraiškos rengimo ir pan. klausimais atsakingos įgyvendinančiosios institucijos ir (ar) kitos valstybės institucijos. Remiantis Administravimo ir finansavimo taisyklėmis, pareiškėjai teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją, o įgyvendinančioji institucija pareigą informuoti pareiškėją projekto rengimo ir susijusiais klausimais įgyja po to, kai pareiškėjui pranešama, kad jo projektas yra įtrauktas į regiono projektų sąrašą. Pareiškėjų informavimas ir konsultavimas projektinio pasiūlymo rengimo metu pareiškėjams taip pat labai aktualus, tačiau neregamentuotas. Praktikoje potencialių pareiškėjų konsultavimą įprastai atlieka Sekretoriatai, esant reikalui neformaliai konsultuodamiesi su įgyvendinančiąja institucija. Šis, iki galo neišspręstas pareiškėjų konsultavimo klausimas sukelia / gali sukelti problemas, susijusias su pateikiamos informacijos tikslumu ir vienodumu.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Svarstyтина galimybė išplėsti įgyvendinančiųjų institucijų funkcijas ir priskirti joms potencialių pareiškėjų ir pareiškėjų informavimą PFSA reikalavimų klausimais nuo pat PFSA paskelbimo.</p> <p>Skatinti ministerijas ir (ar) kitas tarpines institucijas plačiau įgyvendinti partnerystės su regionų atstovais principą PFSA rengimo metu. Išankstinės diskusijos leistų PFSA rengėjams ne tik geriau susipažinti su regionų problematika, bet ir plačiau išaiškinti konkrečios priemonės tikslus bei paskatinti regionų atstovus į strateginius dokumentus įtraukti labiausiai su konkrečios priemonės tikslais susijusius projektus.</p>	
1.7.	Kokius gerosios/blogosios regionų projektų planavimo ir atrankos reglamentavimo praktikos pavyzdžius galima išskirti, remiantis kitų ES šalių narių patirtimi?
2.5.	Kokius gerosios/blogosios administravimo sistemos, užtikrinančios regionų projektų planavimą ir atranką, praktikos pavyzdžius galima išskirti, remiantis kitų ES šalių narių patirtimi?

IŠVADOS:

Remiantis ES 10 šalių patirtimi, labai svarbus projektų sėkmės elementas - tinkama ir išvystyta projekto idėja. Atsižvelgiant į tai, kad parama projektų įgyvendinimui yra pakankamai nauja patirtis visose naujosiose šalyse narėse, labai svarbus ES Sanglaudos politikos institucijų vaidmuo padedant potencialiems pareiškėjams projektų iniciavimo stadijoje. Aktyvus regioninių sistemos institucijų, ypač jeigu jos gerai išmano regiono specifiką ir konkrečias ūkio sritis, vaidmuo itin svarbus. Artimas ir intensyvus kontaktas su įvairiomis regione veikiančiomis organizacijomis, aktyvi pagalba sprendžiant problemas susijusias ne tik tiesiogiai su ES struktūrinių fondų įsisavinimu, kuria kur kas didesnę pridėtinę vertę regionui ir puikiai papildo ES Sanglaudos politikos administravimo veiklas. Priešingai, tais atvejais, kai paramos procesas yra itin formalizuotas ir sudėtingas, o didžiausias dėmesys teikiamas administravimo procedūroms, mažėja nauda regionui, o pagrindiniu paramos efektyvumo kriterijumi tampa paramos įsisavinimo tempai ir dydis.

Su regioninių organizacijų gebėjimais taip pat glaudžiai susijusios didesnio sistemos decentralizavimo galimybės ir didesnio savarankiškumo laipsnio suteikimas regionams. 2004 - 2006 m. programavimo laikotarpiu daugeliui ES 10 šalių, kurios neturėjo stiprios nacionalinės regionų politikos, nepavyko regionams pilnai perduoti bent dalies ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo funkcijų. Tos šalys, kurios regioninius subjektus vis tik įtraukė į ES Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą, vis tik teko pakankamai daug funkcijų (tame tarpe ir kontrolės) palikti centrinio lymens institucijoms. Tokia daugiaplanė sistema (kai, pavyzdžiui, tarpinės institucijos funkcijos dalinamos tarp kelių subjektų tiek horizontaliu, tiek ir vertikaliu būdais) įnešė pakankamai daug painiavos ir apsunkino paramos administravimą.

REKOMENDACIJOS:

Planuojant dalį ES sanglaudos valdymo ir įgyvendinimo sistemos funkcijų decentralizuoti ir perkelti į regioninį lygmenį, itin svarbu iš anksto užtikrinti regioninių institucijų kompetencijas. Šios regioninės institucijos turėtų atlikti ne tik griežtai apibrėžtas paramos administravimo funkcijas (gali būti tiesiog neracionalu santykinai nedidelėje šalyje kurti organizacijas, kurios atkartoja centrinių institucijų funkcijas ir nekuria pridėtinės vertės regionui), bet ir būti svarbus veikėjas regiono vystymo veiklose, kam reikalingos plačios kompetencijos. Šiuo tikslu, rekomenduojama organizacijų žmogiškuosius išteklius planuoti šakinių kompetencijų, žinių ir praktinės patirties konkrečiose ūkio srityse pagrindu, administracinius gebėjimus stiprinant bendrųjų mokymų pagalba.

Didesniu ar mažesniu laipsniu į ES sanglaudos valdymo ir įgyvendinimo sistemą įtraukus regionines institucijas, itin svarbu užtikrinti daugumą šių institucijų kiekviename regione teikiamų paslaugų kokybę ir vienodą praktiką aiškinant ES struktūrinių fondų paramos principus, specifinius atvejus ir t.t. Tam neišvengiamai reikalingas glaudus bendradarbiavimas ir nuolatinis regioninių institucijų veiklos ir turinio koordinavimas iš centrinės organizacijos. Sukūrus regioninių organizacijų, atsakingų už sanglaudos politikos įgyvendinimą regionuose, tinklą, iš anksto turi būti paskirta ir centrinė organizacija, kuriai priskiriamos regioninio tinklo valdymo funkcijos ir ji teisiškai įpareigojama prisiimti atsakomybę už šio tinklo veiklos kokybę.

1.8.	Kokius keitimus reikėtų inicijuoti, siekiant tobulinti regionų projektų planavimo ir atrankos reglamentavimą bei procedūras (jeigu vertinimo metu tokia būtinybė būtų identifikuota)?
------	---

IŠVADOS: visi keitimai įvardinti rekomendacijose pagal vertinimo klausimus

REKOMENDACIJOS: žr. rekomendacijas pagal vertinimo klausimus

2.1.	Ar Vidaus reikalų ministerijos organizacinė struktūra ir administraciniai gebėjimai yra pakankami, siekiant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos efektyvumo?
------	---

IŠVADOS:

LRV nutarime dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punkte numatytą ES struktūrinės paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimo funkciją vykdo VRM Regioninės politikos departamentas. VRM Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus pareigybių schemoje galime išskirti šias su regionų projektų planavimo ir atrankos sistema tiesiogiai

susijusias pareigybes (be skyriaus vedėjo ir pavaduotojo):	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionų projektams skirtų lėšų planavimo ir naudojimo koordinavimas, skyriaus dokumentų bylų tvarkymas; ▪ Regionų projektams skirtų lėšų planavimo ir naudojimo koordinavimas, informavimas ir viešinimas (pakaitinis); ▪ 10 darbuotojų apskrityse - regionų projektams skirtos paramos planavimo ir naudojimo koordinavimas konkrečioje apskrityje. 	
<p>2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos administravimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje vidaus procedūrų vadove detaliau neaprašyta koordinavimo funkcijos įgyvendinimo organizavimas. Taigi nors pareigybės yra priskirtos, tačiau nėra aprašytas detalus koordinavimo funkcijos įgyvendinimo modelis. Organizaciniu požiūriu, būtų tikslingas toks koordinavimo funkcijos įgyvendinimo vidaus organizavimo modelio aprašymas.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Parengti VRM vykdomos koordinavimo funkcijos (pagal LRV nutarimo dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo 3.2 punktą) įgyvendinimo vidaus organizavimo modelį. Modelyje turėtų būti detalizuota, konkretesnės koordinavimo funkcijos, darbo organizavimo aprašymas, santykiai su kitais regionų projektų planavimo ir atrankos sistemos dalyviais.</p>	
2.2.	Ar regionų plėtros tarybų sekretoriatų administraciniai gebėjimai yra pakankami, atliekant jiems priskirtas funkcijas regionų projektų atrankos etape?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Sekretoriatai projektų atrankos etape atlieka organizacinio ir analitinio pobūdžio funkcijas. Viena iš sekretoriato funkcijų - projektinių pasiūlymų atitikties reikalavimams vertinimas. Vertinimo turinys ir tvarka vykdomi pagal kiekviename regione nustatytą tvarką, kuri praktikoje gali iš dalies kisti priklausomai nuo konkretaus PFSA ir sekretoriato darbuotojų kompetencijų atitinkamose srityse. Nuo darbuotojų kompetencijos didele dalimi priklauso, kaip jie atliks projektinio pasiūlymo vertinimą ir atliks prevencinį darbą - kad pareiškėjas parengs reikalavimus atitinkančią paraišką, jei šis projektas bus atrinktas. Sekretoriato darbuotojai nėra visų intervencijos sričių, remiamų pagal regionines priemones, specialistai. Platesniam projektinio pasiūlymo vertinimui ir pareiškėjų konsultacijoms sekretoriatų darbuotojų žinios ne visada pakankamos, o tematika nesusijusi su jų įprasto darbo funkcijomis. Kitų funkcijų atlikimui sekretoriatų darbuotojams didesnių problemų nekyla.</p> <p>Jeigu būtų nustatyta, kad sekretoriatų darbuotojai atlieka tik pirminį projektinių pasiūlymų peržiūrėjimą, tačiau jo nevertina, sekretoriatų darbuotojų kompetencijos yra pakankamos.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Rekomenduotina aprašyti projektinių pasiūlymų vertinimo turinį, tvarką ir darbuotojų funkcijas.</p>	
2.3.	Ar tarpinių institucijų, planuojančių veiksmų programų prioritetų ir priemonių, pagal kurias vykdomi regionų projektai, įgyvendinimą, bendradarbiavimas 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamas? Kokie galėtų būti papildomi instrumentai tarpinstituciniam bendradarbiavimui užtikrinti?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Tarpinstitucinis bendradarbiavimas Lietuvoje yra viena iš problemų, sąlygojančių žemesnį viešojo administravimo ir viešosios politikos įgyvendinimo efektyvumą. 2007-2013 metais ES struktūrinių fondų valdymo ir įgyvendinimo sistemoje tarpinstitucinio bendradarbiavimo schemą nulemia ES teisės aktai ir iš dalies formuoja patirtis, įgyta 2004-2006 metais ES struktūrinių fondų finansinio periodo metu. Patirtis, įgyta ankstesniame periode, ir LR finansų ministerijos, kaip vadovaujančiosios ir koordinuojančiosios institucijos, lyderystė ir funkcijų delegavimo tvarka nulėmė pakankamai efektyvų vertikalų tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Vis dėlto horizontalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas ES struktūrinių fondų programavimo bei įgyvendinimo etapuose išlieka ribotas (žr. 1.1. klausimo programavimo ir partnerystės principo taikymo išvadas). Nors bendradarbiavimo instrumentai reglamentuoti, tačiau faktinis realizavimas nėra tenkinantis, tai labai priklauso nuo institucijų</p>	

tarpusavio bendradarbiavimo patirties ir administracinių gebėjimų.

VRM, kaip regionų projektų atrankos sistemos koordinatorius, susidūrė su naujais bendradarbiavimo iššūkiais. VRM koordinavimo funkcijos ir bendradarbiavimo instrumentai Vyriausybės nutarimuose detaliau neregamentuoti. Iš esmės tai sudaro galimybę VRM pačiai formuoti koordinavimo funkcijų pobūdį, numatyti ir suderinti bendradarbiavimo su tarpinėmis institucijomis instrumentus regionų projektų srityje. Tikslinga apibrėžti VRM kaip koordinatoriaus teises ir pareigas kitų tarpinių institucijų atžvilgiu šiuose etapuose: programavime (regioninių priemonių planavime), taikant partnerystės principą, vykdant projektų atranką, stebėsenos ir vertinimo procesuose.

Dar vienas svarbus bendradarbiavimo aspektas - tarpinių institucijų ir regionų bendradarbiavimas. Jis svarbus visuose etapuose, ypač finansavimo priemonės dokumentų (PFSA) rengimo etape. Priemonių finansavimo sąlygų aprašo rengimas yra ministerijos ar kitos valstybės institucijos, atsakingos už konkrečią priemonę, jurisdikcijoje. Teisiškai jos yra įpareigos bendradarbiauti tik su atitinkama įgyvendinančiąja institucija. Į projektų finansavimo sąlygų aprašo rengimą regionų atstovai įtraukiami labai retai, todėl neišnaudojamos galimybės išgirsti regionų poreikius ir pasiūlymus.

REKOMENDACIJOS:

Efektyviam koordinavimo funkcijos įgyvendinimui tikslinga detalizuoti VRM kaip koordinatoriaus santykį su kitais sistemos dalyviais. Parengtas ir su kitomis institucijomis suderintas VRM regionų priemonių koordinavimo modelis turėtų apimti VRM koordinavimo funkcijų detalizavimą visuose etapuose: programavime (regioninių priemonių planavime), taikant partnerystės principą, vykdant projektų atranką, stebėsenos ir vertinimo procesuose.

Planuojant regionines priemones ir rengiant jų PFSA, regionų atstovai galėtų būti įtraukti į diskusijas taikant aktyvios partnerystės principą, traktuojant juos kaip socialinius- ekonominius partnerius. Tai leistų ministerijoms ir kitoms valstybės institucijoms gauti daugiau rekomendacinio pobūdžio pasiūlymų ir parengti geriau su konkrečiais poreikiais ir problemomis suderintus PFSA. Ministerijų ir kitų valstybės institucijų sektorines žinias galėtų sustiprinti regionų atstovų rekomendacijos, susijusios su konkrečiomis problemomis, su kuriomis susiduriama vietos lygmeniu.

2.4.

Ar regionų plėtros tarybų įtraukimas į regionų projektų planavimo ir atrankos procesą 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu yra pakankamas, siekiant įgyvendinti subsidiarumo principą?

IŠVADOS:

Subsidiarumo principas pirmiausia įgyvendinamas per priemonių, kurios bus planuojamos ir įgyvendinamos regioninio planavimo būdu, pasirinkimą. Pažymėtina, kad vienas iš kriterijų, pagal kurį ministerijos sprendė, kurias priemones įgyvendinti regionų projektų planavimo būdu, buvo subsidiarumo kriterijus.

Visgi žinant, kad ES struktūrinės lėšos sudaro didelę viešųjų investicijų į regionus dalį, o paramą reglamentuojančiuose dokumentuose įprastai yra reikalavimas, kad į ES paramą pretenduojantys projektai atitiktų regionų plėtros planus, pastarieji dokumentai yra pakankamai aiškiai orientuoti į galimybes pretenduoti į ES paramą. Esama strateginio planavimo praktika bei regionų poreikis gauti kuo daugiau struktūrinių investicijų, nulemia tai, kad regioninė politika įgyvendinama iš esmės „iš viršaus į apačią“ principu ir regionams tam tikra prasme paliekama tik dalinė sprendimo teisė, t.y. dėl regione / regionuose remiamų sričių nusprendžiama centralizuotai, o patys regionai tik pasirenka, kokius objektus kiekvienoje nustatytoje srityje jie laiko prioritetiniais. Šiuo požiūriu, ES struktūrinių fondų lėšos gali būti traktuojamos labiau kaip tam tikros strateginės gairės, negu įrankis kiekvieno regiono savarankiškai suplanuoti plėtrai. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad Lietuva ES regioninės politikos atžvilgiu yra vienas regionas, o nacionalinėje regioninėje politikoje kol kas didesnę regionų vystymosi kryptį įvairovę taip pat sunku pastebėti, toks mechanizmas atrodo pakankamai logiškas.

REKOMENDACIJOS:

Stiprinti regioninį strateginį planavimą, kad regiono plėtros planai ir savivaldybių plėtros planai realiai atspindėtų regiono poreikius, o jų parengtumo laipsnis ir kokybė būtų pakankama formuojant nacionalinio strateginio planavimo dokumentus.

2.6.	Kokius administravimo sistemos, užtikrinančios regionų projektų planavimą ir atranką, keitimus reikėtų inicijuoti (jeigu vertinimo metu tokia būtinybė būtų identifikuota)?
IŠVADOS: visi keitimai įvardinti rekomendacijose pagal vertinimo klausimus	
REKOMENDACIJOS: žr. rekomendacijas pagal vertinimo klausimus	
papildomas	Ar regioninė atranka yra tinkamas būdas užtikrinti didžiausią paramos naudą regionams?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Vykdytos pareiškėjų (savivaldybių administracijų, apskričių, kitų pareiškėjų) elektroninės apklausos metu buvo prašoma palyginti tris projektų atrankos būdus ir palyginti kiekvienu atveju atrinkamų projektų naudingumą socialiniu, ekonominiu ar aplinkosauginiu aspektu ir įvertinti paramos lėšų panaudojimo efektyvumą. Regionų projektų atrankos sistema buvo įvertinta geriau nei valstybės planavimo ir konkursinis būdas. Taikant 5 balų skalę, regione atrinkamų projektų naudingumas įvertintas 4,1, o lėšų panaudojimo efektyvumas - 4,2. Valstybės planavimo būdu atrinktų projektų naudingumas įvertintas 3,4, lėšų panaudojimo efektyvumas - 3,6. Konkursinė atranka atitinkamai įvertinta 2,6 ir 3. Vis dėlto reikia kritiškai vertinti šiuos respondentų atsakymus, kadangi vertinimo objektas yra glaudžiai susijęs su jų vykdomomis funkcijomis. Tačiau šie atsakymai informuoja, kad esminių sunkumų ar nuokrypių nuo kitų projektų atrankos būdų, regioninėje planavimo ir įgyvendinimo sistemoje nėra.</p> <p>Regioninis planavimas iš esmės priklauso nuo strateginio planavimo kokybės regiono ir savivaldos lygiu. Regioninio planavimo gebėjimai stiprėja ir tai sudaro prielaidas efektyviam regioninės politikos įgyvendinimui, pasinaudojant ES struktūrinių fondų finansavimo galimybėmis.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Stiprinti regioninį strateginį planavimą, kad regiono plėtros planai ir savivaldybių plėtros planai realiai atspindėtų regiono poreikius, o jų parengtumo laipsnis ir kokybė būtų pakankama formuojant nacionalinio strateginio planavimo dokumentus.</p>	
papildomas	Ar pakankamai aiški ir apibrėžta projektų atranka vykdoma regionų plėtros tarybų?
<p>IŠVADOS:</p> <p>Vykdytos pareiškėjų (savivaldybių administracijų, apskričių, kitų pareiškėjų) elektroninės apklausos metu buvo prašoma įvertinti projektų atrankos procesą, vykdomą regiono plėtros taryboje pagal aiškumo, tinkamumo ir skaidrumo kriterijus. 5 balų skalėje atrankos proceso aiškumas įvertintas 4,5, tinkamumas - 4,3, o skaidrumas - 4,4 balais. Vis dėlto reikia kritiškai vertinti šiuos respondentų atsakymus, kadangi vertinimo objektas yra glaudžiai susijęs su jų vykdomomis funkcijomis. Tačiau šie atsakymai informuoja, kad iš esmės projektų atranka, vykdoma regiono plėtros tarybų, vertintina gerai.</p> <p>Regionų plėtros tarybų vykdoma atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios gali pasirinkti, kokius papildomus instrumentus ir procedūras naudoti, kad konsensuso principu ir balsavimo procedūra būtų atrinkami regionui naudingiausi projektai. Tai reglamentuoja regioniniai dokumentai, kuriuos kiekvienas regionas rengia ir tvirtina regiono plėtros taryboje.</p> <p>Regionai skirtingai sprendžia klausimą, ar reikia iš anksto nustatyti paramos limitus regiono viduje, t.y. konkrečios priemonės atveju nustatyti maksimalias paramos sumas kiekvienai iš regiono savivaldybių ir apskrities viršininko administracijai. Šėsiuose regionuose regionų plėtros tarybos iš anksto nepatvirtina paramos limitų regiono viduje. Paramos sumos gali varijuoti priklausomai nuo savivaldybių ir apskrities viršininko administracijos teikiamų projektų naudingumo. Keturiuose regionuose regionų plėtros tarybos, prieš vykdydamos projektų atranką, patvirtina paramos limitus regiono viduje ir nustato maksimalias sumas kiekvienai iš savivaldybių ir apskrities viršininko administracijai. Projektai atrinkami laikantis nustatytų limitų, išskyrus atskirus atvejus, kai regiono plėtros taryba susitaria kitaip.</p> <p>Dar vienas esminis reglamentavimo skirtumas - kaip regionai sprendžia, kokiu būdu atrinkti</p>	

<p>naudingiausius projektus. Projektus atranka regiono plėtros taryba posėdžio metu, tačiau iki posėdžio atliekami tam tikri paruošiamieji darbai. Dažniausiai regionai projektų reikšmei įvertinti taiko projektų svarbos nustatymo kriterijus. Keturiuose regionuose projektų svarbos kriterijai nėra tvirtinami, taikomi kiti projektų naudos nustatymo metodai, pavyzdžiui, darbo grupių sudarymas ir aiškinamojo rašto parengimas. Dviejų regionų teisės aktuose nėra įvardinti taikomi projektų atrankos metodai.</p> <p>Regionų projektų atrankos tvarkos aprašas ir regioniniai teisės aktai iš esmės pakankamai ir tinkamai reglamentuoja regionų plėtros tarybų funkciją atrinkant projektus ir teikiant savo išvadas finansavimą skiriančioms institucijoms dėl pasiūlymo regiono projektus finansuoti iš ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Galutinis atrankos sprendimas yra priimamas regiono plėtros taryboje balsuojant tarybos nariams. Siekiant didesnio regionų projektų efektyvumo ir tęstinumo reikėtų užtikrinti regionų projektų atrankos procedūrų ir naudojamų instrumentų stabilumą ir tvarumą.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Skatinti regionų bendradarbiavimą ir keitimąsi patirtimi dėl skirtinguose regionuose taikomų tvarkų atrinkant projektus.</p>	
<p>papildomas</p>	<p>Ar regionų plėtros tarybų ir sekretoriatų organizacinė struktūra ir administraciniai gebėjimai yra pakankami, siekiant projektų atrankos efektyvumo?</p>
<p>IŠVADOS:</p> <p>Regionų plėtros tarybų administracinių gebėjimų vienareikšmiškai įvertinti negalima. Jie skiriasi pagal regionus. Pažymėtina tai, kad sekretoriatų ir/ar sudaromų darbo grupių atliekamas darbas reikšmingai papildo regiono plėtros tarybų narių atliekamas funkcijas ir sukuria prielaidas efektyviam darbui.</p> <p>Sekretoriatai projektų atrankos etape atlieka organizacinio ir analitinio pobūdžio funkcijas. Viena iš sekretoriato funkcijų - projektinių pasiūlymų atitikties reikalavimams vertinimas. Vertinimo turinys ir tvarka vykdomi pagal kiekviename regione nustatytą tvarką, kuri praktikoje gali bent iš dalies kisti priklausomai nuo konkretaus PFSA ir sekretoriato darbuotojų kompetencijų atitinkamose srityse. Nuo darbuotojų kompetencijos didele dalimi priklauso, kaip jie atliks projektinio pasiūlymo vertinimą ir atliks prevencinį darbą, kad pareiškėjas parengs reikalavimus atitinkančią paraišką, jei šis projektas bus atrinktas. Sekretoriato darbuotojai nėra visų intervencijos sričių, remiamų pagal regionines priemones, specialistai. Platesniam projektinio pasiūlymo vertinimui ir pareiškėjų konsultacijoms sekretoriatų darbuotojų žinios ne visada pakankamos, o tematika nesusijusi su jų įprasto darbo funkcijomis. Kitų funkcijų atlikimui sekretoriatų darbuotojams didesnių problemų nekyla.</p> <p>Jeigu būtų nustatyta, kad sekretoriatų darbuotojai atlieka tik pirminį projektinių pasiūlymų peržiūrėjimą, tačiau jo nevertina, sekretoriatų organizacinė struktūra ir administraciniai gebėjimai.</p> <p>Viena iš pastebimesnių rizikų - sekretoriatai iš esmės yra atskiros institucijos ir nėra plačiau koordinuojamos tarpusavyje (žmogiškųjų išteklių kompetencijų, paslaugų kokybės, taikomų procedūrų ir instrumentų klausimais). Toks modelis galbūt nekeltų didesnių klausimų, jeigu kiekvienas regionas įgyvendintų atskiras priemones ar pan. Tačiau dabartinėje iš esmės centralizuotoje sistemoje, kuomet galutiniame etape visos projektų paraiškos, o vėliau ir projektų įgyvendinimas yra vykdomi centrinėse institucijose, toks sąlyginio savarankiškumo suteikimas labai siaurai valdymo ir įgyvendinimo sistemos daliai (juolab kad paskui visi projektai vėl vertinami pagal bendrą tvarką) tik sukelia daugiau neaiškumų ir sunkumų.</p>	
<p>REKOMENDACIJOS:</p> <p>Rekomenduojama nustatyti, kad sekretoriatai atlieka tik pirminį pateikto projektinio pasiūlymo vertinimą, nustatydami ar projektiniame pasiūlyme numatytos veiklos atitinka PFSA (pačiu bendriausiu požiūriu), ar tinkamas pareiškėjas ir ar projektas atitinka savivaldybės / regiono strateginius dokumentus.</p> <p>Rekomenduotina aprašyti projektinių pasiūlymų vertinimo turinį, tvarką ir darbuotojų funkcijas.</p>	

APIBENDRINTOS VERTINIMO IŠVADOS

1. VRM, kaip regionines priemones koordinuojančios institucijos, vaidmuo, planuojant kitų ministerijų atsakomybėje esančias regionines priemones, buvo ribotas. Išskyrus atskirus atvejus, planuojant ir įgyvendinant regionines priemones, stokojama VRM, kaip institucijos, atsakingos už nacionalinę regioninę politiką, horizontalaus koordinavimo. Šią situaciją iš dalies nulemia faktas, kad ES sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistemą Lietuvoje 2007-2013 m. laikotarpiu reglamentuojančiuose dokumentuose Vidaus reikalų ministerijai priskirta ES paramos, skirtos regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimo funkcija, tačiau šios funkcijos turinys ir įgaliojimai VRM nėra detalizuoti. Kita vertus, nacionaliniu lygmeniu VRM yra atsakinga už nacionalinės regioninės politikos intervencijos kryptis bei nacionalinės regioninės politikos stiprinimą tiek centriniu, tiek regionų ir savivaldos lygmeniu (iš apačios į viršų). Be regioninės politikos formavimo ir koordinavimo funkcijų, kurios priskirtos nacionaliniais teisės aktais, VRM taip pat atlieka tiesioginį darbą apskrityse per Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus vyriausiuosius specialistus, įdarbintus kiekvienoje apskrities viršininko administracijoje. Netgi neturint griežtai apibrėžtų privalomų regionų projektų koordinavimo funkcijų, būtent nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo instrumentais VRM būtų pajėgi labiau sinchronizuoti regionų plėtros tarybų ir jų sekretoriatų veiklą.

VRM funkcijų, koordinuojant regionines priemones, neapibrėžtumas išlieka ir VRM vidaus dokumentuose (departamento bei skyriaus nuostatuose, procedūrų vadove). Minėtuose dokumentuose taip pat faktiškai neatskiriamos VRM kaip tarpinės institucijos ir regioninių priemonių koordinatoriaus funkcijos.

2. Siekis regionus plačiau įtraukti į sanglaudos politikos planavimo, valdymo ir įgyvendinimo etapus, kol kas yra ribojamas nacionalinėje politikoje įsitvirtinusio „iš viršaus į apačią“ principo. Sanglaudos politikos valdymo ir įgyvendinimo sistema nėra visiškai atskiras elementas ir veikia nacionalinės sistemos sukurtose sąlygose. Nepakankamai įsitvirtinęs regioninis planavimas ir jo svarba formuojant šalies prioritetus nulemia tai, kad regionų savarankiškumas planuojant struktūrines investicijas yra apribotas iš anksto tarpinių institucijų nustatytų ir patvirtintų investavimo kryptių ir tam tikra dalimi apimčių. Visgi didesnį regionų indėlį planuojant struktūrinės paramos investavimo kryptis galėtų sustiprinti plačiau įgyvendinamas partnerystės principas. Neformali partnerystė turėtų būti plėtojama tiek programavimo, tiek ir prioritetų bei priemonių planavimo etape. Viena iš galimų partnerystės principo įgyvendinimo kryptių - tarpinių institucijų konsultacijos su regionais rengiant PFSA. Tai kol kas taikoma labai retai, nepaisant to, kad potencialių pareiškėjų ratas yra pakankamai siauras ir iš anksto aiškus.

3. Regionų subjektų, dalyvaujančių regionų atrankos sistemoje, koordinavimui trūksta nuoseklumo. Poreikis labiau koordinuoti ir derinti atskirų regionų veiksmus, neturėtų reikšti savivaldos/regionų savarankiškumo mažinimo. Tai labiausiai susiję su administravimo proceso koordinavimu. Viena iš šiuo metu pastebimų problemų - sekretoriatų veikla, jų teikiamos konsultacijos projektinių pasiūlymų rengimo ir apibendrinimo metu faktiškai nekoordinuojamos tarpusavyje. Kilus neaiškumams, dažniausiai kiekvienas sekretoriatas atskirai bendrauja su tarpine ar įgyvendinančiąja institucija, atsakingomis už konkrečias priemones, atskirai aiškina PFSA reikalavimus, savo nuožiūra konsultuoja pareiškėjus bei teikėjus ir pan. Atsižvelgiant į tai, kad visi regionai įgyvendina tas pačias priemones pagal tas pačias veiksmų programas, bet kokia informacija nuo pat PFSA patvirtinimo turėtų būti vienoda ir suderinta. Tam būtinas vienodas informacijos koordinavimas ir perdavimas visiems regionų projektų atrankos sistemos dalyviams.

Remiantis teisės aktais, įtvirtinta atsakomybės ir funkcijų, įgyvendinant 2007 - 2013 m. struktūrinę paramą ir veiksmų programas, pasiskirstymo tarp institucijų schema, informacijos sisteminimo ir sklaidos veiklos gali būti realizuojamos VRM. Ši funkcija taip pat numatyta ir VRM Regioninės plėtros departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus nuostatuose. Regionuose ši funkcija gali būti realizuojama per Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų skyriaus darbuotojus, dirbančius kiekvienoje apskrityje, aiškiai apibrėžus šių darbuotojų funkcijas sekretoriatų darbe.

4. Galimą pareiškėjams ir teikėjams teikiamos informacijos ir konsultacijų asimetriją dar labiau sustiprina tas faktas, kad, remiantis Administravimo ir finansavimo taisyklėmis, pareiškėjai teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją, o įgyvendinančioji institucija pareigą informuoti pareiškėją projekto rengimo ir susijusiais klausimais įgyja tik po to, kai pareiškėjui pranešama, kad jo projektas yra įtrauktas į regiono projektų sąrašą. Tuo tarpu informavimas ir konsultavimas projektinių pasiūlymų teikimo metu plačiau nereglamentuotas ir praktikoje įprastai atliekamas sekretoriatų.

5. Regionų projektų atrankos tvarkos aprašo nuostatos dėl projektinių pasiūlymų apibendrinimo regiono plėtros tarybų sekretoriatuose nėra pakankamai aiškios. Nors kiekvienas regionas patvirtina tvarką, koku būdu turi būti tikrinami projektiniai pasiūlymai, tačiau pažymėtina, kad sekretoriatai susiduria su neaiškumu, kiek detaliai ir giliai jie turi tikrinti projektinius pasiūlymus jų apibendrinimo metu. Juolab, kad pagal patvirtintus regionų projektų sąrašus, parengus paraiškas, įgyvendinančiosiose institucijose pateiktų paraiškų vertinimas atliekamas visa apimtimi, t.y. nepriklausomai nuo to, kokia apimtimi projektiniai pasiūlymai buvo tikrinami sekretoriatuose. Tai nėra efektyvu administracinių sąnaudų prasme, taip pat gali kelti tam tikrą sumaištį, susijusią su pakartotiniu informacijos pateikimu bei neaiškia atsakomybe, pareiškėjų tarpe.

6. Nepakankamai detalizuotos ir apibrėžtos teisės aktuose naudojamos sąvokos ir teiginiai, sukelia ir daugiau nesklandumų. Regionų projektų atrankos apraše nustatyta, kad, išskyrus kelis išvardintus atvejus, regiono plėtros taryba gali *keisti* patvirtintą regiono projektų sąrašą ne anksčiau kaip po metų nuo regiono projekto sąrašų patvirtinimo. Praktikoje poreikis keisti regionų projektų sąrašus atsiranda kur kas dažniau (pavyzdžiui, pareiškėjai nespėja parengti paraiškos iki planuoto ir projektų sąrašė įrašyto termino), todėl, siekiant išvengti minėtos Regionų projektų atrankos aprašo nuostatos, regionų plėtros tarybų atliekami taisymai patvirtintame projektų sąrašė vadinami regionų projektų sąrašė *tikslinimu*. Nepaisant to, kad vadinamieji tikslinimai dažniausiai savo turiniu yra greičiau keitimai³⁹.

7. Regionų plėtros tarybų vykdoma projektų atranka grįsta konsensuso principu ir balsavimo procedūra. Regionų plėtros tarybos pačios pasirenka, kokius atrankos instrumentus ir procedūras naudoti, kad atrinktų regionui naudingiausias projektus, ir šias procedūras patvirtina regiono tvarkose ir aprašuose. Praktika tarp skirtingų regionų ženkliai skiriasi. Dalis regionų taiko aiškiai apibrėžtus kiekybinius projektų naudingumo nustatymo metodus, kiti labiau linkę dėl projektų naudoti spęsti taikant kokybinius atrankos metodus. Ši skirtinga regionuose taikoma projektų atrankos praktika yra vienas svarbesnių regionų savarankiškumo požymių ir iš dalies realizuoja subsidiarumo principą projektų atrankos sistemoje.

³⁹ Remiantis Lietuvių kalbos žodynu, *keisti* reiškia „mainyti, daryti mainus, daryti kitokį, perdirbti“, tuo tarpu *tikslinti* - „daryti aiškesnį, tikslesnį, apibrėžtesnį“

1 priedas

Vertinimo informacijos šaltiniai

Vertinimo metu atlikti interviu:

1. Interviu su Vilniaus regiono plėtros tarybos sekretoriato atstovais
2. Interviu su LR ūkio ministerijos Europos Sąjungos struktūrinės paramos departamento atstovais
3. Interviu su Marijampolės regiono plėtros tarybos sekretoriato atstovais
4. Interviu su paramos fondo Europos socialinio fondo agentūra Projektų valdymo skyriaus atstovu
5. Interviu su viešosios įstaigos Centrinė projektų valdymo agentūra Struktūrinės paramos departamento atstovais
6. Interviu su Šiaulių regiono plėtros tarybos sekretoriato atstovu
7. Interviu su LR vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamento Struktūrinių fondų valdymo skyriaus atstovais
8. Interviu su LR švietimo ir mokslo ministerijos Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento atstovais
9. Interviu su LR finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo departamento atstovais

Nagrinėti vyriausybės nutarimai ir kiti nacionalinio lygmens teisės aktai:

- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 „Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 788 „Dėl Ekonomikos augimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimo Nr. 787 „Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“
- LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-066 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“
- LR Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“
- LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 352 „Dėl Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regionų projektų atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo“
- LR Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“
- LR Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“
- LR Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“

- LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimo Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“
- LR Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimas Nr/ IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“
- Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti
- LR Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategijos“

Regionų projektų planavimą ir atranką reglamentuojantys regionų dokumentai:

Vilniaus regiono:

1. Regiono projektų, finansuotinių pagal sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ įgyvendinimo priemonę „Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas“, atrankos kriterijai, patvirtinta Vilniaus regiono plėtros tarybos 2009 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. 10.9-32
2. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių projektinių pasiūlymų pateikimo regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarka, patvirtinta Vilniaus regiono plėtros tarybos 2008 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. 10.9-2 (aktuali redakcija 2009 m. vasario 6 d. Vilniaus regiono plėtros tarybos sprendimas Nr. 10.9-17)
3. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių regiono projektų atrankos, sąrašų sudarymo bei šių projektų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarka, patvirtinta Vilniaus regiono plėtros tarybos 2008 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. 10.9-3 (aktuali redakcija Vilniaus regiono plėtros tarybos 2009 m. vasario 6 d. sprendimu Nr. 10.9-18)
4. Vilniaus regiono plėtros tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Vilniaus regiono plėtros tarybos 2008 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. 10.9-4 (pakeistas 2009 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. 10.9-59)
5. Vilniaus regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinta Vilniaus regiono plėtros tarybos 2008 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. 10.9-4

Telšių regiono:

1. Projektinių pasiūlymų pateikimo Telšių regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Telšių regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarka, patvirtinta Telšių regiono plėtros tarybos 2008 m. gegužės 29 d. sprendimu Nr. P.25-9
2. Telšių regiono plėtros tarybos darbo reglamentas, patvirtinta Telšių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. T1-51
3. Telšių regiono plėtros tarybos nuostatai

Tauragės regiono:

1. Tauragės regiono plėtros tarybos darbo grupės darbo reglamentas, patvirtinta Tauragės regiono plėtros tarybos 2008 m. lapkričio 6 d. sprendimu Nr. R1-45 (Tauragės regiono plėtros tarybos 2009 m. balandžio 22 d. sprendimo Nr. R1-65 redakcija)
2. Tauragės regiono plėtros tarybos socialinių ir ekonominių partnerių statusas, patvirtinta Tauragės regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio mėn. 26 d. sprendimu Nr. R1-31
3. Tauragės regiono plėtros tarybos darbo reglamentas, patvirtinta Tauragės regiono plėtros Tarybos 2007 m. birželio mėn. 26 d. Sprendimu Nr. R1-31

4. Tauragės regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinta Tauragės regiono plėtros Tarybos 2007 m. birželio mėn. 26 d. sprendimu Nr. R1-31
5. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių projektinių pasiūlymų pateikimo Tauragės regiono plėtros tarybai, projektinių pasiūlymų apibendrinimo Tauragės regiono plėtros tarybos sekretoriatare, regiono projektų sąrašų sudarymo ir tvirtinimo tvarka, patvirtinta Tauragės regiono plėtros tarybos 2008 m. gegužės 27 d. sprendimu Nr. R1-38 (Tauragės regiono plėtros tarybos 2009 m. balandžio 22 d. sprendimo Nr. R1-68 nauja redakcija)

Kauno regiono:

1. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių projektinių pasiūlymų pateikimo Kauno regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Kauno regiono plėtros tarybos sekretoriatare tvarka, patvirtinta Kauno regiono plėtros tarybos 2009 m. balandžio 21 d. sprendimu Nr. 1
2. Kauno regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinta Kauno regiono plėtros tarybos 2001 m. spalio 19 d. sprendimu Nr. 1
3. Kauno regiono plėtros tarybos darbo reglamentas
4. Kauno apskrities viršininko administracijos regioninės plėtros departamento nuostatai, patvirtinti Kauno apskrities viršininko 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. V-261

Marijampolės regiono:

1. Darbo grupės, koordinuojančios Marijampolės regiono projektų planavimą, darbo reglamentas, patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2008 m. gegužės 23 d. sprendimu Nr. TS-6
2. Sprendimas „Dėl rekomenduojamų Europos Sąjungos 2007-2013 m. Struktūrinės paramos paskirstymo regione kriterijų patvirtinimo“, patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2008 m. liepos 16 d. sprendimu Nr. TS-9
3. Projektinių pasiūlymų pateikimo Marijampolės regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Marijampolės regiono plėtros tarybos sekretoriatare tvarka, patvirtinta Marijampolės regiono plėtros tarybos 2008 m. gegužės 23 d. sprendimu Nr. TS-7
4. Sprendimas „Dėl Marijampolės regiono plėtros tarybos 2008 m. Sausio 30 d. Sprendimo nr. TS-4 „Dėl darbo grupės sudarymo“ pakeitimo“, patvirtintas 2008 m. gegužės 23 d., Nr. TS-5

Panevėžio regiono:

1. Panevėžio regiono projektinių pasiūlymų pateikimo Panevėžio regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Panevėžio regiono plėtros tarybos sekretoriatare tvarka, patvirtinta Panevėžio regiono plėtros tarybos 2008 m. birželio 10 d. sprendimu Nr. R2-6
2. Panevėžio regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinta Panevėžio regiono plėtros tarybos 2008 m. sausio 4 d. sprendimu Nr. R 2-4
3. Panevėžio regiono plėtros tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2007 m. lapkričio 6 d. sprendimu Nr. R 2-4

Alytaus regiono:

1. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuotinių projektinių pasiūlymų pateikimo Alytaus regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo bei regiono projektų sąrašo projekto parengimo Alytaus regiono plėtros tarybos sekretoriatare tvarka, patvirtinta Alytaus regiono plėtros tarybos 2008 m. gegužės 23 d. posėdyje (sprendimas Nr. (1.5)-2R-1)

2. ES struktūrinių fondų paramos sumų paskirstymo kriterijai Alytaus regiono projektams, pritarta Alytaus regiono plėtros tarybos 2008 m. liepos 17 d. posėdyje sprendimu Nr.(1.5)-3R- 5

Utenos regiono:

1. Utenos regiono plėtros tarybos darbo reglamentas, patvirtinta Utenos regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio 26 d. sprendimu Nr.153-3.
2. Utenos regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinta tenos regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio 26 d. sprendimu Nr.153-2
3. Projektinių pasiūlymų pateikimo Utenos regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Utenos regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarka, patvirtinta Utenos regiono plėtros tarybos 2008 m. birželio 12 d. sprendimu Nr. 153-7

Šiaulių regiono:

1. Europos Sąjungos fondų ir Lietuvos Respublikos Valstybės biudžeto lėšomis finansuotųjų Projektinių pasiūlymų pateikimo Šiaulių regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Šiaulių regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarka, patvirtinta 2008 m. gegužės 26 d. Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. R-8. 8 priedai.
2. Šiaulių regiono plėtros tarybos nuostatai, patvirtinti Šiaulių regiono plėtros tarybos 2001 m. sausio 23 d. sprendimu Nr. 2

Klaipėdos regiono:

1. Projektinių pasiūlymų pateikimo Klaipėdos regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Klaipėdos regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarkos aprašas.
2. Klaipėdos regiono plėtros tarybos sprendimas „Dėl projektinių pasiūlymų pateikimo Klaipėdos regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Klaipėdos regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarkos aprašo patvirtinimo ir darbo grupių sudarymo“.
3. Klaipėdos regiono plėtros tarybos sprendimas „Dėl Klaipėdos regiono plėtros tarybos 2003 m. rugpjūčio 26 d. sprendimo Nr.S-03-01 „Dėl Klaipėdos regiono plėtros tarybos nuostatų ir darbo reglamento tvirtinimo“ papildymo“.
4. Klaipėdos regiono plėtros tarybos sprendimas „Dėl projektinių pasiūlymų pateikimo Klaipėdos regiono plėtros tarybai ir projektinių pasiūlymų apibendrinimo Klaipėdos regiono plėtros tarybos sekretoriате tvarkos aprašo pakeitimo“.
5. Klaipėdos regiono plėtros tarybos nuostatai.
6. Klaipėdos regiono plėtros tarybos darbo reglamentas.

Kiti šaltiniai

Programavimo dokumentai

Joint Regional Operational Programme of the Czech Republic for 2004-2006

Operational Programme for Regional Development 2004-2006, Republic of Hungary

Estonian Single Programming Document 2004-2006

Estonian Single Programming Document 2004-2006, Programme Complement

Kita

Ex post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2004-06 co-financed by the ERDF, European Policies Research Centre, University of Strathclyde

Arūnas Grumadas *Nacionalinės ir Europos Sąjungos regioninės politikos derinimas naujose šalyse narėse ir Lietuvos nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo perspektyvos 2007-2013 metais*, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Regioninės politikos departamentas

Balázs Lóránd *Cohesion Policy in Hungary according to the First National Development Plan*, Faculty of Business and Economics University of Pecs, Hungary

Regional Policy in Hungary. Institutional Preparations for EU Accession, Budapest Corvinus University

Institutional ROP-Structures in the Czech Republic and Hungary, Ecorys

Regional Policy in the Czech Republic in the Period Around Its Accession to the European Union, Institute for European Policy Europeum

2 priedas

(Pareiškėjų - savivaldybių administracijų ir apskrities viršininko administracijų klausimynas)

KLAUSIMYNAS

Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas

LR Vidaus reikalų ministerijos užsakymu UAB BGI Consulting atlieka Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos, taikomos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, efektyvumo vertinimą. Vertinimui taikomi įvairūs tyrimo metodai, vienas iš jų - projektų pareiškėjų ir teikėjų apklausa. Vertinimui svarbi projektų pareiškėjų ir teikėjų nuomonė apie regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą. Pateikti duomenys ir nuomonė bus naudojami apibendrintai, užtikrinant gautų duomenų anonimiškumą. Klausimyne pateikiamus atsakymus siekite tik su regioninių projektų planavimo ir atrankos sistema.

Atsakymus prašome pateikti Jums patogiu būdu el. paštu arba faksu iki lapkričio 26 dienos. Iš anksto dėkojame už atsakymus.

1. Kaip vertinate parengtus regionų projektų planavimo priemonių finansavimo sąlygų aprašus (FSA)? Nurodykite vertinimo balą nuo 5 iki 1, kur 5-visiškai pritariu, 1 - visiškai nepritariu.		
	FSA yra aiškus (tai yra nedviprasmiškas, suprantamas ir pan.) <i>Nurodykite vertinimo balą</i>	FSA nustatytos remtinios veiklos atitinka realius savivaldybės, regiono poreikius konkrečioje srityje <i>Nurodykite vertinimo balą</i>
Vidaus reikalų ministerijos FSA		
Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie LRV FSA		
Susisiekimo ministerijos FSA		
Ūkio ministerijos FSA		
Aplinkos ministerijos FSA		
Sveikatos apsaugos ministerijos FSA		
Švietimo ir mokslo ministerijos FSA		
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos FSA		

2. Su kokiomis pagrindinėmis problemomis susiduriate rengdami ir teikdami projektinius pasiūlymus pagal regioninio planavimo priemones? (pažymėkite ne daugiau kaip tris aktualiausias problemas)	
Žymėjimas: X	
	Neaišku kam ir kada teikti projektinius pasiūlymus
	Per trumpi terminai parengti projektinį pasiūlymą
	Per trumpą laiką reikia pateikti keletą projektinių pasiūlymų
	Neaiškus projektinio pasiūlymo teikimo tikslumas

	Neaiškūs projektinio pasiūlymo turinio reikalavimai
	Sudėtinga planuoti darbus, kurie bus atliekami tik po kelerių metų
	FSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėju, projektui) dažnai yra sunkiai įgyvendinamos
	Neaiški projektinių pasiūlymų tikrinimo (vertinimo) tvarka
	Kita (nurodykite)

3. Jeigu esate projektinių pasiūlymų teikėjas, kaip pasirenkate galimus pareiškėjus, kuriems išsiunčiate kvietimus teikti projektinius pasiūlymus (pažymėkite vieną dažniausiai naudojamą variantą)	
Žymėjimas: X	
	Kvietimai išsiunčiami visiems galimiems pareiškėjams, kurių projektai įtraukti į regiono ir (ar) savivaldybės strateginius dokumentus
	Kvietimai išsiunčiami visoms apskrities / savivaldybės teritorijoje veikiančioms organizacijoms (žinomoms teikėjui), kurių veikla atitinka konkretų FSA
	Kvietimai išsiunčiami tik biudžetinėms įstaigoms, pavaldžioms teikėjui
	Kita (nurodykite)

4. Kuriais regiono plėtros tarybos sekretoriato paslaugomis naudojate ir kokios paslaugos Jums būtų aktualios?		
	Kuriomis sekretoriato paslaugomis naudojate? <i>Pažymėkite X</i>	Ar šios paslaugos Jums aktualios? Jei nesinaudojate, ar šios paslaugos jums būtų aktualios ateityje? <i>Nurodykite balą prie paslaugų nuo 5 iki 1, kur 5 - labai aktualios, 1 - visiškai neaktualios</i>
Informavimas apie regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo tvarką		
Išankstinis informavimas apie rengiamus finansavimo sąlygų aprašus		
Konsultacijos rengiant projektinį pasiūlymą		
Konsultacijos rengiant paraišką		
Kita (nurodykite)		

5. Kaip vertinate projektų atrankos (sąrašų sudarymo) procesą, vykdomą regiono plėtros taryboje? Nurodykite balą nuo 5 iki 1, kur 5 - visiškai pritariu, 1 - visiškai nepritariu.	
Nurodykite balą:	
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra aiškūs
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra tinkamas
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra skaidrus

6. Su kokiomis pagrindinėmis problemomis susiduriate rengdami ir teikdami paraiškas pagal regioninio planavimo priemones? (pažymėkite ne daugiau kaip dvi aktualiausias problemas)	
Žymėjimas: X	
	Sunku parengti paraišką taip, kad atitiktų pateiktą projektinį pasiūlymą
	Per trumpą laiką reikia parengti ir pateikti keletą regioninio planavimo paraiškų
	FSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėju, projektui) dažnai yra sunkiai

	įgyvendinamos
	Įgyvendinančioji institucija (agentūra) ir regiono plėtros tarybos sekretoriatas FSA reikalavimus traktuoja skirtingai
	Kita (nurodykite)

7. Ar taikant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą (vykdomą per regionų plėtros tarybas) paramos gavimo projektui procesas yra lengvesnis nei taikant konkursinę atrankos sistemą?	
Žymėjimas: X	
	Taip, ženkliai lengvesnis nei konkursinis
	Taip, šiek tiek lengvesnis nei konkursinis
	Nėra lengvesnis, toks pat kaip ir konkursinis
	Ne, šiek tiek sunkesnis nei konkursinis
	Ne, ženkliai sunkesnis nei konkursinis

8. Į šį klausimą atsakinėkite, tik jei į 7 klausimą atsakėte „taip, ženkliai lengvesnis“ arba „taip, šiek tiek lengvesnis“	
Jūsų manymu, kokios pagrindinės priežastys sąlygoja tai, kad paramos gavimo procesas taikant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą yra lengvesnis nei konkursinis? (nurodykite ne daugiau kaip dvi Jums svarbiausias priežastis)	
Žymėjimas: X	
	Paraiškas reikia rengti tik regiono plėtros taryboje suplanuotiems projektams
	Regiono plėtros tarybos sekretoriato konsultacijos palengvina projektinio pasiūlymo ir paraiškos parengimą
	Regionų projektams taikomi ne tokie griežti paraiškos vertinimo reikalavimai lyginant su konkursu
	Paraiškos vertinimo metu galima detaliau konsultuotis su įgyvendinančiąja institucija (agentūra) ir tai palengvina paraiškos galutinį parengimą
	Kita (nurodykite)

9. Pateikite savo nuomonę apie konkursinį atrankos būdą, regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą ir valstybės projektų planavimo ir atrankos sistemą.			
Nurodykite vertinimo balą nuo 5 iki 1, kur 5 - visiškai pritariu, 1 - visiškai nepitariu. Jei su kuria nors atrankos sistema praktiškai neteko susidurti, šios sistemos prašome nevertinti.			
	Konkursinis atrankos būdas Nurodykite vertinimo balą	Regionų projektų planavimo ir atrankos sistema Nurodykite vertinimo balą	Valstybės projektų planavimo ir atrankos sistema Nurodykite vertinimo balą
Administracinis procesas paprastas			
Paraiškų rengimo ir atrankos procesas aiškus			
Paraiškų rengimo ir atrankos procesas skaidrus			
Atrenkami naudingiausi projektai socialiniu, ekonominiu ar aplinkosauginiu aspektu			
Paramos lėšų panaudojimas efektyviausias			

10. Pažymėkite teiginį, kuris labiausiai tinka jūsų atveju:	
Žymėjimas: X	
	Savivaldybės strateginis plėtros planas / Regiono plėtros planas rengiamas daugiausiai remiantis savivaldybės / regiono socialiniais ir ekonominiais poreikiais;
	Savivaldybės strateginis plėtros planas / Regiono plėtros planas rengiamas daugiausiai remiantis 2007-13 metų veiksmų programų prioritetais, priemonėmis, finansuotinomis veiklomis;
	Savivaldybės strateginis plėtros planas / Regiono plėtros planas yra daugiau formalus priemonių rinkinys parengtas siekiant maksimizuoti galimas investicijų apimtis į savivaldybę/regioną.

11. Kokią dalį savivaldybės strateginio plano priemonių Jūsų savivaldybė finansuoja 2007 - 2013 metų veiksmų programų lėšomis? (pildo tik savivaldybės administracija) (pažymėkite vieną variantą labiausiai tinkantį jūsų atveju)	
Žymėjimas: X	
	Labai mažą dalį
	Mažiau nei pusę
	Apie pusę
	Daugiau nei pusę
	Beveik visas priemones

12. Jeigu turite papildomų pastebėjimų apie regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą, maloniai prašome juos pateikti.

Dėkojame už Jūsų nuomonę.

Atsakymus prašome pateikti Jums patogiu būdu iki lapkričio 26 dienos.

(Kitų pareiškėjų klausimynas)**KLAUSIMYNAS****Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas**

LR Vidaus reikalų ministerijos užsakymu UAB BGI Consulting atlieka Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos, taikomos 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos laikotarpiu, efektyvumo vertinimą. Vertinimui taikomi įvairūs tyrimo metodai, vienas iš jų - projektų pareiškėjų ir teikėjų apklausa. Vertinimui svarbi projektų pareiškėjų ir teikėjų nuomonė apie regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą. Pateikti duomenys ir nuomonė bus naudojami apibendrintai, užtikrinant gautų duomenų anonimiškumą. Klausimyne pateikiamus atsakymus siekite tik su regioninių projektų planavimo ir atrankos sistema.

Atsakymus prašome pateikti Jums patogiu būdu - el. paštu arba faksu **iki lapkričio 26 dienos**. Iš anksto dėkojame už atsakymus.

1. Kaip vertinate parengtus regionų projektų planavimo priemonių finansavimo sąlygų aprašus (FSA)? Nurodykite vertinimo balą nuo 5 iki 1, kur 5-visiškai pritariu, 1 - visiškai nepitariu. Prašome nevertinti tų sričių FSA, su kuriais neteko susidurti.		
	FSA yra aiškus (tai yra nedviprasmiškas, suprantamas ir pan.)	FSA nustatytos remtinės veiklos atitinka realius poreikius konkrečioje srityje
	<i>Nurodykite vertinimo balą</i>	<i>Nurodykite vertinimo balą</i>
Vidaus reikalų ministerijos FSA		
Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie LRV FSA		
Susisiekimo ministerijos FSA		
Ūkio ministerijos FSA		
Aplinkos ministerijos FSA		
Sveikatos apsaugos ministerijos FSA		
Švietimo ir mokslo ministerijos FSA		
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos FSA		

2. Su kokiomis pagrindinėmis problemomis susiduriate rengdami ir teikdami projektinius pasiūlymus pagal regioninio planavimo priemones? (pažymėkite ne daugiau kaip tris aktualiausias problemas)	
Žymėjimas: X	
	Neaišku kam ir kada teikti projektinius pasiūlymus
	Per trumpi terminai parengti projektinį pasiūlymą
	Per trumpą laiką reikia pateikti keletą projektinių pasiūlymų
	Neaiškus projektinio pasiūlymo teikimo tikslingumas
	Neaiškūs projektinio pasiūlymo turinio reikalavimai
	Sudėtinga planuoti darbus, kurie bus atliekami tik po kelerių metų

	FSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėju, projektui) dažnai yra sunkiai įgyvendinamos
	Neaiški projektinių pasiūlymų tikrinimo (vertinimo) tvarka
	Kita (nurodykite)

3. Kuriomis regiono plėtros tarybos sekretoriato paslaugomis naudojate ir kokios paslaugos Jums būtų aktualios?		
	Kuriomis sekretoriato paslaugomis naudojate? <i>Pažymėkite X</i>	Ar šios paslaugos Jums aktualios? Jei nesinaudojate, ar šios paslaugos jums būtų aktualios ateityje? <i>Nurodykite balą prie paslaugų nuo 5 iki 1, kur 5 - labai aktualios, 1 - visiškai neaktualios</i>
Informavimas apie regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo tvarką		
Išankstinis informavimas apie rengiamus finansavimo sąlygų aprašus		
Konsultacijos rengiant projektinį pasiūlymą		
Konsultacijos rengiant paraišką		
Kita (nurodykite)		

4. Kaip vertinate projektų atrankos (sąrašų sudarymo) procesą, vykdomą regiono plėtros taryboje? Nurodykite balą nuo 5 iki 1, kur 5 - visiškai pritariu, 1 - visiškai nepritariu.	
Nurodykite balą:	
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra aiškus
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra tinkamas
	Projektų atrankos procesas ir darbo tvarka regiono plėtros taryboje yra skaidrus

5. Su kokiomis pagrindinėmis problemomis susiduriate rengdami ir teikdami paraiškas pagal regioninio planavimo priemones? (pažymėkite ne daugiau kaip dvi aktualiausias problemas)	
Žymėjimas: X	
	Sunku parengti paraišką taip, kad atitiktų pateiktą projektinį pasiūlymą
	Per trumpą laiką reikia parengti ir pateikti keletą regioninio planavimo paraiškų
	FSA nurodytos sąlygos (reikalavimai pareiškėju, projektui) dažnai yra sunkiai įgyvendinamos
	Įgyvendinančioji institucija (agentūra) ir regiono plėtros tarybos sekretoriatas FSA reikalavimus traktuoja skirtingai
	Kita (nurodykite)

6. Ar taikant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą (vykdomą per regionų plėtros tarybas) paramos gavimo projektui procesas yra lengvesnis nei taikant konkursinę atrankos sistemą?	
Žymėjimas: X	
	Taip, ženkliai lengvesnis nei konkursinis
	Taip, šiek tiek lengvesnis nei konkursinis
	Nėra lengvesnis, toks pat kaip ir konkursinis
	Ne, šiek tiek sunkesnis nei konkursinis
	Ne, ženkliai sunkesnis nei konkursinis

7. Į šį klausimą atsakinėkite, tik jei į 6 klausimą atsakėte „taip, ženkliai lengvesnis“ arba „taip, šiek tiek lengvesnis“	
Jūsų manymu, kokios pagrindinės priežastys sąlygoja tai, kad paramos gavimo procesas taikant regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą yra lengvesnis nei konkursinis? (nurodykite ne daugiau kaip dvi Jums svarbiausias priežastis)	
Žymėjimas: X	
	Paraiškas reikia rengti tik regiono plėtros taryboje suplanuotiems projektams
	Regiono plėtros tarybos sekretoriato konsultacijos palengvina projektinio pasiūlymo ir paraiškos parengimą
	Regionų projektams taikomi ne tokie griežti paraiškos vertinimo reikalavimai lyginant su konkursu
	Paraiškos vertinimo metu galima detaliau konsultuotis su įgyvendinančiąja institucija (agentūra) ir tai palengvina paraiškos galutinį parengimą
	Kita (nurodykite)

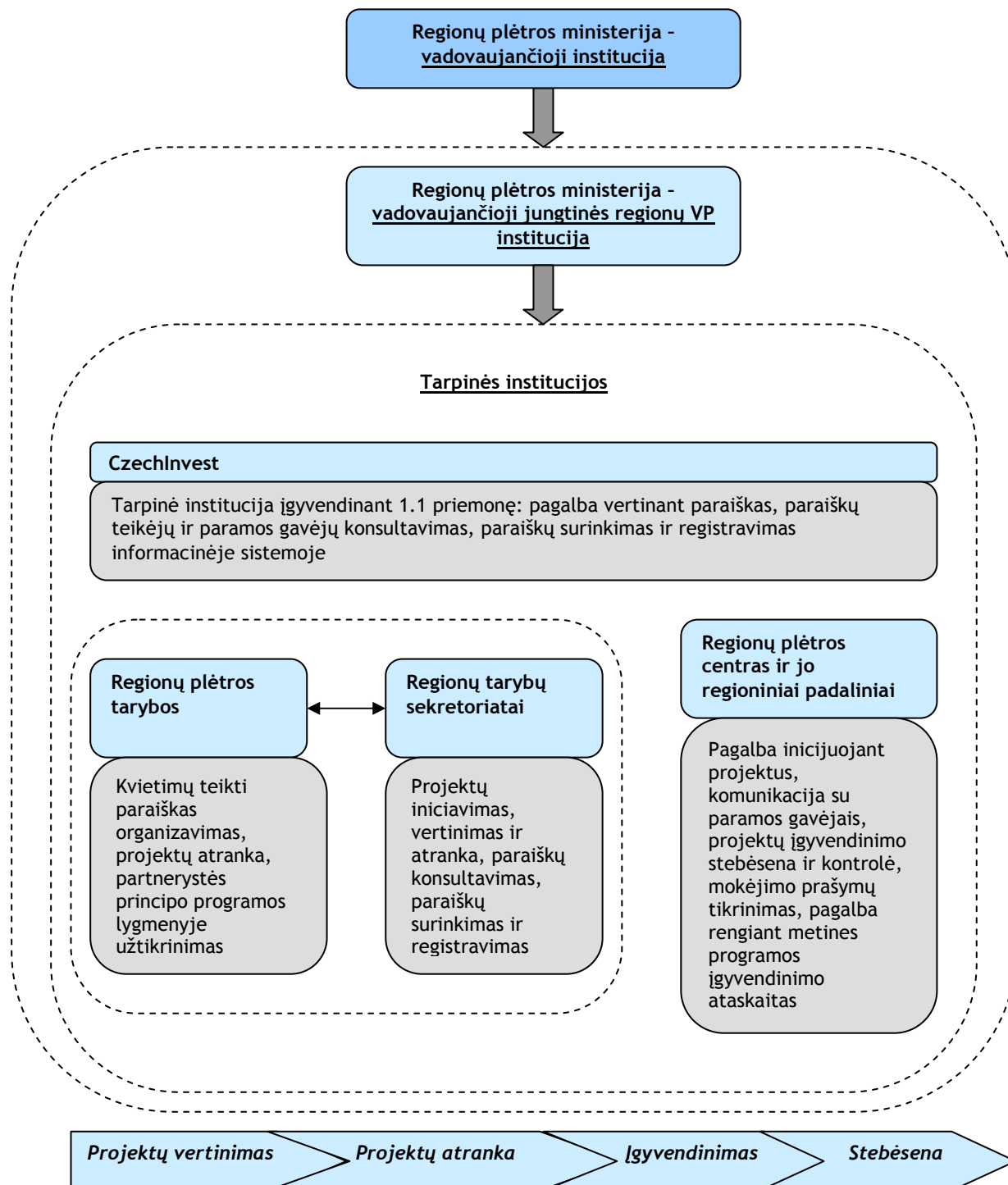
8. Pateikite savo nuomonę apie konkursinį atrankos būdą, regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą ir valstybės projektų planavimo ir atrankos sistemą.			
Nurodykite vertinimo balą nuo 5 iki 1, kur 5 - visiškai pritariu, 1 - visiškai nepitariu. Jei su kuria nors atrankos sistema praktiškai neteko susidurti, šios sistemos prašome nevertinti.			
	Konkursinis atrankos būdas <i>Nurodykite vertinimo balą</i>	Regionų projektų planavimo ir atrankos sistema <i>Nurodykite vertinimo balą</i>	Valstybės projektų planavimo ir atrankos sistema <i>Nurodykite vertinimo balą</i>
Administracinis procesas paprastas			
Paraiškų rengimo ir atrankos procesas aiškus			
Paraiškų rengimo ir atrankos procesas skaidrus			
Atrenkami naudingiausi projektai socialiniu, ekonominiu ar aplinkosauginiu aspektu			
Paramos lėšų panaudojimas efektyviausias			

9. Jeigu turite papildomų pastebėjimų apie regionų projektų planavimo ir atrankos sistemą, maloniai prašome juos pateikti.

Dėkojame už Jūsų nuomonę.

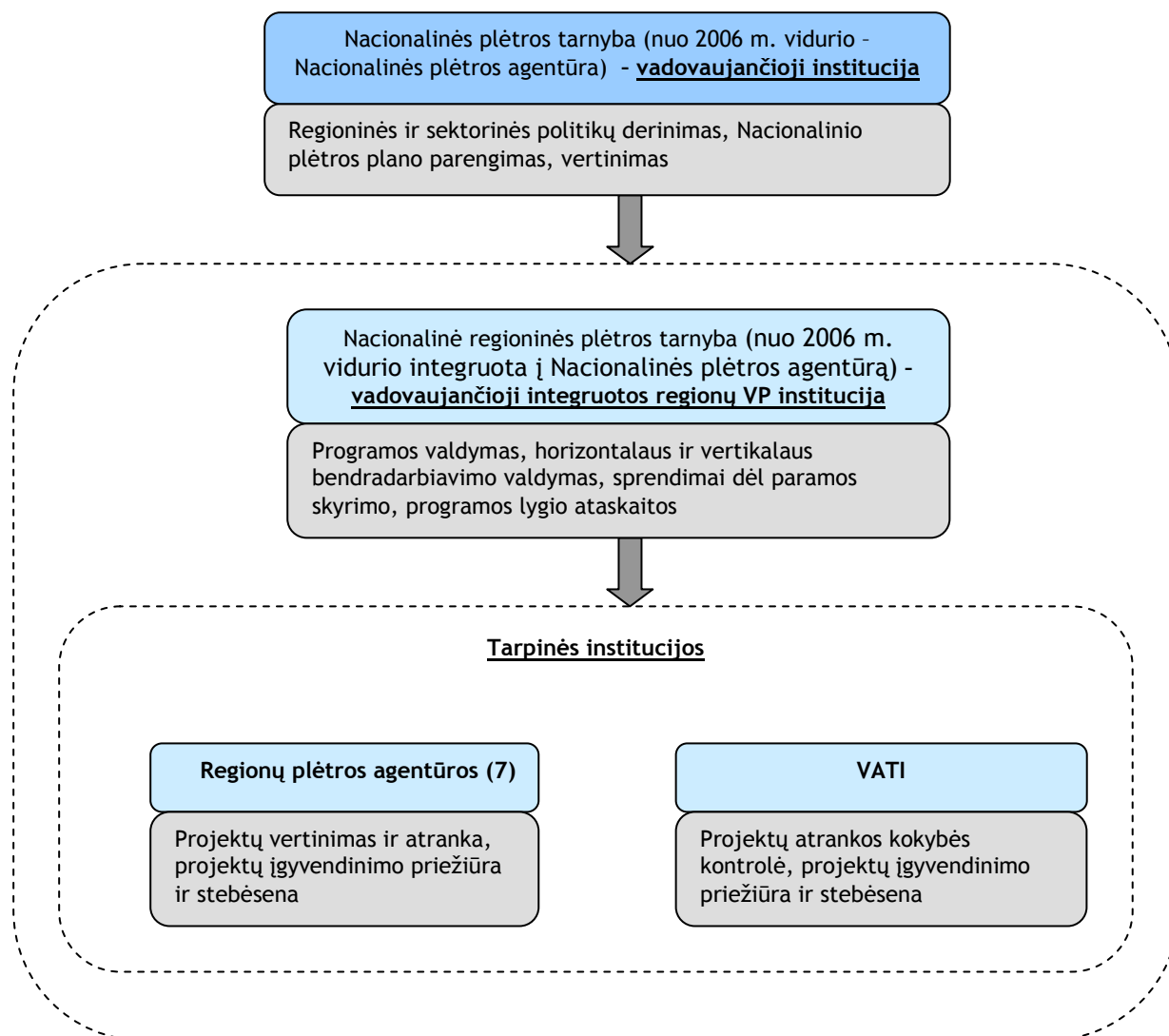
Atsakymus prašome pateikti Jums patogiu būdu iki lapkričio 26 dienos.

Čekijos Respublikos Jungtinės regionų VP įgyvendinimo struktūra

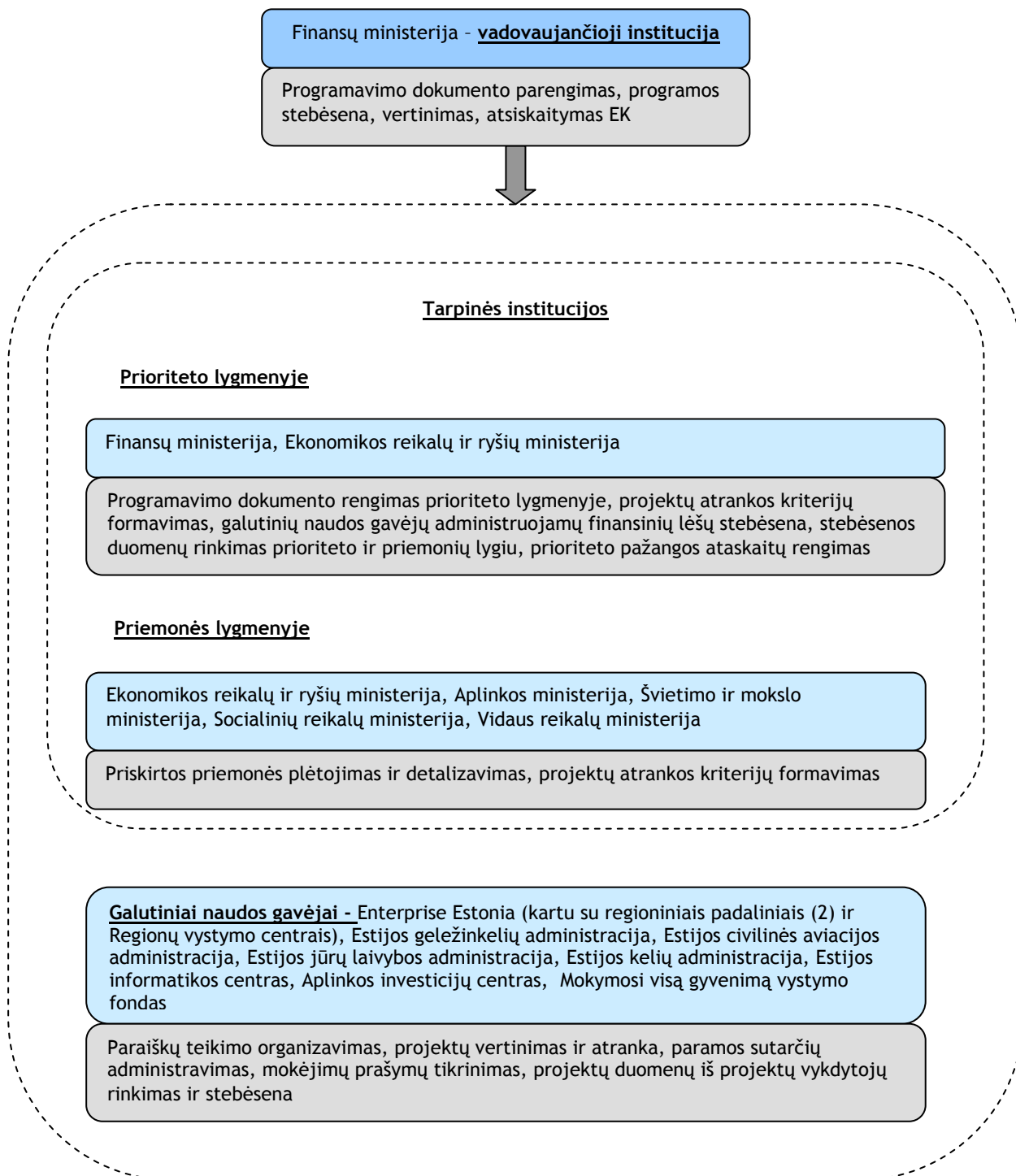
Šaltinis: sudaryta vertintojų

Integruotos regionų VP įgyvendinimo struktūra Vengrijoje

Šaltinis: sudaryta vertintojų

ES Sanglaudos politikos įgyvendinimo Estijos regionuose struktūra

Šaltinis: sudaryta vertintojų